

Printul FELIX IUSUPOV

5

**Moartea lui
RASPUTIN**

Împreună cu Felix Yusupov / Moartea lui
Rasputin

Coperta : Dan Stancin
Printul FeJix lusupov

Moartea lui Rasputin

În românește de Sergiu Adam și Tiberiu Ioncseu

**CARTEA ROMÂNEASCA
1991**

ISBN 973-23-0354-9

M-A1VI HOTARÎT CU GREU SÂ-MI PUBLIC ÎN-semărilor despre Rasputin.

Consider că nu avem dreptul să împovărăm conștiința tinerilor cu legende, etici nu prin ele vom zămisli adevărata dragoste față de patrie.

Spre a evita deziluziile și greșelile grave în viitor este nevoie să cunoaștem greșelile trecutului, să aflăm • adevărul despre ziua de ieri. Ca participant direct la unele evenimente din acea zi de ieri, mă simt dator să povestesc tot ce am văzut și am auzit. Mă voi strădui să-mi reprim acel sentiment apăsător, obsedant, statornicit în sufletul meu în urma legăturii atât de intime cu întâmplărilor de atunci.

* * *

În vremea când umbra întunecată a lui Rasputin împresura tronul, întreaga Rusie era cuprinsă de indignare. Reprezentanții autentici ai înaltului cler își ridicau glasurile întru apărarea bisericii și a țării împotriva uneltirilor acestui impostor. Înlăturarea

lui era

cerută insistent și de persoane importante din anturajul familiei imperiale.

Totul părea a fi, însă, în zadar. Influența lui nefastă se întărea clin ce în ce mai mult, determinînd, în chip firesc, creșterea nemulțumirii chiar și în cele mai îndepărtate colțuri ale Rusiei. Cu instinctul lor nealterat, oamenii simpli de pretutindeni înțelegeau că în vârful puterii se petreceau lucruri murdare.

Rasputinismul a reprezentat un ghem de intrigi sumbre, de calcule egoiste, de nebunie isterică, de trafic supărător și sfidător de influență. De aceea, moartea lui Rasputin a fost întâmpinată cu un sentiment de ușurare și de bucurie generală.

Viața particulară a familiei imperiale se intersecta, inevitabil, cu evenimentele politice. Trăsăturile ele caracter ale țarului Nicolae al II-lea și ale țarinei Alexandra Feodorovna, care în alte împrejurări n-ar fi exercitat, probabil, o înrîurire atît de puternică asupra guvernării lor, au jucat un rol tragic, atît în destinul Rusiei, cit și în cel al întregii dinastii. Chiar din primii ani de viață în Rusia, împărăteasa a început să se amestece în treburile de stat. Societatea rusă a primit acest fapt cu dezaprobare : pe de o parte, se vorbea despre voința slabă a suveranului, iar pe de altă parte, suverana era blamată pentru dorința acerbă de putere. Tînăra țarină motiva lipsa ei de popularitate prin faptul că în locul așteptatului fiu - urmaș. la tron - născuse patru fete.

După trecerea la ortodoxie, cu exaltările caracteristice noului convertit, ea s-a consacrat, plină de zel, îndeplinirii tuturor postulatelor formale, exterioare,

ale noii credințe, fără să-i pătrundă esența intimă, complexitatea și profunzimea. Înclinația congenitală spre religiozitate a dus-o curînd la misticism. Era irezistibil atrasă de forțele oculte, de spiritism și de magia de orice fel și o interesau maniacii, alicnații și profeții.

Cînd și-a făcut apariția, la Petersburg, un oarecare „doctor” Philippe, ocultist francez, despre care se spunea că era trimis în secret, la curtea țarului, de anumite loji masonice, ea l-a primit cu cea mai mare încredere.- Philippe a apărut înainte de nașterea moștenitorului și împărăteasa și-a pus în puterile lui miraculoase, supranaturale, toate speranțele ei materne. „Doctorul” a plecat pe neașteptate. Se vorbea că organizațiile care îl trimiseseră erau nemulțumite de ceea ce făcuse aici și din această cauză l-au rechemat.

La puțin timp după plecarea lui Philippe, s-a ivit la Petersburg un nou „prooroc” - Grigorii Rasputin -, țăran siberian, care își confecționase aureola unui peregrin evlavios și fără prihană. Acesta a produs asupra împărătesei o impresie extraordinară. Mai târziu, cei care au ocrotit primii pași ai lui Rasputin în Petersburg au înțeles adevăratele sale trăsături morale și s-au străduit să-l înlăture de la curte. N-au putut face, însă, nimic. Poziția lui era de neclintit.

Începutul influenței lui Rasputin asupra împărătesei se leagă de numele Vîruboyei, care ocupa un loc de o importanță excepțională la Țarskoe Selo.

Prezența Vîrubovei pe lîngă împărăteasă și însemnătatea pe care a căpătat-o în familia imperială constituia o dramatică fatalitate, ca și prezența lui Rasputin.

Împrejurările în care țarina s-a apropiat de ea sînt următoarele : Vîrubova (pe alunei încă Taneeva), fiica șefului cancelariei imperiale, s-a îmbolnăvit grav de tîfos

și a visat că țarina a venit s-o vadă și i-a ținut un timp mina în mâinile ei. După visul acesta, a început s« se însănătoșească și nu-și dorea nimic altceva decit să o întâlnească pe mărita ei binefăcătoare.

Firește, visul i-a fost povestit împărătesei, iar aceasta, milostivă din fire, i-a făcut o vizită convalescenței. Din acea clipă Vîrubova a început s-o idolatrizeze.

Capacitatea intelectuală a Vîrubovei era foarte redusă. Această insuficiență era, însă, suplinită de viclenie, de paranoia și de înclinația de a-și exacerba sentimentele. Devotamentul sincer și total al Vîrubovei, precum și căsătoria ei nefericită au determinat compasiunea împărătesei față de „sărmana Anna” și i-au sedimentat, treptat, atașamentul față de o asemenea ființă meschină.

În pofida faptului că ajunsese confidenta favorită a suveranei, Vîrubova era, prin psihologia ei, mai curînd o camerista abilă, care urmărea să obțină, prin toate mijloacele, încrederea absolută a stăpînei. Arătîndu-și zi de zi devoțiunea nemărginită și venerația oarbă, Vîrubova îi sugera, în același timp, împărătesei ostilitatea față de tot restul celor care o mai înconjurau. Adesea îi spunea, spre exemplu, că nu numai străinii sînt incapabili să o prețuiască, ci și o bună parte dintre rude, unde chiar de la curtea imperială. Numai ea, Vîrubova, își diviniza stăpîna, numai ea era în stare să o înțeleagă cu adevărat. În jurul acestei prietenii, Vîrubova a țesut apoi o întreagă plasa de intrigi.

Ea n fost omul providențial în apropierea dintre Raspuțin și împărăteasă. Abilului „stareț” nu i-a fost greu să obțină încrederea acestei psihopate în sfințenia iui și s-o determine să-i vorbească stăpînei despre el. După ce Rasputin îi căpătat autoritate în fața împăratului, iar împărăteasa a început să-l considere un sxîn, Vîrubova

a înțeles cu precizie șansele uriașe ce i se deschideau. În această femeie mizerabilă s-a trezit o sete acerbă de putere. Prietenia cu împărăteasa îi oferise, prin ea însăși, o poziție de excepție., dar o dată cu apariția lui Rasputin importanța ei avea să crească încă și mai mult. Ea a devenit ființa cea mai apropiată a suveranei și unica mijlocitoare între aceasta și „stareț”.

La rîndul său, Rasputin vedea în Vîrubova o unealtă comodă și eficientă și, în consecință, stimula încrederea împărătesei în ea.

Influența lui Rasputin asupra treburilor stalului' s-a insinuat progresiv și a fost posibilă doar în atmosfera închisă și stătută în care se desfășura viața familiei imperiale, în special după ce suveranei își alesese ca reședință permanentă Țarskoe Solo. Aici își petrecea el cea mai mare parte din timp, înconjurați de militari și de miniștrii care își prezentau periodic rapoartele.

Țarina suferea de nevroză și de o gravă boală de inimă. Aceste boli aveau influență asupra stării ei sufletești și deseori umbreau atmosfera din familie. Indispozițiile împărătesei îl nelinișteau și îl mihneau pe suveran. Dar supărarea sa cea mai adîncă o provocată de boala incurabilă a unicului loc fiu, alît de mult jașteptat. Țu-eviciul Aleksci. căruia i se descoperise o hemofilie, boală ereditară, transmisă de marnă copiilor de sex masculin.

Se făceau eforturi ca boala urmașului să rămînă o taină. Era, însă, imposibil ca aceasta să fie păstrată cu desăvîrșire, iar tănuirea îndelungată naște tot soiul de zvonuri.

Vălul misterios aruncat asupra familiei țarului stîrnea curiozitatea, întărită fantezia.

În aceste condiții, Rasputin avea în față un câmp larg de acțiune.

Împărăteasa credea fără rezerve în puterile lui divine și se străduia să-l convingă de aceasta și pe suveran. Ea era convinsă că numai o minune putea să-i salveze fiul. La rîndu-i, Rasputin îi sugera că era singurul în stare să săvîrșască acea minune și că atîta vreme cît el se afla în apropierea familiei imperiale, țarcvieiul avea să i ămînă în viață și sănătos.

Mai mult încă, ca credea că însăși Rusia putea fi salvată numai de Rasputin, căruia îi fuseseră hăi'ăzite „înțelepciunea superioară, cunoașterea oamenilor' și prezicerea tuturor evenimentelor.”

În această ambianță maladiv-mistică se scurgeau zilele și acțiunile împăratului Nicolae al II-lea : alături de o împărăteasă bolnavă și înconjurat de niște escroci ca Vîrubova și Rasputin.

Începutul războiului, care se vestea de lungă durată, n-a schimbat cu nimic existența familiei suverane. I-a facilitat, în schimb, lui Rasputin, posibilitatea de a ajunge la Țarskoe Seio...

Oamenii erau încruntați din pricina eșecurilor militare. Pe ici pe colo se auzea cuvîntul primejdios „trădare.” Mulțimea era agitată și, sub influența propagandei germane secrete, îi atribuia împărătesei crime cumplite. (Zvonurile defăimătoare la adresa ei erau judicios răspîndite în Rusia de către agenți germani). Cel mai infam procedeu al acestei propagande îl reprezenta repetarea obstinată a originii germano a împărătesei și acuzația că nutrea sentimente de dragoste față de fosta patrie. Acest din urmă aspect ora cu totul neadevărat deoarece Alecsandra Feodorovna na iubea Prusia și îl ura pe împăratul Wilhelm. Denigrarea nu-l ocolea nici pe

Nicolao al II-lea : se spunea, bunăoară, că sub înrîurirea împărătesei, care ar fi condus, chipurile, partida progermană, se pregătea să semneze pacea separată.

Adevărul este că Nicolao al II-lea a respins ideea păcii separate atît cîtă vreme a fost pe tron, cit și după abdicare, în cuvîntul de adio adresat armatei (nepublicat din dispoziția Guvernului provizoriu), cuvînt în care el chema armata și întreaga Rusie să lupte pînă la capăt, alături de aliați. împotriva inamicului.

Era absolut necesar să fie înlăturate, prin cele mai ferme măsuri, toate pretextele care generau suspiciuni și calomnii. Drept urmare, suveranul a luat comanda supremă în propriile-i pai ini. Dar locuind în permanență la cartierul general, slăbit sufletește și marcat de o acută epuizare fizică, aproape că a cedat puterea împărătesei.

Din momentul acela, clica lui Rnsputin și-a înălțat capul, sigură de victorie, iar țarina a fost cuprinsă de o energie febrilă. în ignoranța-i maladivă, era ferm convinsă că, sprijinită de „starețul ales al lui Dumnezeu”, ca va fi aceea care va salva Rusia.

Satul Pukrovskoe se află pe malul înalt și sterp al Jiului Tura. Pe o colină, în mijlocul satului, se află biserica. La poalele colinei sînt risipite, în toate direcțiile, casele țărănești, trainice, construite din arbori seculari.

Cum ieși din sat și urmezi malul Turei, ți se deschide înaintea ochilor nemărginirea siberiana, unică în lume : câmpii și stupe necuprinse, colorate, din loc în loc. de crînguri de mesteceni.

Dincolo de ele domnesc pădurile de conifere și de foioase, numite în Siberia „urman.” Vara, în „urman” te întîmpină un adevărat rai al fructelor : zmeură, coacăze negre și roșii, mure, covoare roșii de căpșuni înțesînd poienele. Vîaat se găsește din belșug, iarba și florile

cresc aproape cît un stat de om.

Satele sînt, în schimb, rare, ca peste tot în Siberia. Vneori la sute de verste unele de altele. Orașele sînt încă și mai rare. Calea ferată care străbate orașul Tiu- meni trece la foarte mare distanță de Pokrovskoe. Iarna, legăturile' se mențin numai cu săniile ușoare, trase de cai pe drumeagurile săpate în zăpada strălucitoare. Peste șuba obișnuită trebuie să-ți pui atunci șuba de cîino, carote apără cel mai bine de frigul năprasnic de aloi. Caii sînt iuți și nu știu ce-i oboseala, zurgălăii sună monoton, întinderile albe sclipesc, apoi pădurea de cedri și do pini te înconjoară din toate părțile aidoma unor coloane gigantice. Ziua, soarele devine orbitor din cauza zăpezii, noaptea veghează luna și îndepărtatele stvle, iar uneori izbucnește pe cer au-

fora boreala ca o vîlvătaie verdc-albitstrie și totul pară neverosimil, ca o poveste.

Vara, din Pokrovskoe poți ajunge, dacă mergi în su3. pe apa Turci, pînă la Tiumeni, iar dacă o ici în jos, tot Tura te duce pînă la apele Tobolului, pe care circulă vapoare spre orașul gubernial Tobolsk. Către Tobolsk nu duce nici o cale ferată. E un orășel uitat de lume, dar în el s-a concentrat administrația imensei gubernii Tobolsk, care cuprinde partea de nord-vest a Siberiei, și este egală, ca dimensiuni, cu un stat european.

Din Tiumeni spre Tobolsk, pe Tura și pe Tobol, au fost trimiși în surghiun împăratul Nicolac al II-lea și membrii familiei sale, în vara anului 1917. Vaporul a trecut pe lingă Pokrovskoe și, după cum a povestit mai tîvziu unul dintre însoțitori, împărăteasa a privit de pe punte îndelung și cu tristețe înalta clopotniță albă și acoperișurile caselor țărănești pinrzîndu-se în depărtare.

. în salul Pokrovskoe se născuse și crescuse Grigori! Rasputin. De aici pleca el în peregrinările-: misterioase, de aici a ajuns la Petersburg.

Obîrșia siberienilor este eterogenă. Bunicii și părinții lor au fost duși de valurile vieții în ținutul acesta bogat, tot așa cum. torentul unui fluviu poartă cu el pietre și nisip. în Siberia Occidentală, îndeobște în păduri și în locuri izolate, trăiesc, păslrîndu-și cu strășnicie obiceiurile tradiționale și o formă de viață strict religioasă, credincioși de rit vechi, din diferite secte. Veniseră pe vremuri pentru a scăpa de persecuțiile legii. Viețuiesc izolați – cum spuneam – și se străduiesc

să-și ocrotească nu doar' cărțile sacre, ferecate în aur și argint, ci și amintirea trecutului, despre care nu le place să vorbească.

Alți siberieni sînt urmașii ocnașilor, surghiuniților și ai evadaților. Pe cine să intereseze și de ce faptul că strămoșii unora dintre ci au străbătut în lanțuri întreaga Siberie ? Căci acum trăiesc în slobozenie și îndestulare, au crescut cum i-a dus capul, departe de stăpînire și nu sînt deprinși să se ploconească în fața nimănui. Sînt curajoși, aspri și, cei mai mulți, foarte cinstiți. Stigmatizează hoția și o pedepsesc după legi proprii. Singurul om pe care îl jignesc amintindu-i obîrșia este hoțul, mai ales hoțul de cai. „Vamak” este un străvechi cuvînt siberian și înseamnă haimana, ocnaș fugar. Este cuvîntul cel mai înjositor cu putință. Cu acest cuvînt a fost „gratulat”, încă de pe cînd era tînăr, Grigorii Rasputin. îl meritau atît străbunii săi, în venele cărora curgea sînge de'criminal, cît și Rasputin, devenit el însuși hoț de cai și uzurpator al legii. în această „meserie” rușinoasă și riscantă și-a pus e] la încercare iscusința, viclenia și pornirea spre jaf. Deseori a fost prins asupra faptului și bătut crîncen. Au fost cazuri în care jandarmii cu greu reușeau eă-l scoată din mîinile vînjoase ale sătenilor, plin de sînge, schilodit, abia respirînd'.

Altul ar fi murit în urma acestor bătăi. Rasputin le suporta, însă, cu stoicism, și se călea ca fierul sub loviturile de baros, pe nicovală.

Condiția de țăran și viața sedentară nu se împăcau cu firea lui de bandit. îi plăcea să hoinărească. Pleca din Pokrovskoe, fără să spună unde și pentru cît timp.

Odată, lipsind mai mult, a ajuns în sat zvonul că se pri-pășise într-uu schit de rascolnici sau într-o mînăstire

îndepărtată, unde își căuta mântuirea, trăind ca un ascet.

Poate că în sufletul lui neliniștit să se fi. născut unele întrebări tulburi și chiar să fi fost atras, un timp, de credință. Dar principiile morale ale bisericii ortodoxe erau cu totul străine structurii sale intime. Mult mai ușor putea fi atras de misticismul primitiv al celei mai pervertite secte.'

Nu există informații exacte referitoare la spațiul prin care a hoinărit Rasputin. Nu se știe nici cu cine se întâlnea. S-a stabilit cu certitudine doar că vizita adesea o mănăstire ortodoxă în care se aflau sectanți surghiuniți pentru „îndreptare”.

Mănăstirile siberiene semănau mai curând cu niște moșii întinse și bogate decât cu niște lăcașuri de sihăstri, peste măsură de pioși. Puțini la număr și preocupați cu precădere de treburile gospodărești, monahii nu acordau atenția cuvenită sectanților aciuși în mănăstire. Rasputin a avut, probabil, cu acești sectanți discuții foarte sincere, a descifrat tainele cultului lor, dar a rămas, cel puțin în aparență, același peregrin zelos și umil.

Forța interioară uriașă, cu care natura îl înzestraseră pe acest om cu suflet neguros, cu siguranță o excepție de la regulă, proiecta asupra-i, în pofida imoralității învederate, un interes deosebit. Ajutarea unui fachir hindus, putea să nu mănânce și să nu doarmă zile în șir, putea să pară, cu maximă ușurință, ușor

ț^fint", în vreme ce în sufletul lui domnea o beznă impenetrabilă, diavolescă. Pentru sectanți el reprezenta o „comoară*", un trimis al providenței și i-au acordat, în consecință, smerita lor considerație.

Dar și clerul ortodox se interesa de Rasputin fără să bănuiască nici o clipă că schimnicul plin de evlavie era, de fapt, duplicitar. Nu e mai puțin adevărat că și „starețul" făcea eforturi să se apropie de reprezentanții bisericii, tăinuindu-și, firește, preferința pentru sectanți. (Apropierea de biserica ortodoxă îi era necesarii în vederea realizării unor scopuri pe care, atunci, doar el le știa).

Rasputin se străduia să-și însușească, mai mult de ochii lumii, cîte ceva din Sfînta Scriptură, din preceptele ei spirituale și morale și să dobîndească astfel aureola „omului lui Dumnezeu", a unui „stareț" înțelept și clarvăzător.

Memoria bună, excepționalul simț de observație și enorma capacitate de a simula l-au ajutat să-și îndeplinească aceste aspirații.

E neîndoielnic că atunci el. nu-și imagina cituși de puțin amploarea viitoareii lui cariere. Mai mult încă, nu avea intenția de a ajunge nici la Petersburg, nici măcar în Rusia europeană, de care siberienii se simt complet izolați. Cert este, însă, că viața trîndavă și hoinară de pelerin îi părea infinit mai plăcută decît munca grea, de fiecare zi, a țăranului, în propria-i gospodărie.

Decisivă pentru destinul său a fost întîlnirea cu un tînăr călugăr misionar, devenit ulterior episcop. Acesta

era un om foarte instruit, profund evlavios, neprihănit și naiv ca un copil. El a crezut în sinceritatea lui Rasputin și l-a prezentat episcopului Tcofan, care l-a adus pe falsul ascet la Pctersburg.

Un mujic obișnuit s-ar fi pierdut repede în capitală. Doar curajul nu l-ar fi putut ajuta să nu se încurce în ițele și urzeala complicată a relațiilor de la curte, mondene și de sfat, și să fie atât de sigur pe sine și dezinvolt cum s-a dovedit Rasputin. Nu e mai puțin adevărat că la succesul lui au contribuit în mare măsură comportarea libertină și tonul familiar pe care și-l permitea chiar și în raporturile cu persoanele din vârful piramidei sociale.

Rasputin a intrat în palatul imperial liniștit și fără complexe, ca în propria-i casă din satul Pokrovskoe. Comportamentul său a produs o puternică impresie și i-a determinat pe cei mai mulți să creadă că numai o smerenie autentică îl poate situa pe un simplu mujic siberian mai presus de orice formă de slugărnicie față de puterea pămîntească.

În Petersburgul zgomtos și aglomerat, Rasputin observa, reținea și calcula tot ce i-ar fi fost de folos.

Se descurca ireproșabil în descifrarea caracterelor umane, descoperea cu repeziciune punctele vulnerabile ale celor pe care intenționa să-i influențeze și își adapta comportamentul după cum îi dictau împrejurările : la Țarskoe Selo apărea sub rasea evlaviosului care s-a dedicat cu totul lui Dumnezeu ; în saloanele mondene, înconjurat de admiratoare, nu era cituși de puțin sfios : în fine, acasă oi i în separeul unui restaurant, într-o companie intimă, dădea frâu liber înclinării spre beție, corupție și depravare.

În cercurile înalte din societatea petersburghcză, din

fericire extrem de restrînsă, unde misticismul se afla la mare preț, iar oamenii căutau senzații tari în ședințele de spiritism și se simțeau atrași de tot ce era picant și excentric. Raspu'în se bucura de un succes extraordinar.

Oriei te eforturi depunea „starețul” pentru a-și ascunde apartenența la o anumită sectă, cei care se găseau în intimitatea sa simțeau, uneori inconștient, că pe lângă forța enigmatică recunoscută, exista în el un spirit malefic, care exercita asupra lor o atracție magnetică. Această atracție își avea sorgintea în secta hlîști- lor, ale cărei dogme, delirante și senzuale, se bazau în exclusivitate pe principii sexuale și pe îmbinarea ca?, mai brutală și mai concretă a posesiunii animalice cu credința în revelațiile spirituale superioare.

„Ritualurile” de închinare ale hlîștilor urmăresc să ridice pe o treaptă sublimă, atît frenezia religioasă, cît și extazul erotic. Potrivit acestor sectanți, în momentul: celei mai intense excitații isterico-sexuale, sîntul duh coboară asupra oamenilor, iar păcăluirea în comun, cu care se încheie rugăciunile lor, nu reprezintă altceva decît o întrupare a voinței divine.

Fără îndoială, secta hlîștilor are un suport păgîn : dansul care începe cu mișcări ritmice lente și se transformă apoi într-o rotire halucinantă : salba orbitoare de luminări aprinse în timpul „rugăciunilor” ; orgia erotică din final.

Se pare că în adîncurile obscure ale sufletului unora dintre semenii noștri s-au păstrat simțăminte și reprezentări arhaice, care au pătruns în decursul timpului, sub forme denaturate și profanatoare, în credința creștină.

Este interesant că hlîștii întrețin legături cu biserica ortodoxă, frecventează slujbele ei, îi recunosc preceptele și se împărtășesc adesea, considerînd că primirea „sfintelor taine” le dă un plus de vigoare pentru „chemarea sfîntului duh”.

Rasputin își justifica depravarea prin argumente tipice sectei hlîștilor, iar uneori sugera femeilor că legătura cu el nu reprezenta un păcat.

Era copleșit de invitații, trecea din casă în casă. Unii îl invitau din curiozitate, alții, mai ales la început, se arătau interesați de evlavie și de spiritul lui vizionar, în sfîrșit, îi solicitau prezența naturile fragile, bolnăvicioase. Acestea din urmă i s-au înrobit definitiv.

Cînd Rasputin a devenit influent în sferele politice, cercul din jurul său s-a întărit considerabil. „Starețul” era acum curtat, i se ofereau cadouri și bani, i se organizau petreceri, i se dădea să bea pe săturate. Autoritatea lui era întreținută în special de grupul admiratoarelor și de persoanele din mediile guvernamentale, care voiau să-i cîștige bunăvoința.

Celălalt Petersburg, cel cu mintea limpede și cu bun simț, îl privea cu ostilitate.

Viața lui Rasputin în capitală devenise o sărbătoare perpetuă, o dezlănțuire alcoolică a unui ocnaș fugar, asupra căruia a coborît pe neașteptate norocul.

E de la sine înțeles că în cele din urmă, crezîndu-se invulnerabil, dar și datorită slugărniceii cu care era înconjurat, sumelor mari de bani și luxului deșănțat și-a pierdut măsura. Destui de repede, cinismul lui a atins limitele maxime. Ar fi putut, oare, să fie altfel ? Ai fi fost cu putință să dovedească reținere față de demnitarii care îl așteptau în hol și față de femeile dispuse să-i sărute cu devoțiune mîinile murdare ?

Cu cît se simțea mai puternic, cu atît mai puțin respect nutrea față de cei din preajmă. Din pricina dez-mășului și a beției puterii decădea, însă, el însuși pierzîndu-și cu desăvîrșire, simțul măsurii și precauția.

Sfîrșitul lui Rasputin a constituit încununarea logică a

întregii sale existențe.

Apa înghețată a Nevei a primit trupul său. care s-a străduit, pînă la ultima picătură de energie, să învingă otrava și gloanțele. Șarlatanul din Siberia, care a îndrăznit să comită fapte atît de primejdioase, nu putea să moară altfel și sînt sigur că în locurile lui de baștină nimeni n-ar fi căutat în apele Tobolului ori în ale Turei trupul lui Grișka Rasputin, un hoț de cai ucis.

* * *

Pe Rasputin l-am întîlnit, prima oară, în anul 190J>, la familia G. din Petersburg.

Cunoșteam de mult timp această familie, iar cu 1VL, una dintre fice, eram în relații strînse de prietenie.

Deoarece tot ce este legat de numele lui Rasputin îmi provoacă un sentiment involuntar de scîrbă și, implicit, de respingere, vreau să spun cîteva cuvinte despre M.G. pentru a-o detașa de clică., acestuia.

Era onestă, generoasă și neobișnuit de impresionabilă. în felul ei de a fi exista o însemnată doză de exaltare datorită căreia impulsurile sufletești dominau întotdeauna asupra rațiunii. Religia juca un rol esențial în viața ei. Din păcate, sentimentul religios purta în el pecetea unui misticism bolnăvicios și tot ce făcea era pătruns de năzuința spre supranatural și magic. în plus, era excesiv' de încrezătoare și incapabilă să disccarnă adevărul despre oameni și despre faptele lor. Dacă ceva o impresionă, se supunea orbește impresiei, cădea cu totul sub influența celui în care crezuse la ur< moment dat și riu mai avea capacitatea de a distinge binele de rău.

în aceste condiții nu m-a mirat deloc apariția lui Rasputin în familia G.

în 1909, M.G. era deja o înflăcărată admiratoare a acestuia. Credea cu sinceritate în pioșenia și în curățenia

sufletească a lui Rasputin, vedea în el un ales al lui Dumnezeu, o făptură aproape supranaturală.

Cu perspicacitatea care-l caracteriza, „starețul” îi înțelesese perfect slăbiciunea sufletească și îi cucerise repede și pe deplin încrederea. M.G. era prea inocentă pentru a intui cită mîrșăvie sălășluiește în acest om și prea lipsită de experiență pentru a analiza cu luciditate faptele lui. Supunerea totală față de „povățuitorul sfînt” pe care și-l găsisese îi dădea o stare de beatitudine. Refuza să vadă adevărata dimensiune morală a acestui tutore, iar cînd simțea că cineva încearcă să-i deschidă ochii în privința lui, se retrăgea speriată în sine. își plăsmuise o imagine idealii a „divinului stareț” și DU mai putea accepta starea reală a acestuia.

M.G. mi-a vorbit despre el chiar la prima noastră întîlnire. Din cuvintele ei am înțeles că era un om cu o forță interioară excepțională, pătruns de harul divin, trimis de Dumnezeu să purifice lumea, să ne lecuiască suferințele și să ne călăuzească gîndurile și faptele, îmi amintesc că am ascultat-o cu scepticism, deși nu aveam încă nici o dovadă palpabilă care să-l incrimineze pe Rasputin. Știam despre el foarte puține lucruri, dar cunoscînd caracterul labil al lui î.l.G. am considerat că e vorba de o simplă exaltare. Era, totuși, în cuvintele ei ceva tainic, ciudat, care mi-a trezit curiozitatea. I-am cerut amănunte despre el, iar M.G. mi-a descris cu în-suflețire „personalitatea luminoasă a starețului.”

Descripția ei a fost, do fapt, de la un capăt l?. celălalt, un elogiu adus lui Rasputin : era mărinimos, conciliant, consolator al celor aflați în suferință, ales al Domnului, un nou apostol. Se afla mai presus de ceilalți

oameni, nu avea slăbiciuni, nici vicii, întreaga lui viață constituia o neîntreruptă faptă eroică și o rugăciune.

Cuvintele lui M.G. erau sincere și entuziaste, dar în locul credinței în darurile divine ale „starețului” au trezit în mine numai curiozitatea și dorința de a-l cunoaște. I-ara spus, așadar, că aș vrei: să fac cunoștință cit un cm atît de remarcabil. M.G. a fost foarte incintată și mi-a făgăduit să ne prilejuiască o întîlnire cît mai cițrînd cu putință.

Peste cîteva zile mă îndreptam spre casa de pa Zimniaia Kar.ovka,. în. care locuia familia G. și unde urma să-l întîlnesc pe renumitul „stareț”.

Cînd intrasem în salon, Rasputin. încă nu venise. M. G. și mama ei stăteau la masa pregătită pentru ceai. Amîndouă erau tulburate, chiar nervoase. Mai ales fiica, la care se simțea o anume teamă determinată, desigur de impresia pe care aveam să mi-o fac despre „stareț”. Voia ca și eu să mă las cuprins de venerație față de el. în sufletele loi' domnea, totuși, o satisfacție solemnă, ca atunci cînd aștepti să-ți intre în casă o icoană făcătoare de minuni. Starea lor de spirit a sporit în mine curiozitatea și dorința de a-l cunoaște pe „uimitorul om”. Așteptarea noastră n-a durat mult. Ușa s-a deschis brusc și în cameră a intrat, cu pași repezi și mărunți, Rasputin. S-a apropiat de mine rostind „Să trăiești, dragule !” și dînd să mă îmbrățișeze și să mă sărute. M-am tras involuntar îndată. El a zîmbit viclean și mîeros, apoi s-a apropiat de M.G. și de mama ei, pe care le-a îmbrățișat și le-a sărutat fără nici o reținere.

înfățișarea lui nu mi-a plăcut. Avea ceva respingător. Era de statură mijlocie, vînjos și uscat, mîinile îi erau lungi, capul mare, părul zburlit și încîlcit. Deasupra frunții se vedea o cicatrice, ca o

mică chelie. Ulterior am aflat că era o amintire de pe urma uneia dintre numeroasele bătăi încasate pentru furt de cai. Avea aproximativ 40 de ani. Purta rubașcă, pantaloni largi și cizme înalte. Fața lui nu se deosebea prin nimic de fața unui mujic obișnuit: barbă neîngrijită, nas lung, trăsături grosolane, urâte. Ochii mici, cenușii, priveau pe sub sprâncenele groase, pleoștite. Căutătura lor era lunecoasă și pătrunzătoare. Părea degajat în mișcări, dar în întreaga lui atitudine se simțea ceva bănuitor, temător, o continuă adulmecare a unui pericol iminent. S-a așezat preț de un minut, apoi s-a ridicat și a în-> ceput să umble prin cameră, bolborosind în barbă cuvinte de neînțeles. Vocea îi era spartă, rostirea neclară.

Beam ceai și-l urmăream în tăcere : M.G. cu exaltare, eu cu neîncredere și curiozitate.

r

i După un timp s-a apropiat de masă, s-a așezat
în-

tv-nn fotolii; și a început să mă cerceteze atent. Dorind să-și pună în evidență aura de propovăduitor luminat de puteri miraculoase, a început să vorbească în spiritul dogmelor religioase. Folosea teste din Sfânta Scriptură precipitat, incoerent, încurcându-se adesea și din această cauză alocuțiunea lui crea impresia unei improvizații incongruente și haotice. 1,-am urmărit încordat și am observat că fața lui de mujic avea, într-adevăr, ceva neobișnuit. I-am studiat ochii, cu o mirare crescânde, dar și cu repulsie. N-am deslușit în ei, nici în întreaga lui fizionomie, acea înaltă spiritualitate de care se vorbea mereu, ci, expresia insidioasă, lascivă, a unui cinic.

Particularitatea ochilor săi consta în aceea că erau mici, decolorați, așezați foarte aproape unul de altul și mult adânciți în orbite. Din această cauză, mai ales când te aflai la oarecare distanță, îți era greu să-ți dai seama-dacă sînt deschiși sau nu și doar senzația că niște ace te străpung dintr-o parte în alta te făcea să înțelegi că Rasputin te examinează. Privirea lui era ascuțită, apăsătoare, iscoditoare.

•

În afară de privirea terorizantă, izbitor era și zîmbetul onctuos și caustic al lui Rasputin. În fond, întreaga lui făptură degaja ceva dezgustător, inexprimabil, ascuns sub masca fariseismului și duplicității.

M.G. era foarte emoționată de prezența lui Rasputin. Ochii îi străluceau, pe obraji îi apăruse o roșeață pe care îndeobște n-o avea. Ca și mama ei, nu-și lua ochii de la „starețul” și asculta, cu respirația oprită, fiecare ț cuvânt al acestuia.

În acel moment dat el s-a ridicat din nou, ne-a învâluit într-o privire intenționat afectuoasă și mi s-a adresat arătându-mi pe M. G. :

— Ce prietenă credincioasă ai în ca ! Trebuie s-o ascuți, iar ea îți va deveni soție iubitoare. Da.... Mi-a povestit despre tine, te-a lăudat... Acum văd eu însumi că sînteți amîndoi cuviincioși, vă potriviți unul cu altui..; dar tu, dragule, nu știu cum să-ți zic după numele mic, o să ajungi departe, oh, alît de departe... !

După ce și-a rostit scurta predică, Rasputin a ieșit din cameră.

Ara plecat și eu contrariat de fizionomia lui enigmatică.

Peste cîteva zile, M. G. mi-a spus cit îi plăcusem foarte mult lui Rasputin și că acesta dorea să ne revedem.

* * *.

La scurt timp - după această primă întîlnire cu „starețul” - am plecat în Anglia și am devenit student al universității din Oxford.

Părinții mei locuiau la Petersburg. Varii și-o petreceau la Tarskoe Selo. Împărăteasa Alecsandra Fcodo*rovna manifesta o reală simpatie față de mama și se înîlneau adesea. Dar apropierea lui Rasputin de suverană o indigna pe mama și în toate scrisoriile pe care mi le expedia îmi vorbea despre asta.

O veche prietenie o lega pe mama de marea

ducesă Elizaveta Fcodorovna, care locuia la Moscova. Aceasta împărtășea temerile mamei cu privire la Rasputin și în rarele ei vizite la Petersburg încerca să-l convingă pe Nicolae al II-lea că influența „starețului” este nefastă și, în consecință, trebuie îndepărtat.

În anii aceia foarte puțini înțelegeau cu adevărat pericolul pe care îl reprezenta apropierea lui Rasputin de Țarskoe Selo.

Mama a intuit între primii acest pericol și s-a manifestat fățiș împotriva farsorului. Ea a avut o lungă discuție cu împărăteasa, căreia i-a comunicat cu franchețe ceea ce gîndea în această privință. Sinceritatea mamei și justetea argumentelor ei au impresionat-o profund pe suverană, drept care, la despărțire, aceasta și-a exprimat dorința de a o vedea cît mai des. Însă banda lui Rasputin nu dormea : a înțeles repede primejdia acestei prietenii, a izbutit să spună iarăși stăpînire pe sufletul labil al împărătesei și, treptat, mama a fost înlăturată de la curte. Relațiile de prietenie au încetat și ulterior .ele aproape că nu s-au mai văzut.

Mulți dintre membrii familiei imperiale făceau, de asemenea, eforturi pentru a schimba convingerile suveranilor, dar totul a fost în zadar.

În toamna anului 1917 mi-am încheiat studiile la Oxford și m-am întors în Rusia.

Aveam multe planuri de viitor. Unele erau încă neclare. Întîlnirea cu prințesa Irina Alecsandrovna, fiica marelui duce Alecsandr Mihailovici și a marei ducese Ksenia Alecsandrovna mi-a schimbat destinul:
curînd ne-am căsătorit.

Începutul războiului ne-a surprins - pe mine și pe soția mea - în Germania.

La Berlin am fost arestați din ordinul împăratului Wilhelm, apoi eliberați și am ajuns cu bine la Petersburg, după un lung ocol prin

Danemarca și Suedia.

În pofida entuziasmului patriotic general, cauzat de război, mulți erau sceptici. Presimțiri sumbre p!nn:ui și deasupra reședinței de la Țarskoj Salo.

* Ar *

Nu exista nici o speranță că împăratul și Împărăteasa vor înțelege adevărul despre Rasputin și că acesta va fi îndepărtat.

Unicei soluție pentru izbăvirea Rusiei de un geniu al răului cum era „starețul” rărn:m:i uciderea lui. Cinau! acesta mi-a licărit prima oară în timpul unei discuții pe care o purtam cu mama și cu soția mea despre influența distructivă a lui Rasputin. Desfășurarea ulterioară a evenimentelor politice mi-a confirmat justetea acelui gând și mi l-a fixat definitiv în memorie.

Reacțiile multora dintre membrii familiei imperiale împotriva lui Rasputin au fost urmate de altele, atît din partea unor persoane particulare, cît și din partea unor organizații obștești, sub formă de memorii, apeluri sau rezoluții ale diverselor congrese. Dar țarul și țarina au rămas cu desăvârșire surzi. Cu cît erau mai scandaloase și mai convingătoare faptele care îl incriminau pe „stareț”, cu atît mai slabe erau ecourile lor la Țarskoe Selo. Rasputin răinîncea la locul său, neclintit. Măiestria cu care își purta masca smereniei îi determina pe cei de la Țarskoe Selo să ignore cu totul relatările despre desfrîul în care trăiau. Un exemplu grăitor în această privință îl constituie următorul fapt : dorind să-l convingă pe suveran că vorbele care circulau prin oraș despre Rasputin erau adevărate, generalul Djunkovski, adjunct al ministrului afacerilor de în- teme, i-a arătat acestuia o fotografie care îl înfățișa pe „stareț” într-un

restaurant, în timpul uneia dintre obișnuitele lui orgii. În pofida caracterului incontestabil al acestei dovezi, țarina s-a supărat foc și a poruncit să se întreprindă urgent o anchetă pentru a li descoperi cel care interpretase rolul lui Rasputin, în restaurant, cu scopul de a-l compromite.

Astfel, în vreme ce oamenii cinstiți erau exaspe-
rați că strădaniile lor de a stârpi rădăcina răului se
dovedeau zadarnice, partida progermană, care avea
în persoana „starețului” un sprijin de nădejde, jubila.
Considerabilă înainte de război, autoritatea lui Respir
tin a devenit de-a dreptul hotărâtoare după izbucnirea
acestuia. Treptat, oamenii competenți și cu simțul
datoriei au fost destituiți din funcții iar în locul lor in-
stalați partizani ai „starețului.”

După ce suveranul l-a transferat pe marele duce
Micolai Nicolaievici pe frontul din Caucaz și a luat el
însuși comanda supremă a armatei, Rasputin a
început să se ducă aproape zilnic la Țarskoe Selo și
să dea sfaturi în probleme de stat. (Întîlnirile lui cu
împărăteasa aveau loc, de obicei, în casa Vîrubovei).

Nici un eveniment important referitor la front nu
rra soluționat fără consultarea prealabilă a „starețu-
lui”. La rîndu-i, împărăteasa cerea să-i fie comunicate
toate evenimentele militare și politice. Primind
aceste informații, extrem de prețioase și strict
secrete, ea îl chema pe Rasputin și se sfătuia cu el,
iar dacă avem în vedere cine se afla în preajma lui,
nu ne vom mira cu Germania cunoștea din vreme
toate planurile noastre cu caracter militar și politic și
adopta măsurile cele mai potrivite pentru a-și asigura
victoria.

Am decis să mă conving personal de trădarea lui Rasputin și să strâng date care să-i dovedească vinovăția. Împrejurările mî-au fost favorabile. Familia G. locuia, pe atunci, în vecinătatea palatului socrului meu, marele duce Alecsandr Mihailovici, kt care mă mutasem, locuința mea fiind în renovare.

După cum a mai spus, de fiica mai mică a acestei familii mă lega o statornică prietenie. Ea mă invita adesea, însă eu răspundeam rar invitației întvui- cît nu voiam să mă afund în cercul lui Rasputin și să-mi leg numele de prietenii acestuia, care frecventau cosa familiei G. M-am hotărît să răspund, totuși, invitațiilor din dorința de a-l cunoaște bine pe Rasputin și de a înțelege exact scopul acțiunilor sale. În afară de aceasta, mi se părea util să discut cu M.G. despre evenimentele care se petreceau în Rusia. Desigur, o știam supusă pînă la orbire față de „stareț” și nu eram de acord cu concepțiile ei, dar știam, în același timp, că de la ea puteam afla tot ce se plănuia la Țarskoe Selo.

Într-o bună zi, după ce în prealabil ne-am înțeles la telefon, am pornit spre casa ei. Ajuns acolo, am aflat de la M.G. că Rasputin o întrebase mereu de mine.

— Dorește foarte mult să vă întâlnească - roii-a spus ea. Va veni aici zilele acestea. Vă voi anunța din timp.

Din discuția care a urmat m-am convins că Rasputin se bucura în continuare de încrederea nelimitată a suveranului și a împărătesei și că este consilierul lor cel mai apropiat atît în problemele politice, cit și în cele familiale. M.G. Î-a ridicat din nou în slăvi

pe R-sputin și mi-n comunicat, vădit înduioșată, că el îndură cu pioșenie „calomniile” și „persecuțiile” și că prin aceste suplicii nemeritate ispășește păcatele noastre.

Ascultându-i cuvintele înflăcărate, m-am gândit să-i vorbesc despre escapadele lui Rasputin :

— Cum poate, oare, un om atît de cuvios să îmbine sfințenia cu beția și cu dezmățul ?

Întrebarea mea a indignat-o. S-a înroșit toată și mi-a răspuns cu patos :

— Dumneavoastră nu știți că toate acestea sînt numai minciuni sfruntate și calomnii murdare ? E înconjurat de invidie și de răutate. Oameni perfizi scorenesc tot felul de învinuiri, denaturează intenționat faptele pentru a-l defăima în ochii suveranului și ai țarinei, deși este complet nevinovat... Toate acestea sînt îngrozitoare !

— Dar există dovezi - am spus eu. Fotografii și declarații verificate ale martorilor, care dovedesc fără dubii că Rasputin nu este nici pe departe omul acela sfînt despre care vorbiți. Nu vă spune nimic nici faptul că pînă și țiganii afirmă că se duce la ei, se îmbată și dansează împreună ? Mulți l-au văzut acolo. Dar faptul că la restaurant „Villa Rodée”, unde se duce foarte des, există un separeu care îi poartă numele ? Cum explicați dumneavoastră toate acestea ?

— Vorbiți ca toți ceilalți, credeți tot - a exclamat revoltată M.G. Ar trebui să pricepeți că dacă face într-adevăr toate acestea, urmărește un scop special : să se călească moral, să se abțină de la ispitele din jurul nostru.

— Să zicem. Dar pe miniștri îi numește și îi înlătură tot pentru călirea lui morală ? am întrebat-o zîmbind.

M. G. s-a supărat și m-a amenințat că îi va transmite opiniile mole lui Rasputin.

Mărturisesc cci îmi ora greu să accept încrederea fanatică a acestei nefericite în puritatea și perfecțiunea unui escroc notoriu. Ea refuza să ia în considerație dovezile palpabile privitoare la imoralitatea „starețului”, cuvintele mele se spărgeau de spiritul ei înrobit, ca de o stîncă. M-am convins definitiv că nu mai era capabilă să raționeze și că nu mai îndrăznește să aibă – nici pentru o clipă – o atitudine lucidă față de idolul ei. Așa slînd lucrurile, am încercat să abordez faptele din alt unghi și s-o fac să priceapă cît ele cil răul pe care Rasputin îl pricinuia familiei imperiale.

— Dine, fio ! Să admitem că tot ce se discută despre purtările lui Rasputin sînt născociri. Nu putem ignora, însă, în ce-l privește, opinia publică, nu doar în Rusia, ci chiar în întreaga Europă. Atit la noi. cît și peste hotare, Rasputin este considerat un ticălos, un spion... Relațiile lui cu tronul indignează țara înlrcagiî și îi îngrijorează pe aliații noștri. Oare nu sînt acestea motive suficient de puternice pentru a determina înlăturarea lui de lingă suverani ?

— Nimeni să nu îndrăznească să-i judece pe suverani. Ceea ce fac ei nu privește pe nimeni – a reacționat M.G. furioasă. Ei se afiă mai presus de orice, sînt deasupra oricărei opinii publice.

— Dai' dacă Grigorii Efimovici este o unealtă inconștientă în mîinile dușmanilor Rusiei, care își realizează

prin el intențiile criminale de a distruge Rusia ? am întrebat eu. Ce-i de făcut în acest caz ? Considerați că și în aceste condiții prezența lui la Țarskoc Selo este folositoare ? Chiar dumneavoastră mi-ați spus că el nu se roagă numai și discută despre Dumnezeu cu suveranii, ci analizează împreună importante treburi de stat. Cunoașteți, desigur, că nici o hotărîre nu se adoptă fără acordul lui și nici un ministru nu este numit fără știrea lui. E timpul să înțelegeți că indiferent de calitățile lui sufletești, bune sau rele, el este, înainte de toate, un mujic înapoiat, necioplit, care abia știe să scrie și să citească. Ce poate el să priceapă din complicatele chestiuni de război, de politică și de administrație internă ? Ce fel de sfaturi poate da el în astfel de situații ? Iar dacă, totuși, dă sfaturi, nu e oare evident că în spatele lui sînt anumiți oameni, care îl manevrează din umbră ? Dumneavoastră nu-i cunoașteți pe acești oameni și nu știți nici ce scopuri urmăresc... Cu ce drept afirmați atunci că absolut toate faptele lui Rasputin sînt bune și folositoare ? Vă repet că legătura cu tronul a unui om cu o reputație atît de proastă subminează autoritatea țarului... Nemulțumirea în țară crește pe zi ce trece, este generală...

Drept răspuns la discursul meu înfocat, M.G. m-a privit cu compasiune, ca pe un copil neajutorat.

— Vorbiți astfel pentru că. nu-l cunoașteți și nu-l înțelegeți pe Grigorii Efimovici... Apropiați-vă de el și dacă vă va îndrăgi, vă veți convinge ce om extraordinar este. El nu se poate înșela în privința oamenilor.

lor. Dumnezeu însuși l-a înzestrat cu o perspicacitate
atit de mare, incit îți citește gândurile doar privindu-
ie.

De aceea este aiât cfc iubii la Țarskoe Selo și i se dă ascultare în toate. El îi ajută pe suverani să-i cunoască pe oameni, îi ferește de înșelăciune, de orice înrîurirc primejdioasă. Dacă n-ar fi existat Grigorii Eömovici, totul s-ar fi prăbușit de muțj a încheiat convinsă M.G.

Continuarea discuției era inutilă. Mî-am luat, deci, •lărnas bun și am plecat.

Acasă am început să mă gîndesc la felul în care trebuia să acționez în viitob. Ceea ce aflasem de la M.G. îmi întărise convingerea că împotriva lui Rasputin nu se putea lupta numai cu vorbele. Pentru a învinge opacitatea unora, logica și argumerttgle cele mai solide sînt neputincioase. Nu mai avea sens să pierd timpul în discut,îi sterile. Trebuia să acționez ferm și energic, cît nu era încă totu' pierdut.

* * *

M-am botă» ît să iau legătura cu câteva personalități de prim rang și să ie relatez tot ce aflasem despre Rasputin.

Discuțiile cu cei mai multi dintre ci mi-au provocat, însă, o profundă dezamăgire.

îi auzisem adesea rostind aprecieri dintre cele mai aspre la adresa lui Rasputin, în care vedeau adevărata cauză, a lăului și a tuturor insucceselor noastre. Ea, chiar, considerau că situația putea fi redresată numai prin'înlăturarea lui.

Cu toate acestea, cînd afirmam că e vremea să trecem de la vorbe *Ta* fapte îmi răspundeau că rolul atribuit lui Rasputin la Țarskos Selo este mult exagerat și că SG bazează pe zvonuri deșarte.

Mî-e greu să precizez dacă atitudinea lor pornea din lași ta Leii specifică celor ce se tem sii-și riște pozi- • țiile sau din speranța că nu avea să se întîmplo, doamne ferește, nimic rău și că totul avca.să se aranjeze de la sine. În ambele ipostaze mă uimea lipsa oricărei îngrijorări pentru soarta viitoare a Rusiei. Vedeam limpede că obișnuința cu viola tihnită și setea de bunăstare personală anulau ideea oricărei acțiuni tranșante. Erau ferm convinși că regimul do pînă atunci se va menține oricum. Acest regim reprezenta, pentru ei, temelia durabilă pe care erau așezați, aidoma frunzei pe ram. Restul nu-i interesa în nici un fel.

Va ieși Rusia învingătoare din teribila încleștare armată în care se găsea, ori sîngele vărsat va xi zadarnic și o înfrîngere umilitoare va marca finalul uriașului elan național ? Își puneau ei, oare, aceste întrebări sau totul le era indiferent ? Cert este că erau incapabili să bănuiască măcar că fantoma unei catastrofe se apropia din ce în ce mai mult și că această catastrofă începuse să. capete contururi reale.

E adevărat că am întîlnit și oameni care împărtășeau temerile mele. Însă ei nu mă puteau ajuta. Un băl_rîn care ocupa o funcție înaltă mi-a spus :

— Dragul meu, ce puteți face cînd guvernul și întregul anturaj al suveranului au în componență numai adopti ai lui Rasputin ? Singura salvare este ca acest nemernic să fie ucis. Dar, din nefericire, în Rusia nu se găsește astăzi un om care s-o facă. Aș face-o eu, dacă n-aș fi atît de bătrîn...

Convins că nu am de la cine să primesc vreun ajutor, am decis să acționez de unul singur.

Orice aş fi făcut, cu oricine aş fi discutat, mă obseda, mă tortura, chiar, gândul de a salva Rusia de duşmanul ei cel mai periculos din interior. Mă trezeam uneori în miez de noapte gândindu-mă la acelaşi lucru şi mult timp nu mă linişteam şi nu puteam adormi.

„Cum poţi să ucizi un om – mă întrebam – şi cum să te pregăteşti conştient pentru asta ?”

Întrebarea aceasta mă tortura şi mă istovea. Dar, în acelaşi timp, o voce interioară îmi şoptea : „Orice viaţă curmată reprezintă o crimă şi un păcat. În numele patriei ia acest păcat asupra ta, ia-l fără nici 6 ezitare. Câţi oameni nevinovaţi sînt ucişi pe front pentru că sînt «duşmani» ? Milioane... Aici trebuie să moară doar *unul*, însă acela este duşmanul cel mai feroce al ţării tale, duşmanul cel mai cinic şi mai periculos, care şi-a făcut din tronul Rusiei, prin înşelăciune, propria-i fortăreaţă, de unde nimeni nu are forţa să-l izgonească... Tu trebuie să-l ucizi. Cu orice preţ...”

Treptat, ezităările mele au dispărut lăsînd loc unei hotărîri calme şi clare : să-l ucid pe Rasputin. Gîndul acesta m-a acaparat complet şi mi-a călăuzit toate acţiunile ulterioare.

* * *

Mi-am analizat pe îndelete prietenii în care puteam avea deplină încredere şi m-am oprit asupra a doi din- trei ei : marele duce Dimitrii Pavlovici şi locotenentul Suhotin, rănit în război şi aflat în tratament la Peters- bura'.

Marele duce se găsea la cartierul general, însă era așteptat să se întoarcă în scurt timp. Pe Suhotin îl vedeam aproape zilnic. M-am decis să discut imediat cu el. I-am prezentat în linii mari planul meu și l-am întrebat dacă n-ar vrea să participe la realizarea lui. Suhotin a consimțit pe loc, fără cea mai mică șovăială.

În aceeași zi s-a întors îa Petersburg și marele duce Dimitrii Pavlovici. l-am telefonat și am convenit că voi fi la el acasă, la ora 5 după-amiază. Eram sigur că mă va suspine deoarece știam că îl urăște pe „stareț” și suferă pentru Rusia. Din foarte multe considerente, acordam participării lui la complot o importanță deosebită.

Știam că trebuie să fiu pregătit pentru cele mai grave consecințe, chiar și pentru cea fatală. Mă îmbărbăta, însă, speranța că uciderea lui Rasputin va deschide ochii suveranului și că acesta va ieși din starea de hipnoză, în care îl adusese „starețul”, și va conduce țara spre victorie.

Se apropia un moment decisiv al războiului : ofensiva aliaților pe toate fronturile, prevăzută pentru primăvara anului 1917. Rusia își pregătea cu asiduitate armata, dar nu se putea să nu-ți dai seama că pentru a da o lovitură puternică inamicului nu era suficientă pregătirea tehnică a frontului și a spatelui. Era absolut necesar să se realizeze un acord durabil între putere și popor, o deplină încredere reciprocă și un avînt popular ca acela cu care fusese întâmpinată declarația de război.

Umbră neagră a lui Rasputin plana în continuare, a'ît la cartierul general, cît și în Petersburgul

guvernamental. Nu dormea, desigur, nici Germania : închidea, ca sîrnă ghimpată, căile de acces spre fortificațiile proprii, dar țesca plase periculoase și în interiorul Rusiei.

Germania studiasse situația de la noi cu mult înainte de izbucnirea războiului. Când împăratul Wilhelm făcea demersuri în vederea încheierii unei alianțe cu Rusia, intuind declanșarea inevitabilă a unei ccnfla-'gî'ații general-europene, el îl prevenise pe țar în legă-- lură cu Rasputin și îl sfătuisse să-l înlătore neîntârziat, înțelesese că prin relațiile directe cu tronul, Rasputin eompromitea nu numai curtea imperială din Rușia, ci și autoritatea monarhici, în general. După ce alianța cu Germania a fost respinsă și a început războiul, Wilhelm a folosit cu mare abilitate influența lui Rasputin, pe care îl manevra din umbră cu ajutorul banilor și al intrigilor iscusit regizate.

Așteptam cu nerăbdare revederea eu marele duce Dimllrii Favlovici. La ora convenită am fost la el și, găaindu-l singur în cabinet, am trecut direct la prezentarea chestiunii. în final l-am întrebat dacă este dispus să-mi acorde sprijinul său. Potrivit așteptărilor, a consimțit imediat menționnd că după opinia sa, uciderea lui Rasputin constituia ultima și cea mai eficientă tentativă de a salva Rusia, Ideea îl frămînta și pe cl, de mijită vreme, însă n-a găsit modalitatea de a o înfăptui. I-am adus la cunoștință cega ce aflasem de Ia M.G., cu prilejul ultirilei noastre discuții. Nu s-h" mirat deloc deoarece știa bine că la Țarskoe Selo toți, gîndeau astfel.

Marele duce trebuie să se întoarcă la cartierul ge-, nora] peste cîteva zile. IvI-a asigurat că nu va s\

mult pentru că nu este iubit și, în plus, cei de acolo
se tenii • I * - -....

do autoritatea lui. în speciei! generalul maior Volikov, comandantul palatului, făcea tot ce-i stătea în putință pentru a-l ține cât mai departe de suveran. Marele duce mi-a mai mărturisit că suveranul devenea din ce în ce mai nepăsător față de tot ce se întâmpla în preajma sa. După opinia lui, aceasta era consecința unui plan premeditat și abject : suveranului i se dădea să bea o anumită doctorie, care ducea la slăbirea progresivă a capacității sale intelectuale și volitive.

Discuția noastră a fost întreruptă de sosirea unor oaspeți.

Ne-am înțeles ca piuă la întoarcerea lui la Petersburg (între 10—15 decembrie) eu să pun la punct întregul plan și să pregătesc tot ce ora necesar pentru realizarea lui.

Acestea fiind zise, ne-am despărțit.

M-am întors acasă stăpînit de un sentiment de plenitudine pricinuit de faptul că ideile care mă chinuiseră atît începeau acum să treacă din planul imaginației în cel al realității. Doar cu puțin timp în urmă gîndurile mă apăsau, căpătînd uneori dimensiunile unor coșmaruri, iai- acum, iată, împărțeam povara lor, cu prietenii mei. Nu mai eram singur, acum totul devenise limpede și suportabil.

Seara a trecut pe la mine Suhotin. I-am reprodus discuția purtată cu marele duce Dimitrii Pavlovici, apoi ne-am concentrat atenția asupra felului în care trebuia să acționăm în continuare. Am stabilit că era imperios necesar să mă apropii de Rasputin, să-i cîștig încrederea și să aflu de la el cât mai multe amănunte legate de participarea lui la evenimentele politice. Ne-am gîndit că ar fi bine să încercăm, mai întîi, în-A

depărtarea lui Rasputin de la Țarskoe Selo fără să ape-
lăm la măsuri violente, extreme. Altfel spus, să-l de-
terminăm să plece, fie prin discuții, fie promițându-i o
importantă sumă de bani și numai în caz de eșec să
trecem la uciderea lui.

Cum, însă, și unde să fie îndeplinită sentința,
aici va fi nevoie ?

Am propus să tragem la sorți noi trei. Cel pe care
destinul avea să-l aleagă urma să-l atragă pe
Rasputin în propria-i casă și să-l împuște.

* ★ Ar

După câteva zile mi-a telefonat M.G. și mi-a spus :

— Mîine, Grigorii Efimovici va veni la noi. Dorește
foarte mult să vă întâlnească. Și eu la fel. Vă rog să
ne faceți o vizită.

Am tresărit. Drumul care ducea spre realizarea
țelului meu se deschidea de la sine. Mă încerca,
totuși, regretul că, parcurgîndu-l, eram nevoit să
mint un om care părea sincer binevoitor față de
mine. M.G. nu bănuia și nici nu trebuia să bănuiască
intențiile care mă sileau să reiau legătura cu
Rasputin.

A doua zi m-am dus la familia G. în salon le-am
găsit pe M.G. și pe mama ei. Amîndouă sperau că mă
voi împrieteni cu „starețul”. Am observat că
întîlnirea mea cu el le neliniștea. Curînd a sosit și
Rasputin. În răstimpul care trecuse de la prima
noastră întîlnire se schimbase mult. Abandonarea
muncii fizice, care i se potrivea, opulența, trîndăvia
absolută și nopțile albe, petrecute în chefuri lăsaseră
urme adinei : obrazul i se buhăise și întreaga-i
făptură se deformase și se degradase. Nu mai purta

o simplă rubașcă, ci o cămașă albastră, de mătase și pantaloni largi, de catifea.

Se comporta extrem de degajat.

Cînd m-a văzut a închis puțin ochii și a zîmbit mîeros, după care s-a apropiat repede, m-a îmbrățișat și m-a sărutat. Atingerea iui mi-a provocat un simț- mînt de oroare greu de reprimat. M-am stăpînit. totuși, și mi-am compus la iuțeală o expresie afabilă, menită să-i arate că sînt foarte bucuros de întîlnire.

Față de gazde se comporta cu o familiaritate care mi s-a părut mai accentuată decît înainte. Le bătea pe umăr, pe spate, iar cînd ele i-au propus să ia loc la masă și să bea un ceai, nu le-a învrednicit măcar cu un cuvînt,

Părea îngrijorat, umbla de colo-colo prin cameră și de cîteva ori a întrebat-o pe M.G. dacă n-a fost cumva căutat la telefon. Ceva mai tîrziu s-a așezat lîngă mine și a început să mă chestioneze : Ce slujbă am ? Voi pleca pe front, curînd ? Tonul lui ocrotitor mă irita, însă trebuia să par amabil, drept care i-am răspuns la toate întrebările.

M.G. urmărea discuția noastră cu mare atenție.

După ce a aflat despre mine tot ce îl interesa, Rasputin a început să rostească fraze disparate și fără sens despre Dumnezeu și despre iubirea de frate. Mă străduiam să înțeleg semnificațiile vorbelor lui, să descopăr în ele ceva original, nerostit încă pînă atunci, dar cu cît vorbea mai mult, cu atît mă convingeam că erau, de fapt, aceleași cascade haotice de cuvinte, pe care le mai auzisem cu patru ani în urmă, la prima noastră întîlnire.

Ascultându-i bolboroseala priveam fețele concentrate și pioase ale celor două admiratoare, preocupate să nu piardă nici un sunet din „predica” lui dezlînată, care, firește, li se părea plină de sensuri profunde și tainice;.

„Fină la ce degradare intelectuală și morală pot coborî oamenii - gîndeam. Acest nemernic le păcălește fără rușine, dar nici ele nu vor să se trezească. Pur și simplu, nu vor... Le place vrăjitoriei lui deșănțată... Un mujic semianalfabet, care se trîntește ostentativ în. fotoliile moi și debitează cu aplomb vorbele care-i trec întâmplător prin minte... Pentru ele Rasputin este o revelație, ceva nemaiîntâlnit și asta le întărește nervii, le umple timpul, le provoacă, probabil, extazul isteric..’ Pe mujicul acesta nu-l satisface, însă, doar exaltarea unor femei, el se amuză pe seama unei’ țări întregi, se joacă cu soarta unui popor de multe milioane, împinge Rusia la pieire...”

Brusc, mi-am amintit ceea ce-mi spusese marele duce despre doctoriile care întunecau mintea țarului. De altfel, nu numai el mi-a vorbit despre ierburile cu efecte narcotice.

Rasputin era bun prieten cu Badmaev, un vraci libetan, care trăia atunci la Petersburg. Badmaev venise în Rusia pe vremea împăratului Alecsandru al III-lea. Era originar din Tibet, se pretindea medic de înaltă competență, însă potrivit legilor nu avea voie să practice medicina, în Rusia. Cu toate acestea, dădea consultații în secret și, datorită faptului că încasa mulți bani, atît pentru sfaturi, cît și pentru leacurile pe care ie prepara singur, agonisise o avere

destul de mare. De cîtevu ori a fost adus în fața justiției pcentiu piactă-r- rea ilegală a meaicinei. A rămas, totuși, la Petersburg și a continuat să-i doftoricească, pe ascuns, pe credulii care îi solicitau ajutorul. Era, într-adevăr, Badmaev, un învățat veritabil, care cunoștea bine secretele medicinei tibetane, bazate pe studierea multiseculară a proprietăților terapeutice ale diferitelor plante sau un simplu vraci care cunoștea cîteva leacuri și le folosea cu abilitate ? Greu de răspuns.

Fapt este că avea legături strînse cu scursorile vieții politice din Petersburg, cum erau, spre exemplu, renumitul escroc-ziarist-afacerist Manasevici-Manuilov și prințul M.Ki. Andronikov, ale căror pungășii și intrigi murdare au fost dezvăluite după revoluție.

Badmaev năzuia să pătrundă, prin orice mijloace, în cercurile politice și de îndată ce Rasputin a început să joace un rol important la Țarskoe Selo, s-a grăbit să-i devină prieten apropiat.

Tratamentul pe care Rasputin îl administra țarului și moștenitorului se baza pe priceperea lui Badmaev, care cunoștea, indiscutabil, unele practici medicale ignorate de știința europeană. Prietenia dintre acești oameni era menită să producă o imensă îngrijorare.

Amintindu-mi toate acestea și privind îndelung figura infatuată și împietrită a lui Rasputin am simțit că nici o forță nu putea să zdruncine hotărîrea pe care o luasem.

Discuția sau, mai exact spus, monologul „starețului” continua.

De la considerațiile evlavioase a trecut la o temă care îl privea direct, anume la atitudinea nedreaptă

față de el a unor oameni răi, care nu fac altceva decât. să clevetească și se străduiesc să-l discrediteze în ochii țarului și ai țarinei. A afirmat, apoi, cu emfază, că el aduce oamenilor fericirea și că prietenii lui sini iubiți de Dumnezeu, în vreme ce toți cei care îi stau împotriva vor fi pedepsiți pe vecie.

Îl auzisem de mai multe ori lăudându-se că are darul de a le cui orice boală și m-am gândit că mijlocul cel mai comod și mai sigur de a mă apropia de el ar fi acela de a-l ruga să se îngrijească de sănătatea mea, deoarece, de o vreme, nu mă simțeam prea bine. I-am mai spus că m-am adresat, în decursul anilor, multor doctori, însă pînă atunci nu-mi fuseseră de nici un folos.

— O să te locuiesc, mi-a spus Rai'.putin, după ce m-a ascultat atent. O să te lecuiesc... Care doctori ? La nimic nu se pricep... Știu una și bună... îți dau doctorii fără nici o noimă... După tratamentul lor le îmbolnăvești și mai rău. La mine, dragule, nu-i așa. La mine toți se vindecă pentru că îi lecuiesc după învățătura lui Dumnezeu, cu leacuri dumnezeiești, nu cu porcării... O să te convingi singur...

În timp ce vorbea a sunat telefonul. Rasputin a tăcut și a fost cuprins de neliniște.

» — E pentru mine, de bună seamă, a spus el și, adresându-se lui M.G., a adăugat pe un ton imperativ :

— Vezi, repede, despre ce-i vorba, întreabă, află... M.G. s-a rideat și a pornit spre telefon fără să arate, într-un fel sau altul, că s-ar fi simți jignită de tonul lui poruncitor.

, Telefonul era, într-adevăr, pentru el. Convorbirea a durat puțin. Rasputin a pus receptorul în furcă, apoi s-a întors spre noi indispus, încruntat, și-a luat rămas

bun și a plecat în grabă.

După această întâlnire cu „starețul”, am considerat < : e preferabil să nu-l caut eu, cel puțin deocamdată, ci să aștept să mă caute el, însuși.

În scara aceleiași zile am primit o epistolă de la M.G. : îmi cerea scuze, în numele lui Rasputin, pentru că discuția noastră fusese întreruptă de plecarea lui .subită și mă invita a doua zi, la aceeași oră. În finalul epistolei mă ruga, exprimînd dorința lui Rasputin, să iau cu mine chitara, deoarece îi plac foarte mult cântecele țigănești și aflînd că eu cînt, voia să mă asculte.

A doua zi mi-am luat chitara și la ora fixată am fost la familia G. Ca și data trecută, Rasputin încă nu venise.

Am profitat de absența lui și am întrebat-o pe M.G. de ce plecase atît de brusc ?

— I s-a comunicat că o chestiune importantă căpătase o întorsătură nedorită, mi-a răspuns ea și imediat, a adăugat : acurh, însă, slavă Domnului, totul s-a aranjat. Grigorii Efimovici s-a înfuriat, a ridicat tonul, iar cei de acolo s-au speriat și i-au dat ascultare.

— Unde *acolo* ? am întrebat eu.

M.G. tăcea. Simțeam că nu vrea să-mi răspundă. Am insistat și, în cele din urmă, mi-a răspuns fără plăcere :

— La Țarskoe Selo. Mai mult nu vă pot spune. Cui înd puteți afla singur.

Puțin mai tîrziu am aflat că acea chestiune importantă care îl alarmase pe Rasputin se referea la numirea lui Protopopov ca ministru de interne. Partida „starețului” dorea cu ardoare ca această numire să aibă loc, însă suveranul se împotriva. Și iată, îi fost sufi-

cient ca Rasputin să se deplaseze la Tarskoe Selo, „să se înfurie și să ridice tonul” – cum spusese M.G, și numirea se făcuse conform voinței lui.

— Și dumneavoastră participați la desemnarea miniștrilor '! am întrebat-o pe M.G.

Ea s-a tulburat și s-a înroșit, ca de obicei.

— Noi toți îl ajutăm pe Grigorii Efimovici. Fiecare cit poate și cum poate. De unul singur îi este greu, e ocupat cu multe treburi și are nevoie de sprijin.

Într-un târziu a apărut și Rasputin. Era vesel și pus pe vorbă.

— Sil mă ierți, dragule, pentru ieri, mi-a spus. N-am avut încotro. Trebuie să-i pedepsesc pe cei răi. S-au înmulțit mult de tot în ultima vreme.

Apoi, adresându-se lui M.G. a continuat :

— S-a aranjat totul. Am fost nevoit să mă duc eu însumi acolo... Și cum am ajuns, m-am repezit direct la Annușka (Vîrubova – n.aut.), iar ea se smiorcăie și se tot smiorcăie, da-mi spune : „Treaba nu s-a făcut, Toată nădejdea e în matale, Grigorii Efimovici. Slavă Domnului că ați venit!” Mă duc și văd că *dînsa* (împă« râteasa – n.aut.) umblă încoace și încolo prin cameră, ba mai și fluieră. Ehei, și cum m-am ras li t nițeluș s-au astîmpărat toți. Iar cînd i-am și amenințat c-o să plec și-o să-i părăsesc, pe loc au fost de acord cu toate . Da... Li s-a tot trîncănit că așa-i rău, că altfel nu-i bine... Dar *dînșii* ce să înțeleagă ? Să mă fi ascultat mai bine pe mine, căci doar eu știu că el (Protopopov – n.aut.) e om bun, crede și-n 'Dumnezeu, iar ăstu-i lucrul cel mai important.

Rasputin ne-a cuprins pe toți cu privirea-i trufașă,

apoi s-a adresat lui M.G. :

— Acum să bem un ceiuț... De ce nu-l servești ?

Am trecut în sufragerie. M.G. a pus în fața lui Rasputin prăjituri și biscuiți de casă, de mai multe feluri, după care a turnat ceaiul.

— Iată, draga, buna de ea, a remarcat el. Întotdeauna își amintește de mine și pregătește ce-mi place... Dar tu ai adus chitara ? - m-a întrebat.

— Da, am adus-o.

— Hai, cântă ceva, iar noi o să stăm și o să ascultăm.

Am făcut un efort uriaș să pot cânta pentru Rasputin câteva melodii țigănești.

— Cînti de minune, a remarcat el. Ai suflet... Mult suflet... Mai cântă !

Am mai cântat câteva melodii, tot țigănești, vesele și triste.

— Vă place cum cânt, i-am spus. Dar nici nu bănuți cât de greu îmi e sufletul. Am multă energie, dorință de muncă la fel, însă nu pot munci. Obosesc repede...

— Te fac sănătos cât ai clipi. O să mergi cu mine **la** țigani și toată boala o să dispară cum ai lua-o **cu** rnîna.

— Am fost la ei dar, după cum se vede, nu mi-a ajutat.

Rasputin a pufnit în rîs.

— Cu mine, dragule, e altceva să mergi la ei... GlS mine e altă veselie... Totul va fi mai bine...

Apoi a povestit, cu lux de amănunte, cum își petrece cl vremea la țigani, cum cînlă și dansează cu ci.

Gazdele erau derutate și neliniștite de sinceritatea

„evlaviosului stareț”.

— Să nv.-l credeți - m-au sfătuit ele - căci Grigorii Efimovici glumește mereu și se autocalomniază cu bună știință.

Încercarea de a-i apăra reputația l-a înfuriat pe Rasputin atît de tare,, incit a izbit cu pumnul în masă și a răcnit la amîndouă.

Mama și fiica s-au potolit subit.

— Hei, cum e ? mi s-a adresat „starețul”. Mergi cu mine ? îți spun, o să te locuiesc... O să vezi singur. O să te locuiesc și-o să începi să-mi mulțumești... Da... însă o s-o cărăm și pe ca cu noi, a spus el arătînd spre M.G.

Aceasta s-a fisticii, iar mama ei a început să-l înduplece pe Rasputin :

— Grigorii Efimovici, ce-i cu dumneavoastră ? Da ce vă defăimați singur ? Ba, o amestecați în povestea asta și pe fiica mea. Unde să meargă ? Ea vă însoțește mereu din dorința de a se ruga lui Dumnezeu și dumneavoastră o îndemnați să meargă la țigani. Nu e bina să vorbiți astfel.

— Dar tu ce-ți închipui ? i-a răspuns el privind-o cu răutate. Oare nu știi că poate merge cu mine oriunde și în asta nu e nici un păcat ? V-ați pus pe cotco- dăcit ? Iar tu, dragule - a continuat el către mine —. n-o asculta. Fă ce-ți spun și-o să fie totul bine. *

Ideea de a merge la țigani nu-mi surîdea deloc, însă n-o puteam respinge fățiș, drept care i-am răspuns eva-

7jv. invccîncl fspi.u! c:> iac parte clin corpul do gardă .și nu cm dreptul sii frecventez locuri rău famate.

Dar Rasputin o ținea pe-a lui, încrodințmdu-mii că mă va deghiza în ȝișa fd, mcît voi fi de nerecunoscut și cscanaca se va consuma în cel mai strict secret. N-a obținut, totuși, de la mine un răspuns ferm, ci doar promisiunea. eă-i voi telefona în cursul serii.

Mi-am dat seama că Rasputin mă simpatiza. La despărțire mi-a spus :

— Vreau să te văd mai des... Cit se poate de des... Să vii pe la mine, să bem im eeiuț... Numai să mă înștiințezi din vreme.

$$_{\gamma^*} 1 <_{\gamma r}$$

Acasă l-am găsit pe locotenentul Suhotin, care, plin de curiozitate aștepta întoarcerea mea de la- familia G.

Noua întâlnire cu Rasputin mă făcea să cred că apropierea de el – pe care o doream atît ! – era posibilă. Dar, doamne, cit mă costa această apropiere I

Seara i-am comunicat „starețului”, prin telefon, că îiu-l pot însoți la țigani întrucât a doua zi aveam un exercițiu la corpul de gardă și trebuia să mă pregătesc cu toată seriozitatea. Pregătirile pentru exerciții îmi răpeau, înir-adevăr. mult timp și din această cauză întâlniri ile melc cu Rasputin s-au întrerupt o vreme. într-0 zi, întoreîndu-mă de la corpul de gardă, ni-am întâlnit cu M.G., în apropiere de locuința ei. M-a oprit și m-a apceiiioiat:

— Nu vă e rușine ? Grigorii Efimoviei vă așteaptă de atîta timp la el și dumneavoastră l-ați uitat cu desăvârșire. Dacă treceți, vă iartă. Mîine mă duc la el. .Vreți fă mergem împreună 7

Am fost de acord.

A doua zi, la ora stabilită, am trecut pe la M.G. Mă chinuia, în continuare, întrebarea : e cu putință oare ca ca să se fi hotărît să meargă împreună cu Rasputin la țigani ?

După cc am urcat în automobil, am întrebat-o :

— Ce va să zică propunerea lui Grigorii Efimovici de a vă lua eu noi, la țigani, la Novaia Derevnia ? Cum trebuie înțeleasă invitația lui ?

M.G. nu mi-a răspuns. Am simțit că discuția îi este extrem de neplăcută și n-am insistat.

La capătul străzii Fontanka, m-a rugat să-i spun șoferului să îi oprească și să ne aștepte după colț. Precauția era necesară deoarece Rasputin nu putea fi vizitat, în văzul lumii, fără complicații. Era păzit de poliția secretă, care nota numele tuturor vizitatorilor. În afară de asta, M.G. știa că familia mea era ostilă „starețului” și se străduia ca legătura mea cu el să i amină tainică.

Am ajuns pe jos la poarta imobilului cu numărul 64 de pe strada Gorohovaia, am traversat curtea și am urcat pe scara de serviciu spre locuința lui Rasputin.

Pe stradă, M.G. îmi spusese că paza era plasată pe scara principală și că persoanele care o alcătuiau fuseseră alese de primul ministru personal, de Ministerul de interne și de unele societăți bancare, pe care nici ea nu le știa.

Ne-a deschis Rasputin însuși. Ușa era ferecată, pe dinăuntru, cu lacăt și lanț.

*

Am intrat într-o bucătărie destul de mică, ticsită cu **tel** felul de alimente, așezate în coșuri și în lăzi. Pe un scaun, lângă fereastră, stătea o fată slabă și palidă, cu ochii mari și încercănați, a căror privire părea buimacă.

Rasputin purta o cămașă de mătase de un albastru deschis, brodată cu flori de câmp, pantaloni largi și cizme înalte.

— Ai venit, în sfârșit ! exclamă, când mă văzu. Era cât pe ce să mă supăr pe tine, căci dn-atâtea zile te aștept și te tot aștept, iar tu nu și nu !

Ara/reçut în dormitor - o cameră ceva mai mare, mobilată auster. într-un colț, lângă perete, se afla un pat îngust. Pe el zăcea un sac din blană de vulpe - un cadou primit de la Anna Vîrubova. La capătul patului se găsea un scrin uriaș. Pe peretele opus a.țîrnau icoane. Sub ele ardea o candelă. Din loc în loc, pe pereți, atîr- nau portretele unor țari și cîteva tablouri de prost gust, înfățișînd scene din Sfînta Scriptură.

Din dormitor, Rasputin ne-a condus în sufragerie, unde era pregătit ceaiul. Samovarul fierbea. Sumedenie de farfurii cu pișcoturi, plăcinte, nuci, fructe și chisele cu dulceață umpleau masa, în mijlocul căreia trona un coș cu flori.

Mobila era greoaie, din stejar, cîtcva scaune cu spă- tare înalte, un bufet voluminos cu veselă. Pe pereți tablouri în ulei, executate fără îndemînare. Din tavan atîrna deasupra mesei o lustră de bronz, cu abajur larg, din sticlă albă. Lîngă ușa care dădea în vestibul ei'a instalat telefonul.

întreaga ambientă purta amprenta suficienței și îndestulării unui om cu vederi înguste.

Sufrageria servea și ca salon de primire. Aici își petrecea „starețul” cea mai mare parte a timpului, când se afla acasă.

Ne-am așezat la masă și Rasputin ne-a turnat ceai.

Discuția nu se înfiripa. Aveam impresia că pe Rasputin îl reținea o neîncredere greu de explicat. Comportamentul lui putea fi explicat și prin faptul că telefonul suna mereu și fragmenta conversația.

M. G. era extrem de emoționată. Nu știu de ce. Se ridica din când în când de la masă, făcea câțiva pași, apoi se așeza iarăși.

Rasputin a fost chemat de câteva ori în camera alăturată, unde îl așteptau diverși petiționari. Neîndoielnic, foiala aceasta îl irita și nu-i îngăduia să se simtă în apele sale.

La un moment dat, când el nu se afla în sufragerie, a fost adus un imens coș cu flori, de care era prins un bilețel.

— Or fi pentru Grigorii Efimovici ? am întrebat-o pe M. G.

Ea a dat afirmativ din cap.

Reîntors în sufragerie, „starețul” s-a așezat lângă mine și și-a turnat ceai. Coșul cu flori nu-l interesa. Părea că nici nu-l observase.

— Grigorii Efimovici - am spus - vi se trimit flori de parcă ați fi nu știu care primadonă.

— Niște proaste - a izbucnit el. Proaste care mă răsfată. În fiecare zi îmi trimit flori proaspete. Știu

că-mi plac. Hei, tu, continua adresându-se lui M. G. Du-te în altă cameră, căci noi aici avem de trăncănit.

M. G. s-a ridicat ascultătoare și a ieșit.

Rămas numai cu mine, Rasputin s-a dat mai aproape și rn-a apucat de mină.

— Cum e, dragule ? a zis cu o voce alintătoare. Ți place locuința mea ? E frumoasă ? Păi nu ? De-acuma să vii mai des. O să te simți bine...

Îmi mîngîia mîna și se uita în ochii mei.

— Să nu te temi de mine, continui pe un ton insinuant. Imediat ce-o să ne legăm mai strîns, o să vezi ce fel de om sînt eu... Pot orice... Dacă țarul și țarina îmi dau ascultare, înseamnă că o să poți și tu. Căci o să-i văd curînd de tot și o să le spun că ai băut ceai cu mine. Or să fie mulțumiți.

Intenția lui Rasputin de a vorbi la Țarskoe Selo despre vizitele mele în locuința lui nu-mi convenea. Știam că împărăteasa îi va spune Vîrubovci, iar aceasta va deveni foarte bănuitoare întrucît auzise do mai multe ori, chiar de la mine, aprecieri dintre cele mai nefavorabile la adresa lui Rasputin,

— Nu, Grigorii Efimovici, să nu vorbești despre mine acolo. Nici un cuvînt. Cu cît vor fi mai puțini cei care știu că vin pe la dumneavoastră, cu atît va fi mai bine. Altfel vor începe să flecar cască și zvonurile vor ajunge pînă la rudele mele. Or, eu nu vreau să provoc nici un fel de discuții în familie.

Rasputin a consimțit și mi-a făgăduit că nu va soune nimic.

Discuției noastre aborda teme politice. El atacă Duma de Stat :

— Acolo se șaspmdesc despre mine numai răutăți și astfel îl tulbură pe țar. Da' nu mai au ei mult de flecarii... O să desființez curînd Duma și pe toți deputății o să-i trimit pe front. O să le arăt eu și or să mă pome-nească atunci...

— Grigorii Efimovici, dumneavoastră chiar puteți să dizolvați Duma ? Cum veți proceda ?

— Eh, dragule, treaba-i simplă... Apropie-te de mine, ajută-mă și-o să afli totul... Pîna una alta, n-o să-ți spun dccît atît : țarina e o cîrmuitoare grozav de înțeleaptă... Cu ea pot să aranjez orice, chiar și treburile cele mai înalte. Însă dînsul e un prostănac. Ce fel de suveran mai e și el ? Ar trebui să se joace cu copiii și să facă grădinărie, nu să conducă o împărăție... îi este greu și din pricina asta îl ajutăm, cu binecuvîntarea lui Dumnezeu.

Disprețul cu care vorbea despre împărat mă revolta. M-arn stăpînit, totuși, și i-arn spus pe un ton foarte calm că e posibil ca el, Rasputin, să contribuie, fără să vrea, ca sfaturile celor din preajma țarului aă prindă viață la Tarskoe Selo, fie că sînt bune sau fie că nu.

— De unde știți, Grigorii Efimovici, ce încearcă unii să obțină prin dumneavoastră și care le sînt, de fapt, scopurile ?

Rasputin surise cu îngăduință :

— Cum ?! Vrei să-l povățuiești pe Dumnezeu ? Căci chiar el, Dumnezeu, m-a trimis în ajutorul suveranului... îți spun fără mine s-ar fi prăpădit cu totul.

Cu ei nu-mi bat cu capul. Dacă nu fac cum zic eu, imediat bat cu pumnul în masă, mă ridic și plec, iar ei aleargă după mine și mă înduplecă : „lămâi, Grigorii Efimovici, facem tot ce poruncești, numai să nu ne părăsești". Iată, dar, dragule, cum mă respectă și mă îndrăgesc ei. Mai deunăzi le-am spus că' trebuie numit cineva, însă ei amînă și tot amină mereu... Atunci î-am amenințat : „O să pice în Siberia, iar voi o să pieriți fără mine și-o să vă nenorociți și băiatul, dacă vă întoarceți de la voia lui Dumnezeu și-o să vă dați de partea diavolului". Asta e, dragule. Unde mai pui că pe lîngă ei mișună tot soiul de ncisprăviți și le șoptesc cum că Grigorii Efimovici e un om rău și le vrea răul... De ce să le fac rău ? Sini oameni de treabă, cvlavioși...

— Grigorii Efimovici, sînteți de acord, cred, că nu e totul să vă iubească împăratul și împărăteasa - am spus eu. Știți, desigur, cît do urii se vorbește despre dumneavoastră. Și vorbelor acestora li se dă crezare nu numai în Rusia, ci și peste hotare. Acolo chiar și ziarele scriu despre dumneavoastră. De aceea consider că dacă ü iubiți cu adevărat pe suverani, ar trebui să-i părăsiți și să plecați, fără să vă silească nimeni, în Siberia. Altfel n-ar fi exclus să vă facă cineva bucata... Și atunci... ?

~ Nu, dragule, tu nu știi nimic și de aceea vorbești așa - mi-a răspuns Rasputin. Dumnezeu n-o să încuviințeze una ca asta. Dacă voința lui a fost să mă apropii de suverani, înseamnă că așa trebuie. Iar pe trăn-căneala neisprăviților și a ziarelor străine nu merită

nici să scuipi. Lasă-i să trăncănească. își fac singuri rău.

Rasputin se ridică și începu să umble cu pași repezi, prin cameră. îl urmăream atent. Era încruntat și con- _ centrat. Se opri brusc, apoi se apropie de mine, se aplecă , și mă privi fix. Privirea lui mă înflora. Exista în ea o forță uriașă. Continuînd să mă fixeze cu privirea, Rasputin începu să mă mîngîie pe spate, îmi zîmbi și mă întrebă cu o voce insinuantă, dacă nu vreau să beau vin. I-am răspuns afirmativ. El a scos o sticlă de ma- deră, a turnat în două pahare și a băut în sănătatea mea.

— Cînd mai vii la mine ? m-a întrebat.

în clipa aceea a intrat în sufragerie M. G. și i-a amintit că e timpul să plece la Țarskoe Selo și că automobilul îl așteaptă.

— M-am luat cu vorba și am uitat că sînt așteptat acolo. Nu-i nimic. Nu e pentru prima dată cînd întîrzii. Cîteodată mă sună la telefon, trimit după mine, însă' eu nu mă duc... E mai mare bucuria cînd sosesc pe ne-' așteptate. Astfel și prețul meu crește. Rămîi cu bine;; dragule !

○ privi pe M. G. și adăugă arătînd spre mine :

— E deștept. Numai să nu apuce pe o cale greșită. ; Dacă mă ascultă o să fie bine. Să-l lămurești cu binișorul, ca să înțeleagă... Hei, la bună vedere. Să mai vii, cît de curînd.

Zicînd acestea, m-a îmbrățișat și m-a sărutat.

După plecarea lui am coborît cu M. G. pe scara de serviciu, am ieșit în Gorohovaia și ne-am îndreptat spre

Fontanka. unde ne aștepta automobilul, în drum spre casă, M. G, mi-a mărturisit din nou sentimentele pe care le nutrea față de Rasputin :

— Nu-i așa că la Grigorii Efimovici c minunat și că în prezența lui uiți tot ce-i lumesc ? El aduce în sufletele oamenilor o liniște uluitoare.

Ar fi trebuit să fiu de acord cu ca. I-ani spus, totuși :

— Ar fi bine ca Grigorii Efimovici să părăsească Petersburgul cât mai repede cu putință.

— De ce ? - m-ii întrebat ea speriată.

— Pentru că altfel va fi ucis. Curînd. Sînl sigur de asta și vă sfătuiesc să faceți tot ce depinde de dumneavoastră pentru a-l convinge că trebuie să plece.

— Nu, nu a exclamat M. G. îngrozită. Aceasta n-o să se întîmple niciodată; Dumnezeu n-o să ni-l ia. înțelegeți că el reprezintă singura noastră alinare și singurul nostru sprijin. Dacă va pleca, totul se va prăbuși, împărăteasa consideră ca atîta timp cît Grigorii Efimovici este aici, nu i se poate întîmpla nimic rău moștenitorului. Dacă el va pleca, moștenitorul se va îmbolnăvi. E sigur. I s-a făcut de mai multe ori rău, eînd Grigorii Efimovici s-a îndepărtat de el și a trebuit să fie adus înapoi. E curios, chiar ciudat : cum se întoarce, moștenitorul se înzdrăvenește. Grigorii Efimovici însuși spune : „Dacă mă ucid, nici moștenitorul n-o să rămînă în viață. Vii muri, în mod sigur”. împotriva lui Grigorii Efimovici au fost puse la cale cîteva atentate, însă Domnul l-a

ocrotit. El este acum atît de prudent

și citit de bine păzit, incit nu avem de ce să ne temem pentru viața lui.

Ajunși în fața casei ei, M. G. m-a întrebat :

— Când vă mai pot vedea ?

Am rugat-o să-mi telefoneze după ce se va vedea din nou cu „starețul”. Voiam să aflu ce impresie îi pro? dusesese ultima discuție pe care o avusese cu el.

Rememorând ceea ce auzisem de la Rasputin și de la M. G. am înțeles limpede că tentativa de a-l înlătura fără violență era sortită eșecului. El simte că are sub tălpi un teren foarte solid și nu renunță sub nici un motiv la poziția pe care o deține. Paza întărită, care-i urmărește fiecare mișcare, îi dă certitudinea că nu-l pîndește nici o primejdie. În mod sigur, banii nu-l pot determina să plece și să renunțe astfel la privilegiile nelimitate, pe care le are.

„Rasputin dispune de suficiente surse pentru che-furi - gîndeam eu. Toate dorințele îi sînt satisfăcute pe deplin. Are, neîndoielnic, pentru asta, mijloace pe care noi nu i le putem oferi. Dacă este într-adevăr agent german, e cert că Germania nu-și va economisi aurul pentru a obține victoria”.

Era, deci, limpede că pentru a-l înlătura pe Rasputin trebuia să apelăm la soluția radicalii.

* * *

Cursurile la corpul de gardă îmi răpeau, ca și înainte, mult timp, iar aplicațiile militare mă oboseau cumplit. Veneam acasă obosit și în loc să mă odihnesc eram obligat să reflectez la misiunea copleșitoare pe

care mi-o asumasem. Gîndul la Rasputin mă obseda și mă epuiza ca o boală. îmi era cu neputință să înlătur gîndul acesta, el mi se insinua necontenit și mă silea să privesc din unghiuri diferite nu numai hotărîrea noastră, ci și personalitatea „starețului” și misterul influenței pe care acesta o exercita.

În imaginația mea febrilă vedeam un complot monstruos împotriva Rusiei, iar în centrul acestui complot se afla Rasputin, care devenise, prin voința implacabilă a destinului sau prin jocul unei întîmplări nefaste, o unealtă periculoasă în mîinile inamicului.

„Este, oare, conștient de semnificația tuturor faptelor sale ? mă întrebam. Nu, desigur, nu e conștient. Nu poate să priceapă cît de complicat este păienjenișul care îl împresoară, cît de subtile sînt stratagemele și inventivitatea celor care îl manevrează”.

Ascensiunea neașteptată dusesese la paroxism lipsa lui de principii, cinismul și lăcomia, iar autoritatea nelimitată în cercurile înalte, supușenia inconștientă a unor femei dezechilibrate, dezmațul și viciile îi stinseseră pînă și ultima scînteie a conștiinței și anulase orice urmă de responsabilitate.

În afară de viclenie și de o extraordinară perspicacitate, poseda, în mod sigur, și o uriașă forță de hipnoză. Rivindu-i ochii am avut de multe ori certitudinea că este stăpînit de ceea ce s-ar putea numi „demonism” și în virtutea acestui fapt multe dintre acțiunile lui nu au la bază gîndirea, ci instinctul. „Demonismul”. imprima o mare siguranță

cuvintelor și faptelor sale și din această cauză oameni cu o structură sufletească labilă și dornici de putere i se supuneau imediat. Îl ajuta, desigur, în acest sens, și poziția lui de prim sfetnic și prieten al familiei imperiale.

Cine erau, însă, cei care îl mînuiau din umbră, utilizîndu-l ca pe o unealtă pentru atingerea scopurilor lor ? E sigur că Rasputin cunoștea cine sînt în realitate acești oameni și care erau adevăratele lor intenții. Nu le cunoștea probabil numele,-deoarece, în general, nu-i plăcea să rețină cum îi chema pe unii sau pe alții și obișnuia să le pună tuturor porecle. Uneori îi menționa aluziv pe misterioșii săi îndrumători numindu-i „verzii”. E posibil ca personal să nu-i fi întîlnit niciodată și ca legăturile cu ei să le fi ținut prin persoane de rangul trei sau chiar patru.

Într-una din discuțiile noastre, el mi-a spus cam așa :

— Verzii trăiesc în Suedia. O să te duci acolo și-ai să-i cunoști.

— Dar în Rusia nu există verzi ? l-am întrebat.

— Nu. Doar „verzișori”, prieteni ai ăloră. Sînt toți oameni cu cap - mi-a răspuns.

Așteptam telefonul promis de M. G. și împlîrile viitoare gîndindu-mă la secretul lui Rasputin, mai complicat, poate, și mai greu de pătruns decît el însuși.

În cele din urmă ea mi-a telefonat și m-a anunțat că „starețul” insista să mergem împreună la țigani. Evitasem o dată invitația și nădăjduiam să izbutesc și

acum. Am invocat iarăși exercițiile de la corpul **de** gardă și i-am spus lui M. G. că dacă Grigorii Efimovici voia să mă vadă erarn gata să mă duc la el, la un ceai. Am convenit că a doua zi voi trece pe la ci și vom merge la Rasputin.

Această nouă vizită s-a dovedit a fi mult mai în-teresanță dccît celelalte.

Aproape tot timpul am fost în cameră numai noi doi. Comportarea lui afabilă m-a îndemnat să-i amin-tesc promisiunea că mă va însănătoși.

— în cîteva zile te fac sănătos. Ai să vezi. O să mer-gem acuși în cabinetul meu. Acolo n-o să ne deranjeze nimeni. Ai doar puțină răbdare, să bem un coiuț. Apoi, cu ajutorul Domnului, o să începem. O să mă rog și-o să alung boala din tine. Tu să-rai dai ascultare și totul va fi bine, dragule.

După ce am băut ceaiul, Rasputin m-a condus în cabinet. Mă aflu acolo pentru întâia oară. Era o în-căpere nu prea mare, cu o canapea și două fotolii de piele. Masa de scris, enormă, era plină cu iȚirtii.

„Starețul” m-a culcat pe canapea, s-a postat în fața mea și, privindu-mă fix în ochi, a început să mă mingii e pe piept, pe gît și pe cap. Apoi s-a lăsat brusc în genunchi și a pornit să se roage punîndu-mi ambele mîini pe frunte. Fața nu i se vedea, într-atît de jos îșî plecase capul. A stat în această poziție destul de mult, .apei s-a ridicat printr-o mișcare rapidă și a început să facă pase. Mi-am dat scama că slăpînea unele proce-dee folosite curent de specialiștii în hipnoză.

Forța hipnotică a lui Rasputin era uriașă. Am simțit cum se revărsa ca o căldură în trupul meu și cum mă cuprinde, treptat, cu totul. Amorțisem, corpul îmi înțepenise. Încercam să vorbesc, însă limbii nu mă asculta'. M-am cufundat încet în somn, ca sub influența unei substanțe narcotice. Vedeam doar ochii lui Rasputin strălucind, împrăștiind o lumină care se mărea și căpăta forma unui cerc fosforescent. Cercul acesta se apropia și se îndepărta ritmic. Când se apropia, mi se părea că zăresc ochii lui Rasputin, dar în aceeași clipă ci dispăreau în cercul luminos care se îndepărta lent. Vocea lui ajungea pînă la mine, însă nu deslușeam ce spune, auzeam doar o bolboroseală de neînțeles.

Stăteam culcat, incapabil să strig sau să mă mișc. Mintea îmi era încă trează, eram conștient că puterea acestui om mă subjugă din ce în ce mai mult. Curînd am simțit că, fără să vreau, se trezește propria mea forță interioară și se opune hipnozei. Ea prindea încet contur și îmi învăluia ființa într-ua blindaj invizibil, în conștiința mea se înfiripa, tulbure, ghidul că între mine și Rasputin se dădea o luptă îndârjită, că în această luptă pot să-i opun rezistență, că forța mea sufletească nu-i îngăduie să mă stăpînească în întregime. Am încercat să-mi mișc mina și am izbutit. Continuam, totuși, să stau întins, în aceeași poziție, așteptând ca Rasputin însuși să-mi spună să mă ridic.

Distingeam cu destulă claritate figura lui. Cercul strălucitor se risipise.

— Hei, dragule, pentru prima ședință e de?.tul, a spus Rasputin.

Deși mă urmărise cu atenție, observase doar o parte din trăirile mele. Împotrivirea la hipnoză îi scăpase.

Un zîmbet de satisfacție îi juca pe chip, iar tonul cu care rai se adresa avea fermitatea celui convins de superioritatea totală, dominatoare, asupra altora. Era sigur că puterea sa mă învinsese și în gînl mă număra deja printre discipolii lui docili.

Cu o mișcare nervoasă mi-a apucat mîna. M-am ridicat. Capul îmi vîjîia, simțeam o moleșală ciudată în tot corpul. Printr-un efort teribil de voință am făcut cîțiva pași prin cameră. Picioarele îmi erau parcă paralizate și mi se supuneau cu greutate. Rasputin continua să-mi urmărească fiecare mișcare.

— Acesta-i harul divin, a spus el. Vei vedea cit de repede îți va fi mai bine și cum o să-ți treacă toată boala.

La plecare i-am promis că îl voi vizita din ncu peste cîteva zile.

După această ședință de hipnoză am fost de mai multe ori la Rasputin, fie cu M. G., fie singur.

„Tratamentul” continua și cu fiecare zi încrederea lui în piine creștea.

Discuțiile noastre erau adesea foarte lungi. Mă considera un prieten apropiat, care credea orbește în misiunea lui divină, conta pe sprijinul meu ha tot ce intenționa să facă și din aceste motive și-a dat, încet-încet, cărțile pe față. Era atît de convins de deplinătatea influenței sale asupra oamenilor, îneît nu admitea nici

măcar gîndul că cu m-aş putea sustrage acestei influențe.

— Știi, dragule - mi-a spus el într-o zi - tu ești grozav de isteț și e ușor de vorbit cu tine. Pricepi totul pe loc. Dacă vrei, te fac și ministru; Numai să vrei.

Propunerea lui Rasputin m-a tulburat adine. Știam cît de ușor putea obține tot ce dorea și mai știam. în același timp, ce scandal ar fi putut declanșa ideea lui.

— Vă voi ajuta cu plăcere, am zis eu rîzînd. Numai Să nu mă numiți încă ministru.

— De ce rîzi ? s-a mirat Rasputin. Crezi că nu pot ? Pot totul... Ceea ce vreau, aceea și fac. Toți îmi dau ascultare. O săi vezi, vei fi ministru.

Siguranța din tonul său mă speria. îmi și imaginam uimirea generală, după ce ziarele vor scrie despre numirea mea ca ministru.

— Grigorii Kfimovici, pentru Dumnezeu, să nu faceți asta - l-am implorat. Ce fel de ministru pot fi eu ? Gîndiți-vă ! Și, la urma urmei, la ce-mi trebuie mie funcția asta ? E mult mai bine să vă ajut fără să știe nimeni.

— Mă rog, făcă-se voia ta, a consimțit Rasputin. Sînt rari cei care gîndesc ca tine. Toți mă roagă: aranjeaz-o pe asta, aranjeaz-o pe cealaltă... Fiecare are nevoie de cîte ceva.

— Cum îndepliniți aceste dorințe ? l-am întrebat eu.

— Pe unu-rl trimit la vreun ministru, pe altul la vreo persoană importantă cu un bilețel, iar cîteodată Chiar direct la Țarskoe Selo. Uite-așa mă descurc.

— Și vă ascultă toți miniștrii ?

— Toți. Absolut toți. Cum să nu mă asculte, clacă eu

i-am pus ?! Știu că. clacă merg împotriva mea o pățesc rău. Nici primul ministru nu -îndrăznește să mi se pună de-a curmezișul drumului. Iată, acum, mi-a oierii, printr-un cunoscut, 50.000 ca să-l schimb pe Protopopov. Vezi bine, se teme să vină el în persoană la mine. Își trimite prietenii. Iar Hvostov ¹ ăsta bună bucată, nu ? Mereu a dat fuga la mine, dar cum l-am făcut ministru, s-a îngîmfat și s-a întors împotriva mea. Se înțelege de la sine că a fost înlocuit și pedepsit. Acum, poftim, și-a dat seama și-i pare rău. Da, așa... Judecă și singur : țarina însăși îmi este prietenă... Cum oare să nu-mi dea ascultare miniștrii ? Toți se tem de mine, toți... Cum lovesc cu pumnul meu de mujic, la toți le piere piuitul, spuse Rasputin privindu-și, nu fără satisfacție, mîna noduroasă. Cu ai*voștri, cu aristocrații, numai așa se poate. Mă pizmuiesc ei grozav că umblu cu cizmele murdare prin palatele împărătești... Te-mpiedici la fiecare pas de mîndria dumnealor ! Însă de la mîndria asta se trag toate păcatele, dragule. Dacă vrei să-i fii lui Dumnezeu pe plac, primul lucru este să-ți lepezi trufia.

Rasputin hohoti cu cinism și începu să-mi demonstreze cum poate fi înfrînată trufia :

Uite cum e, dragule, zise el după ce mă privi cu un zîmbet complice. Muierile trufașe sînt mai rele decît bărbații. Cu ele trebuie să se înceapă. Da... Due fel de fel de cucoane în baie, le duc acolo și le spun : dez~

¹ Fost guvernator la Nijni Novgorod, numit de Rasputin ; ministru de interne (n. trad.)

bracă-te repejor și spală-mă pe mine, mujicul... Hei, dacă unele încep să se fandosească, să se strîmbe, răfuiala mea cu ele e scurtă... și cit ai clipi trufia le trece...

Îl ascultam îngrozit, temîndu-mă să pun întrebări sau să fac observații și astfel să-i întrerup relatările respingătoare, imposibil de redat în scris. Era cam afumat și vorbea cu o sinceritate care nu-l caracteriza. Își mai turnă un pahar de maderă, tuși scurt și continuă :

— Dar tu de ce bei așa de puțin ? Ți-e teamă de vin ? Păi el e cea mai bună doctorie. Te lecuiește de toate bolile. Este adevărat leac dumnezeiesc, dă tărie și trupului și sufletului. Mie, Domnul Dumnezeu mi-a dat o putere atît de mare, că în privința asta ri-am nici o măsură. Îl știi pe Badmaev ? O să-ți fac cunoștință cu el. Are leacuri cîte vrei, e un doctor adevărat. Ce-i cu Botkinii și Dereviankinii ăștia ? La nimic nu se pricep. Scriu fel de fel de neghiobii pe hîrtiuțe și cred că bolnavu' o să se înzdrăvenească, în timp ce lui îi e tot mai rău și mai rău. Toate leacurile lui Badmaev sînt din natură, le obține din păduri și din munți, sînt sădite de Domnul Dumnezeu și rezultă că în ele este Ilarul divin.

— Grigorii Efimovici, l-am întrerupt eu. Și suveranul și moștenitorul sînt tratați cu astfel de medicamente ?

— Se înțelege. Dînsa și Annușka au grijă de asta. Cu toții se tem că Botkin o să afle, dar eu le spun mereu : dacă află careva dintre doctorii voștri despre leacurile mele, bolnavilor n-o să le fie de nici un folos. Dimpotrivă, o să le fie și mai rău. Din pricina asta ele se tem și fac totul pe ascuns.

5 - Moartea lui Rasputlo

— Ce medicamente le dați suveranului și moștenitorului ?

— Multe, dragule. Diferite... Dîasului i se dă ceai și ceaiul ăsta revarsă în el harul divin, sufletul îi este cuprins de pace, se simte grozav de bine, e veselie mare, foaie verde și-o lulea... Asta e, continuă Rasputin. Ce fel de țar-suveran mai este și el ? E un prostănac. O să vezi cum le aranjăm pe toate. Toate or să fie la noi altfel decît înainte.

— Despre ca vorbești, Grigorii Efimovici ? Ce va fi altfel ?

— Vai. ești grozav de curios • Toate vrei să le știi... **O** să vinii vremea și-o să le afli no toate.

Nu-l văzusem pe Rasputin atît de vorbăreț nicio-dată. Era clar că vinul îi dezlegase limba. Se ivise prilejul de a afla' de la ei întregul plan pe care îl urzise și nu voiam să-l ratez. I-am propus, deci, să mai bem. Ne umpleam paharele conștiincioși, fără să vorbim. Rasputin și-l golea pe al său dintr-o înghițitură, iar cu mă prefăceam că beau : apropiam doar paharul de gură și-l lăsam apoi neatins, în spatele vazei Ccire se afla între noi. Astfel Rasputin bea de unul singur. Cînd sticla de maderă s-a golit, el s-a ridicat și a adus, clătînîndu-se, alta plină.. I-am umplut iarăși paharul, continuînd să rîdă prefac că beau și eu și am reluat, cu prudență, discuția întreruptă.

— Grigorii Efimovici, mi-ați spus, nu do mult, că vreți să vă ajut. Vă amintiți. Sîni gata s-o fac, dar pentru aceasta trebuie să știu ce intenții aveți. Tocmai ați

spus că totul va fi altfel. însă eu nu știu la ce va re-feriți.

Rasputin m-a privii lung, și-a făcut ochii mici și, după ce a meditat puțin, a spus :

— Uite ce-i, dragule. Destul cu războiul. A curs destul sînge, e timpul să se pună capăt acestei tărășe-nii. Oare neamțul nu ți-i frate ? Domnul a zis : „lubeș-te-ți dușmanul cum îți iubești fratele !” însă dînsul se încăpățînează. Ba, chiar și dînsa s-a îndărătnicit. Se vede că îi povățuiește cineva rău, iar dînșii îl ascultă. Altceva ce să-ți mai spun ? O să le poruncesc ceea ce e de poruncit și-or să facă întocmai cum zic eu. Numai că la noi nu este încă totul gata. Cînd va fi, o să-i pu-nem, cu mare bucurie, pe tron, pe Aleksandra și pe fe-ciorul ei nevîrstnic, iar pe dînsul o să-l trimitem la odihnă, în Livadia... O să fie fericit să se facă grădinar. E grozav de obosit, trebuie să se odihnească. Și-apoi acolo, în Livadia, o să fie mai aproape de Dumnezeu. Are multe pe suflet, are de ce să se roage. îi e destul un război. N-o să-i ajungă toată viața să se pocăiască... De n-ar fi fost scîrba^{II} aia care m-a înjunghiat atunci aș fi ajuns aici mai de mult și n-

II În anul 1914, țărancă Guseva, care trăia cu Rasputin de cîțiva ani și care l-â înlocuit, pînă la urmă, cu călugărul Iliodor, i-a înfipt cuțitul în burtă. Rana a fost atît de firavă, încît „starețul” a zăcut cîteva săptămîni între vir.ță și moarte. Cînd Guseva a fost trasă la răspundere, a declarat că Rasputin o sedusese. A fost internată într-un ospiciu.

aş fi lăsat să se ajungă la vărsare de sânge... Şi uite
aşa. în lipsa mea totul a fost

pus la cale de fel de fel de Sazonovi și de miniștri ticăloși. Și cită nenorocire au adus ! însă dînsa este o cîrmuitoare înțeleaptă, a doua Ekaterină. Să știi, în ultima vreme dînsa conduce totul și cu cît trece timpul, cu atît va fi mai bine. A făgăduit că înainte de toate îi va alunga pe palavragii^{III}. Ducă-se toți la dracu ! își închipuie că pot să meargă împotriva unsului lui Dumnezeu. O să le dăm repede peste bot. De mult ar fi trebuit să-i trimitem la mama dracului. Tuturor, absolut tuturor celor care strigă împotriva mea o să le fie grozav de rău.

Rasputin se înfierbînta din ce în ce mai mult. întăritat de vin și de planurile sale, părea că nu are de gînd să-mi ascundă nimic.

— Sînt hăituit ca o fiară, toți vor să mă sfîșie... Le stau în gît. Niște aristocrați... însă poporul mă respectă, căci deși port cușmă de mujic și cizme jechoase, am ajuns sfetnicul țarului și al țarinei. Asta a fost voința lui Dumnezeu. El mi-a dat putere să văd totul și să știu cine și ce uneltește... Nu de mult au venit la mine trimișii generalului Ruzskii, iar eu le-am zis de la obraz : „De ce ați venit ?” Pînă la urmă le-am făgăduit că-i ajut. Generalul e un om bun. Toți mă roagă să le dau drepturi evreilor... La drept vorbind, de ce să nu le dau ? Sînt oameni ca și noi, făpturi ale lui Dumnezeu. Nici nu-ți închipui cît am de lucru. Iar ajutoare nu, singur trebuie să le fac pe toate și nu

III A*a îi numea Rasputin pe membrii Dumei de Stat (n. aut.)

izbutesc să fiu peste tot... Tu ești deștept și ai să mă
ajuți. O să-ți fac

cunoștință cu cine trebuie și-o să aduni bănișori. Numai că, la ce-ți trebuie ție banii ? Nu-i așa că ești mai bogat decât țarul ? O să-i dai săracilor. Oricine e bucuros să capete o para în plus...

Soneria zbîrnîi pe neașteptate și întrerupse discursul. Rasputin fu cuprins de neliniște. Aștepta, probabil, pe cineva, dai' vorbind cu mine uitase. Acum își amintise și se temea că musafirii mă vor găsi la el.

Se ridică repede de la masă, mă conduse prin vestibul, în cabinet și ieși în grabă. Auzeam cum se îndepărtează cu pași nesiguri, în treacăt agăță un obiect care căzu și înjură cu voce tare. Abia se ținea pe picioare, însă nu-și pierduse rațiunea. Tăria lui mă uimea.

Din vestibul ajunseră pînă la mine glasurile noilor veniți. Curînd intrară în sufragerie. M-am apropiat de ușa cabinetului și am început să ascult. Discutau cu precauție și din această cauză îmi era foarte greu să înțeleg ceea ce își spuneau. Am întredeschis ușa (cea de la sufragerie rămăsese deschisă) și l-am zărit pe Rasputin, care stătea la masă, chiar în locul în care șezuse cînd discutase cu mine. Pe celelalte scaune stăteau cinci bărbați, iar alți doi erau în picioare. Cîțiva notau cîte ceva în niște carnețele. I-am văzut destul de Line pe acești oaspeți ai lui Rasputin. Patru aveau fizionomii vădit semite, iar trei, care semănau izbitor între ei, erau blonzi spălăciți, aveau fețele roșii și ochii mici. Mi se părea că pe unul dintre ei îl mai văzusem undeva, dar nu-mi aminteam unde anume.

Toți erau îmbrăcați modest. Cîțiva dintre cei care stăteau pe scaune nu-și scosese ră paltoanele. Rasputin era cu totul altul. Se sprijinea de speteaza scaunului și le vorbea cu superioritate. Întregul grup crea impresia unor complotiști care se sfătuiau în șoaptă, citeau niște bîrtii. și notau cîte ceva. Din cînd în ciad izbucneau în rîs. Privindu-i și ascultîndu-i m-ani întrebam curcă nu cumva ei sînt „verzișorii” despre care îmi vorbise Rasputin. Nu mă îndoiam că erau agen-i și că în camera aceea modest mobilată, cu icoana Mîntuitorului în colț și cu portretele țarilor pe pereți, se discutau chestiuni care puteau influența destinul țării.

Voiam să plec cit mai repede, însă cabinetul lui Rasputin, în care mă aflam, avea o singură ușă și era imposibil să ies neobservat.

* * * ●

Îiitîlnirile cu Rasputin, ceea ce auzisem și văzusem iii el, mi-au întărit convingerea că în omul acesta se afla cauza principală a tuturor nenorocirilor noastre. Dacă n-ar fi existai Rasputin, n-ar fi existat nici forța aceea diabolică sub înrîurirea căreia căzuseră atît țarul cit și țarina. Eram îndreptățit să cred că destinul însuși mă apropiase de „stareț” pentru a înțelege pe deplin unde ne putea duce autoritatea lui, care nu mai cunoștea limite.

Putea fi, oare, cruțat ? Exista măcar un om cinstit care să nu fi dorit pieirca lui ?

Nu rnă întrebam, deci, dacă Rasputin trebuia sau nu să fie ucis, ci dacă eu eram capabil să iau asupra-mi această responsabilitate. Și mi-am luat-o.

Planul inițial, care prevedea împușcarea „starețului” în locuința sa mi se părea inoportun din cauza încordării generale, din țară : războiul era în toi, armata se pregătea de ofensivă, iar uciderea fățișă a lui Rasputin în aceste condiții putea fi interpretată ca o ofensă gravă adusă familiei imperiale. Consideram că Rasputin trebuia să dispară astfel îneît nimeni să nu știe unde și în ca împrejurări și că era obligatoriu ca făptașii să răraînă anonimi. Gîndeam, de asemenea, că Purișke- vici și Maklakov, membri ai Dumei de Stat, care cunoșteau bine pericolul reprezentat de Rasputin, vor fi în stare să-mi dea un sfat bun. Discursurile rostite de ei de la tribuna Dumei imi erau încă proaspete în memorie. Nu era posibil ca ei, care vorbeau cu atîta patos împotriva „starețului” să nu împărtășească opiniile mele și să nu aprobe hotărîrea pe care o luasem. Aveam certitudinea că mă vor sprijini.

Primul, căruia m-am adresat, a fost Maklakov. Discuția cu el a durat foarte puțin. I-am prezentat, succint, planul și l-am întrebat ce părere are. A evitat să-mi dea un răspuns clar. Ezitarea și neîncrederea lui s-au concretizat în întrebarea :

— De ce vă adresați tocmai mie ?

— Am ascultat discursul pe care l-ați rostit la Dumă, ' x-am răspuns eu.

Știam că în sinea lui mă aproba și nu înțelegeam de ce cuvintele îi erau atît de. evazive. Nu avea încredere în mine, deoarece mă cunoștea destul de puțin ori pur și simplu se temea să participe la o acțiune atît de periculoasă ? în orice caz, după discuția cu el mi-arn dat seama că nu merita să-l abordez.

întors acasă, i-am telefonat lui Purișkevici și am stabilit să-l vizitez a doua zi dimineața. Întîlnirea eu el a fost cu totul altfel decît cea cu Maklakov. După ce i-am vorbit despre Rasputin și despre intenția mea de a-l ucide, Purișkevici a exclamat cu înșuflețire :

— Acesta este și un vechi vis al meu. Sînt gata să vă ajut din tot sufletul. Evident, numai dacă binevoiți să acceptați serviciile mele. Vă previn, însă, că nu e atît de ușor, cum credeți, să ajungeți la Rasputin. Trebuie să vă strecurați printr-o adevărată cohorta de înalți demnitari și de copoi care-l păzesc.

— Toate astea sînt deja aranjate, l-am asigurat eu și i-am relatat legăturile mele cu „starețul”, discuțiile noastre etc.

Am amintit numele marelui duce Dimitrii Pavloviéi și pe acela al locotenentului Suhotin și i-am prezentat convorbirea mea cu Maklakov.

Purișkevici m-a ascultat cu interes și a subscris ime-

diat la ideea că Rasputin trebuia ucis în cel mai strict secret. Era perfect conștient de dificultatea

realizării proiectului nostru, dar nu se îndoia nici o clipă de necesitatea lui și de uriașa semnificație politică pe care o avea.

Prudența excesivă a lui Maklakov nu l-a surprins. Mi-a promis, totuși, că la proxima întâlnire va discuta cu el și va încerca să-l atragă de partea noastră. Ne-am înțeles apoi ca a doua zi, aceasta să vină la mine, pe Moika pe întocmirea planului general de acțiune.

În ziua Următoare, la ora 17, se aflau în locuința mea marele duce Dimitrii Pavlovici, Purișkevici și locotenentul Suhotin.

După discuții îndelungate am ajuns cu toții la concluzia că Rasputin trebuia otrăvit, aceasta fiind modalitatea care putea acoperi integral urmele crimoi. Am conchis, totodată, că uciderea „starețului” trebuia să aibă caracterul unei dispariții subite și inexplicabile. Ca loc de desfășurare a evenimentului a fost aleasă casa mea de pe Moika. Aveam aici o încăpere pe care tocmai o renovasem și care se potrivea de minune cu planul nostru. În plus, relațiile cu Rasputin îmi ofereau șansa de a-l convinge să mă viziteze.

Perspectiva de a invita în propria-mi casă un om pentru a-l ucide mi se părea îngrozitoare. Oricine ar fi fost omul acela, fie el și Rasputin în carne și oase, nu puteam să nu mă înfior la gândul că îndeplineam rolul amfitrionului care pregătește moartea oaspetelui său. Cei trei prieteni îmi înțelegeau starea

sufletească, însă altă soluție nu exista, iar într-o chestiune atât de importantă considerentele personale și muștrările de conștiință nu aveau sens.

Purișkevici ne-a propus să-l primim printre noi și pe doctorul Lazovet. Am consimțit.

Următoarea noastră întâlnire a avut loc în trenul sanitar al lui Purișkevici. Cu acest prilej am pus la punct toate detaliile planului. în forma lui definitivă, aceasta arăta astfel :

Eu trebuia să mă întâlnesc în continuare cu Rasputin, să-i întăresc încrederea în mine, să-l invit apoi acasă și să am grijă ca vizita lui să se desfășoare în cel mai strict secret.

În ziua în care Rasputin avea să accepte invitația, urma să mă duc să-l iau la ora 12 noaptea și să-l aduc pe Moika în automobilul descoperit al lui Purișkevici, avîndu-l ca șofer pe doctorul Lazovert.

Acasă trebuia să-i ofer un ceai ce conținea o doză apreciabilă de cianură de potasiu.

După acțiunea fulgerătoare a cianurei, cadavrul trebuia înfășurat într-o pînză. do sac, transportat în afara orașului și aruncat în apă.

Pentru transport era necesar un automobil închis și marele duce Dimitrii Pavloviéi ni l-a oferit pe al său. Automobilul era cît se poate de potrivit deoarece avea în față fanionul de mare duce, fapt care ne scutea de opriri și de orice alte surprize.

*1

În fine, trebuia să-l primesc pe Rasputin doar eu, ceilalți participanți la complot aflîndu-se într-o cameră apropiată, gata să intervină în caz de nevoie.

Am convenit ca în eventualitatea în care lucrurile vor lua o întorsătură nedorită, să negăm cu înverșunare nu numai participarea la uciderea lui Rasputin, ci chiar și la tentativa de asasinat. Am hotărît, de asemenea, ca locul în care vom arunca leșul să fie ales după întoarcerea marelui duce și a lui Purișkevici la Petersburg. Cîtova zile mai tîrziu, cei

doi au plecat pe front. în Petersburg a rămas doar locotenentul Suhotin cu care mă întâlneam aproape zilnic.

Înainte de plecării, Purișkevici m-a rugat să fac tot ce era posibil pentru a-l determina pe Maklakov să participe la operațiunea noastră. În consecință, i-am făcut o nouă vizită și am constatat cu satisfacție că atitudinea lui se schimbase. A aprobat fără reținere planul pe care îl întocmisem, dar cînd i-am propus să participe direct mi-a răspuns că nu poate întrucît la mijlocul lui decembrie va fi nevoit să plece pentru cîteva zile la Moscova. La despărțire a fost foarte amabil, ne-a urat succes și mi-a dăruit un baston de cauciuc.

— Pentru orice eventualitate, mi-a spus ol zîmbind.

Activitățile mele la corpul do gardă își urmau cursul normal. Colonelul Fogel venea la mine, ca /și mai înainte, și ore întregi îmi explica subtilitățile artei militare.

Din cînd în cînd mă duceam pe la Rasputin pentru a păstra intacte relațiile stabilite între noi. Era absolut necesar să mă aflu în preajma lui și să discut cu el chiar dacă aceste vizite constituiau pentru mine o adevărată tortură.

Cu cîteva zile înainte de întoarcerea marelui duce Dimitrii Pavloviéi și a lui Iurișkovici l-am găsit într-o stare de euforie.

— De ce sînteți aiînt de bine dispus ? - I-am întrebat.

— S-a făcut o trebușoară grozavă. Nu mai e mult de așteptat. În curînd va fi sărbătoare și pe ulița noastră.

— Despre ce este vorba ?

— Despre ce-i vorba, despre ce-i vorba, m-a imitat Rasputin. Tu te temi de mine și n-ai mai trecut pe aici, dar eu'am multe lucruri interesante să-ți povestesc... însă n-o să-ți povestesc pentru că te temi de mine, te ferești... Dacă nu te-ai teme, ți-aș povesti.

I-am explicat că am fost extrem de ocupat cu pregătirile profesionale și cu alte treburi și că numai din această cauză n-am mai trecut un timp pe la el. Explicațiile mele se dovedeau, însă, insuficiente, Rasputin rămînea inflexibil :

— Știu, știu, te temi de mine și nici rudele nu-ți dau voie. Mămica ta e în cîrdășie cu Lizaveta k Amîn- două se gîndesc tot timpul cum să-mi facă vînt de aici. Dar n-or să reușească, n-o să li se dea ascultare.' Căei atila-s de iubit la Țarskoe Selo, atîta-s de iubit ! Cu cit clevetesc mai mult împotriva mea, cu atît sînt mai iubit... Asta e !

— Grigorii Efimovici, i-am spus. Dumneavoastră vă comportați altfel la Țarskoe. Acolo vorbiți, desigur, numai despre Dumnezeu și de aceea sînteți ascultat.

— Cum nu, dragule, cum să nu vorbesc cu ci despre Duranozeu ? Sînt oameni evlavioși și le place o astfel de discuție... Ei înțeleg totul, iartă totul și

mă stimează...

*** Marea ducesă Elisaveta Feodorovna - n.aut.).**

Iar în ce privește răutățile care se leorbăiesc pe seama mea, nu valorează o para chioară. Ei nu cred o iotă. Eu însuși le-am spus : mă vor bârbi - zic - dar voi să vă amintiți cum l-au izgonit pe Hristos. El tot pentru adevăr a suferit. Și uite așa, ci îi ascultă pe toți, însă fac după mintea lor, după cum le poruncește cugetul. Cu dînsul se întîmplă uneori ceva grav : cum se află departe de casă, cum începe să-i asculte pe clevetitori. Chiar și acum ne căznim grozav cu el. Eu îi explic : ajunge cu vărsarea de sînge, toți îs frați, fie'neamț, fie franțuz... Războiul ăsta e pedeapsa lui Dumnezeu pentru păcatele noastre... Dar ți-ai găsit! Se încăpățînează. O ține pe-a lui : „E rușinos să semnăm pacea". Ce rușine mai e și asta, să-ți salvezi frații ? Or să moară un milion de oameni. Dînsa e înțeleaptă. E o bună cîrmui- toare. El, însă ? Nu pricepe. Nu e făcut pentru asta. E un prostănac, asta-i treaba. De un singur lucru mă tem. Să nu mă împiedice Nikolai Nikolaevici, dacă află. El nu vrea decît să se bată, să ucidă oamenii degeaba. Dar acum e departe, îi sînt mîinile scurte, n-o să ajungă. A fost gonit cît mai departe, să nu se amestece, să nu ne încurce.

— După opinia mea, s-a comis o gravă eroare că marele duce a fost îndepărtat, am spus eu. întreaga Rusie îl venera, era omul cel mai popular.

— Tocmai de asta l-am și schimbat. S-a înfumurat grozav și țintea sus. Țarina a înțeles repede de unde

venea primejdia.

— Nu-i adevărat, -Grigorii Efimovici. Marele duce nu este un astfel de om. N-a țintit nicăieri. Și-a făcut

doar datoria față de patrie. De cînd a plecat a crescut murmurul în țară. N-ar fi trebuit ca într-un moment atît de dificil să i se ia armatei conducătorul pe care îl iubea.

— Hei, dragule, nu încurca lucrurile. Dacă s-a făcut, înseamnă că așa trebuia .și așa e bine.

Rasputin se ridică și începu să se plimbe prin cameră. Era îngîndurat și mormăia ceva în barbă. Se opri brusc, veni iute spre mine și mă prinse de mîină. Ochii lui aveau o expresie stranie.

— Mergem împreună la țigani, zise. Dacă mergi îți povestesc totul, piuă la capăt...

Tocmai cînd îi spuneam că sînt de acord, a sunat telefonul. Rasputin era chemat la Țarskoe. Am profitat de faptul că escapada noastră eșuase și i-am propus să-mi facă o vizită în una din zilele următoare, să petrecem seara împreună.

A acceptat cu plăcere. Voia de mult timp să-mi cunoască soția. Nu i-am spus că ea se afla în Crimeea, cu părinții mei. Presupuneam că știind-o acasă va avea un motiv în plus să vină. Apoi ne-am despărțit.

Peste cîteva zile s-au întors de pe front marele duce Dimitrii Pavlovici și Purișkevici. Ne-am întîlnit de cîteva ori și am hotărît să-l invit pe Rasputin, la mine, pe 16 decembrie. (În ziua aceea trebuia să se întoarcă și soția mea, care cunoștea planul nostru, dar boala a împiedicat-o să sosească la timp).

I-am telefonat lui Rasputin .și l-am întrebat dacă

poate să mă viziteze în seara de 1G. A răspuns afirmativ, însă mi-n cerut să mă duc ci însumi să-i iau de acasă .și tot cu să-l duc înapoi. Mi-a mai cerut să urc pe scara de serviciu și mi-a promis că portarul va li prevenit că unul dintre cunoscuții săi va trece pe la e! în jurul orei 12, noaptea. Voia astfel să plece neobservat.

Ușurința cu care acceptase invitația și sentimentul că el însuși ne ajută în realizarea dificilei noastre hotărîri, mă îngrozeau.

Ziua fixată se apropia.

într-o scară m-a vizitat marele duce. Petrecuse cîteva ore pe malurile Nevei, în căutarea unui loc potrivit pentru aruncarea cadavrului și se simțea obosit. Cu toate acestea, am stat mult de vorbă. Impresia pe care i-o lăsase, recent, suveranul, era deprimantă : se gîrbovise, îmbătrînise, căzuse într-o ciudată stare de apatie, părea insensibil față de tot ce se petrecea în preajma sa.

Ascultîndu-l pe marele duce mi-am amintit involuntar ceea ce aflasem de la Rasputin. Aveam senzația că o prăpastie enormă se deschidea în fața Rusiei și se pregătea să o înghită.

Ziua de 16 decembrie mi-am petrecut-o studiind, în corpul de gardă, pentru examenul de a doua zi. în pauza dintre cursuri am trecut pe acasă și am dat ultimele dispoziții.

încăperea în care urma să-l primesc pe Rasputin
E2 găsea la subsol și fusese de curînd renovată. Inten

ționam să o aranjez în așa fel încât să pară o cameră obișnuită de locuit și să nu-i trezească acestuia nici o bănuială. Un subsol neîmbietor și rece putea să-i trezească bănuieli.

Acasă i-am găsit pe meșterii care întindeau covorele și atârnav perdelele.

Camera se afla lângă pivnița pentru vinuri. Era cam întunecoasă, avea dușumea de granit, pereții placați cu piatră cenușie și tavanul scund și boltit. Două ferestre, așezate la nivelul solului, dădeau spre Moika. Cîteva coloane arcuite, destul de joase, o împărțeau în două : o parte îngustă și scurtă, cealaltă lungă și încăpătoare, puțind servi drept sufragerie. Ușa din partea îngustă dădea spre scara pe care se ieșea în curte. Ceva mai sus, la parterul casei, se găsea cabinetul meu de lucru. Scara care ducea aici era strimță, în spirală, construită din lemn de culoare închisă.

Cel care intra în camera de la subsol nimerea întîi în partea ei îngustă. În două nișe nu prea adinei erau expuse, în acest spațiu, două vase chinezești, mari, din marmură roșie, care se conturau cu pregnanță pe fondul cenușiu al pereților, însuflețindu-1.

Văd acum totul limpede, pînă la detaliu, ca și cum aş avea în față încăperea aceea de la subsol : scaune sculptate, capitonate cu piele neagră, dulăpioare din abanos cu o mulțime de sertare și ascunzători, fotolii masive de stejar, cu speteze înalte, măsuțe acoperite cu țesături multicolore, iar pe ele potire de fildeș și su-

medenie de obiecte lucrate cu măiestrie. La fel de bine mi s-a fixat în memorie un scrin încrustat, în interiorul căruia era orînduit un miraculos labirint din oglinzi și coloane de bronz. Pe acest scrin se afla un crucifix din cristal de stîncă și argint, operă a unui artist italian din secolul al XVII-lea. În sufragerie era o sobă-cămin, de granit roșu, pe care se găseau pocale aurite, farfurii de majolică veche și un grup sculptural de abanos. Pe dușumea – un covor persan mare-, iar în colț, lângă scrinul cu labirint și crucifix – blana unui uriaș urs alb.

În mijlocul încăperii era așezată masa la care trebuia să-și bea Grigorii Efimoviei ultimul său ceai.

La amenajarea interiorului mă- ajutaseră administratorul casei și valetul meu. Tot ei au avut obligația să pregătească ceaiul, să cumpere biscuiți și plăcinte și să scoată vin din pivniță. Le-am spus că aveam în seara aceea oaspeți și că după ce pregăteau totul puteau să se retragă în camera de serviciu și să aștepte acolo pînă îi voi chema.

* ◆ *

Către ora 11, în camera de lă subsol totul era gata, în mijlocul mesei așteptau samovarul și dulciurile, de care Rasputin era mare amator. Pe un dulap se afla o tavă cu vinuri și pahare. Candelabre vechi, din sticlă colorată, luminau încăperea, perdelele grele, de un roșu închis, fuseseră trase,

focul ardea în marele cămin de granit, lemnele troznoau împrăștiind puzderie de seîn- tei pe plăcile de piatră. Cu toate că se găsea la subsol și ar fi putut fi neprimitoare, lumina bogată și întreaga

- ambianță î; confereau, acum, un surprinzător aer de intimitate. în afară de aceasta, liniștea subsolului crea o atmosferă misterioasă, ruptă parcă de. rostul lumii. Eram sigur că ceea ce urma să se întâmple va fi ferit de ochii oamenilor, va rămîne veșnic ascuns în tăcerea acestor pereți de piatră.

Soneriea mă anunță că sosiseră ceilalți participanți la complot, în frunte cu marele duce Dimitrii Pavloviéi. Le-am ieșit în întâmpinare. Starea lor de spirit era foarte bună. M-a frapat însă faptul că vorbeau excesiv de tare și că erau nefiresc de veseli. Se vedea cu ușurință că toți aveau nervii întinși la maximum.

Am coborît scările. înfățișarea încăperii a produs asupra tuturor o puternică impresie. Cel mai surprins părea marele duce, care fusese aici în ajun, cînd nu era încă nimic aranjat. Toți au rămas o vreme tăcuți și au- cercetat cu atenție locul apropiatului eveniment.

Ara scos din scrinul cu labirint cutia cu otravă și am luat de pe masă o farfurie cu prăjituri. Erau șase : trei cu ciocolată și trei cu migdale. Doctorul Lazovort și-a pus mănușile do cauciuc, a luat cîteva bastonașe de cianură de potasiu, le-a fărîmițat, a desprins partea de deasupra a prăji lorilor do ciocolată și a presărat, atît pe aceasta, cit și pe cealaltă, doze mari de otravă.

în cameră domnea o tăcere încordată, toți urmăreau cu int eres gesturile doctorului. Rămînea

ca otrava să fie pusă și în cîteva pahare. Am decis ca acest lucru să se facă mai tîrziu, pentru ca efectul ei să nu scadă prin evaporare. Cantitatea de otravă folosită era imensă. Potrivit aprecierii doctorului, ea depășea de cîteva ori doza necesară uciderii unui om.

Pentru a evita orice urmă de suspiciune din partea lui Rasputin, nc-am gîndit că e bine ca pe masă să ră- mîină cîteva cești, ca și cum cu puțin timp înainte aici s-ar fi băut ceai. îl prevenisem, de altfel, pe „stareț” că atunci cînd am oaspeți bem ceai în camera do la subsol, apoi oaspeții urcă în cabinetul meu, iar eu mai rămîn un timp singur, pentru lectură sau pentru alte îndeletniciri.

Am făcut în grabă, pe masă și în cameră, oarecare dezordine, am mișcat scaunele, am turnat puțin ceai în cești. Tot atunci am stabilit cu marele duce, cu locotenentul Suhotin și cu Purișkevici ca după ce voi pleca să-l aduc pe Rasputin, ei să urce în cabinet și să pună la gramofon discuri vesele. Aceasta pentru a-i întreține lui Rasputin o stare de bună dispoziție și pentru a-i alunga orice bănuială. Mărturisesc că mă temeam oarecum ca ambianța de la subsol să nu-i trezească oarecare bănuieli.

Pregătirile fiind încheiate, eu și doctorul Lazovert ne-am pregătit de plecare. El s-a îmbrăcat în costum de șofer și s-a dus să pornească automobilul, care se afla la intrarea de serviciu, iar eu mi-am pus șuba și căciula dc blană, ale cărei clape îmi ascundeau fața. Am urcat, apoi, în automobil și am pornit. O vijelie de

fonduri m-a năpădit în cele cîteva minute ale ultimului drum pe care îl făceam spre locuința lui Rasputin. Am re trăit cu intensitate și repeziciune impresii, sentimente, speranțe...

Automobilul s-a oprit la numărul 64 de pe strada Gorohovaia. Am intrat în curte și imediat am fost oprit de vocea portarului, care m-a întrebat pe cine caut. I-am răspuns, firește, că-l căutam pe Grigorii Efimovici. Portarul părea neîncrezător, insista să-i spun cine sînt și să-i explic de ce îl caut la o oră atît de tîrzie. I-am comunicat că însuși Grigorii Efimovici mă rugase să vin la această oră și să urc pe scara de serviciu. Portarul m-a cercetat cu aceeași neîncredere, dar m-a lăsat, totuși, să trec.

Scara era neluminată și am fost nevoit s-o urc pe pipăite. Am găsit ușa cu mare dificultate, am sunat și, drept răspuns, am auzit vocea „starețului”, care a întrebat, fără să descuie : „Cine-i acolo ?” Glasul lui m-a înflorat.

— Sînt eu, Grigorii Efimovici, i-am răspuns. Am venit după dumneavoastră.

Îi auzeam pașii, îi intuiam mișcările.

Ușa era încuiată cu lanț și cu zăvor și mi s-a făcut brusc frică în clipa în care lanțul a zăngănit și zăvorul greu a început să scrișnească. A deschis, în sfîrșit, și am intrat în bucătărie. Era întuneric și aveam senzația că cineva mă privea din camera alăturată. Instinctiv mi-am ridicat gulerul și mi-am tras căciula pe ochi.

— ■ De ce te ascunzi așa ? m-a întrebat Rasputin.

— Ne-am înțeles doar ca nimeni să nu știe despre vizita din noaptea aceasta, am spus eu.

— Așa e, așa e... Nici alor mei nu le-am spus nimic și pe toți „sticleții” i-am expediat. Sînt gata îndată.

Am intrat după el în dormitorul luminat doar de candela care ardea în colț, sub icoane. Rasputin a aprins o luminare. Patul era nestrîns, semn că el tocmai se odihnea. Pe un sipet, lîngă pat, se aflau șuba și căciula lui de castor, iar pe dușumea pîslarii înalți. Purta o cămașă de mătase albă, brodată cu floricele albastre și era încins cu un găitan de culoarea zmeurei, cu cîte doi ciucuri mari la capete. Pantalonii bufanți, din catifea neagră și cizmele erau noi. Se pieptă- nase și își aranjase cu grijă barba. Cînd s-a apropiat, am simțit un miros puternic de săpun ieftin. Era limpede că acordase ținutei sale o atenție specială. Vreau să spun că nu-l văzusem niciodată, pînă atunci, atît de curat și de îngrijit.

— Să nu mai zăbovim, Grigorii Efimovici. E timpul să plecăm. E trecut de 12.

— Mergem la țigani ?

— Nu știu, s-ar putea.,.

— Dar la tin® acasă n-o să fie altcineva ? s-a alarmat el puțin.

L-am liniștit asigurîndu-l că nu va întîlni pe cineva nedorit și că mama se afla în Crimeea.

— N-o iubesc pe mămica ta. Vai, cum mă urăște ! Se vede că c prietenă cu Lizaveta. Amîndouă mă bîrfesc și mă sapă. Chiar țarina, mi-a spus de multe ori

că am în ele dușmanul cel m?d înverșunat... Dar nici nu-ți închipui ce vreau să-ți spun. Astă-seară a trecut pe la mine Protopopov și i-am făgăduit că zilele astea voi sta acasă. „Vor să te omoare, zice el. Oameni răi pun la cale nelegiuiri...” La naiba cu ei ! N-or să reușească, n-au mâinile atît de lungi... Să mergem !

Am luat șuba de pe sipet și l-am ajutat să se îmbrace.

— Banii, am uitat să-i iau, banii, se agită subit Rasputin.

Alergă spre sipet și-l descinse. M-arn apropiat și văzînd acolo cîteva teancuri învelite în hîrtie de ziar, l-am întrebat : t

— Sînt numai bani ?

— Da, dragule, numai bancnote. Astăzi le-am primit.

— De Ja cine ?

— De la oamenii buni. Ei mi i-au dat. Le-am aranjat cîte o trebușoară și ei, milostivi cum sînt, și-au adus prinosul, ca recunoștință, pentru biserică.

— Și aveți mulți ?

— Nu sînt eu omul să-i număr. N-am nici timp pentru asta. Oricum, nu sînt un bancher. Asta i se po-trivește lui Mitka Rubinstcin... Te ia groaza cîți bani are. Mie la ce-mi folosesc ? Eu, dacă vrei să-ți spun drept, nici nu știu să socotesc. Le-am spus : aduceți 50 de mii, căci altfel n-o să mă apuc să trudesesc pentru voi. Și uite, i-au trimis. Poate că mi-au dat mai mulți,

cine să-i știe ? O să-i fac zestre flică-mi. O să se mărite cu un ofițer. Are patru Sfîntu Gheorghe, e cu merite. I s-a pregătit și un locușor bun. Chiar dînsa a făgăduit să-l blagoslovească.

— Parcă spuneți că banii ăștia sînt donați pentru biserică...

— Și ce dacă-s pentru biserică ? Mare scofală ! O căsătorie, să știi, este tot un lucru de-al Domnului. Oare lui Dumnezeu nu-i este tot una pe care dintre aceste lucruri se duc banii ? mi-a răspuns Rasputin vîzînd viclean și satisfăcut.

Am surîs și eu, fără să vreau. Obrăznicia cu care el jongla cuvintele Sfintei Scripturi mi s-a părut, probabil, amuzantă.

Luă o parte din bani, închise sipetul și stinse lumina. Încăperea se cufundă din nou în semiîntuneric. Doar din colț, ca și mai înainte, lumina palid candela.

Pe neașteptate m-a cuprins o milă nemărginită față de el și mi s-a făcut rușine și silă la gîndul că folosesc mijloace abjecte pentru a-l atrage în cursă. Iată - îmi ziceam - stă acum lingă mine fără să bănuiască ceva, crezînd tot ce-i spun. Unde-i e perspicacitatea ? S-ar părea că i s-a întunecat conștiința și că nu simte ceea ce pun la cale împotrivii lui. În clipele acelea mă disprețuiam sincer și mă întrebam : cum de am fost capabil să plănuiesc o crimă atît de îngrozitoare ? Cum de am ajuns pînă aici ? Brusc, însă, am revăzut, cu o claritate uimitoare, faptele lui Rasputin și căința a lăsat locul hotărîrii de a duce pînă la capăt lucrul început.

★ *

Am ieșit pe palierul întunecat al scării și Rasputin a încuiat ușa. Încuietorii au zăngănit din nou și zgomotul lor s-a amplificat, ca un ecou, pe scara pustie.

Ne-am cufundat amîndoi într-un întuneric adînc.

— Aşa e mai bine, a spus el trăgîndu-mă pe scară, în jos.

Strînsoarea degetelor lui mă durea. Voiam să strig, să mă smulg. Eram. însă, în puterea unei nepăsări inexplicabile. Nu-mi amintesc deloc ce mi-a spus atunci, nici dacă eu i-am răspuns. în minutele acelea aveau o singură dorinţă : să ies cît mai repede afară, să văd cît mai multă lumină, să nu mai simt atingerea mîinii lui. Abia jos, spaima mi-a trecut şi mi-am recăpătat calmul.

. Ne-am așezat amîndoi în automobil şi am plecat. Prin geamul din spate cercetam strada, încercînd să descopăr copoii care ne urmăreau. Nu vedeam decît întu- *. *

nericul şi pustiul străzii.

Am revenit pe Moika pe un drum ocolit şi am oprit la intrarea dc- serviciu.

Cînd am intrat în casă, am auzit glasurile prietenilor mei. La gramofon răsuna, aproape acoperindu-le, o veselă melodie americană. Rasputin deveni atent şi întrebă :

— Ce-i asta ? Un chef ?

— Nu. Soţia are oaspeţi. Vor pleca repede. Pînă atunci să mergem jos, să bem un ceai.

Am coborît scara. Ajuns în cameră, Rasputin îşi scoase şuba şi începu să studieze interiorul cu vădită curiozitate. în mod special i-a atras atenţia scrinul cu labirint. Se apropia şi se îndepărta de el, îi deschidea uşile şi privea, extaziindu-se, înăuntru.

Spre deznădejdea mea, la început a refuzat și ceaiul și vinul.

„A simțit, oare, ceva ? rn-am întrebat, însă imediat mi-am spus : Oricum, de aici nu iese viu.”

Ne-am așezat la masă și am început să discutăm. Am rememorat toate cunoștințele comune, am evocat familia țarului, pe Vîrubova, am trecut chiar și pe la Țarskoe Selo.

— Grigorii Efimovici, de ce v-a vizitat Protopopov ? Se teme că se urzește un complot împotriva dumneavoastră ? l-am întrebat.

— Da, dragule. Le stau în cale multora deoarece spun adevărul... Aristocraților nu le convine că un simplu mujic umblă nestingherit prin palatele țarului... Peste tot, invidie și răutate. De ce să mă temue ei ? Nimica nu-mi pot face. Sînt vrăjit, gândurile rele nu mă pot atinge. Au încercat de multe ori, însă Domnul m-a vegheat mereu. Nici chiar Hvostov n-a reușit. A fost alungat și pedepsit. Da, numai să se atingă de mine și o vor păți rău de tot.

În camera aceea, în care i se pregătea moartea, cuvintele lui Rasputin aveau reverberații stranii. Pe mine, însă, nu mă tulburau. Mă stăpînea doar gândul de a-l determina să bea vinul din toate paharele și să mă- nînce prăjiturile în care pusesem otravă.

După cîtva timp, Rasputin ceru un ceai. I-am turnat în ceașcă și am împins spre el farfuria cu prăjituri. Nu știu de ce i-am oferit prăjituri fără

otravă. Abia mai târziu i-am pus în faţă prăjiturile otrăvite. Le-a refuzat.

— Nu vreau. Sînt groaznic de dulci a motivat el.

Curînd luă, totuşi, una, apoi încă una. L-am urmărit nemişcat cum le înfulecă una după alta. Cianura de potasiu trebuia să acţioneze instantaneu, dar, spre stupefacţia mea, Rasputin continua să-mi vorbească liniştit, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

I-am propus să guste vinurile noastre de Crimeea. A refuzat.

Timpul trecea. Simţeam cum mă cuprinde îngrijorarea. Am umplut două pahare : unul pentru el şi unul pentru mine. I-am aşezat paharul în faţă şi am început să beau dintr-al meu gîndind că astfel îl voi sili să bea şi el.

— Hai să încerc - a spus - şi a întins mina spre pahar. Acesta nu avea otravă.

De ce i-am dat şi primul pahar de vin neotrăvit ? Nici asta nu ştiu.

Bău paharul cu plăcere, lăudă vinul şi întrebă dacă aveam mult din acesta în Crimeea. A fost foarte mirat cînd i-am răspuns că aveam acolo o pivniţă plină. După ce a dat pe gît primul pahar, s-a dezlănţuit :

— Dă-mi nişte maderă - a cerut el.

M-am ridicat să iau un alt pahar. A protestat:

— Toarnă în ăsta !

— Nu se poate, Grigorii Efimovici. Madera îşi schimbă gustul dacă e amestecată cu vinul roşu, am replicat cu.

— Nu-i nimic, toarnă aici...

N-am mai insistat și i-am umplut paharul. Am reușit, însă, printr-o mișcare aparent neglijentă a mîinii, să-l răstorn. Paharul a căzut pe dușumea și s-a spart. În consecință, i-am turnat vin în altul, cu cianură de potasiu. Apetitul i se deschisese și n-a mai protestat.

Stăteam în picioare, în fața lui, și-i urmăream atent fiecare mișcare. Speram că deznodământul va veni repede.

El bea fără grabă, cu înghițituri mici și cu îneîntarea specifică celor care se pricep la vinuri.

Comportarea lui era normală. Doar din cînd în cînd își ducea mina la gît, de parcă ceva îl împiedica să înghită. Se ținea taro. La un moment dat s-a ridicat și a început să umble prin cameră. L-am întrebat dacă se simte bine. Mi-a răspuns afirmativ. A adăugat, însă, că îl ustură gîtul. Un fleac.

Au trecut cîteva minute extenuante.

— Bună maderă ! Mai toarnă-mi, mi-a spus, întinzîndu-mi paharul.

Continua să se plimbe. Otrava nu avea asupra lui nici o putere.

Am luat do pe tavă un alt pahar cu otravă, l-am umplut și i l-ara dat. L-a băut și pe acesta, dar cianura nu acționa în nici un fel. Mai rămăsese un pahar - al treilea și ultimul.

Exasperat, am început și eu să beau, obligîndu-l astfel să bea și ol. Stăteam unul în fața celuilalt și

beam în tăcere. Mă privea insistent, iar ochii lui zîmbeau cu viclenie și parcă-mi spuneau : „Vezi, nu poți să-mi faci nimic, oricît te străduiești.”

Brusc, fața i s-a schimonosit și zîmbetul a fost **în-**locuit de o expresie plină de răutate și de ură. Nici-odată nu-l văzusem atît de fioros. Mă privea în continuare și ochii lui aveau ceva diavolesc.

În clipa aceea îl uram de moarte și eram gata să mă arunc asupra-i și să-l sugrum. Aveam impresia că știa pentru ce îl adusesem acolo și ce anume intenționam să fac. Între noi se dădea o luptă tăcută, surdă. Simțeam că sub privirea lui grea încep să-mi pierd stăpînirea de sine și că în curînd voi fi învins și zdrobit. O amorțeală stranie mă cuprinsese, capul începuse să-mi vîjîie și nu mai distingeam nimic. Nu știu cît a durat această stare.

Ciad mi-am revenit, Rasputin se afla în același loc. Își ținea capul în mîini. Ochii nu i se vedeau. Am re-devenit calm și i-am oferit ceai.

— Așa, toarnă-mi. Am o sete grozavă, a zis cu vocea slabă.

Își înălță capul. Ochii îi erau inexpresivi și mi s-a părut că evită să mă privească.

În timp ce-i turnam ceaiul, s-a ridicat din nou și **a** .făcut cîțiva pași. Zări chitara, rămasă din întîmplare acolo.

— Cîntă, porumbelule, ceva vesel, m-a rugat. **îmi** place cum cînți.

Îmi era greu să cînt într-un astfel de moment, **cu**

atît mai greu cu cît îmi ceruse „ceva vesel”.

■ — Mi-e sufletul greu, i-arn spus.

Am luat, totuși, chitara și am început să fredonez o melodie tristă. El se așeză și ascultă cîtva timp cu atenție. Apoi își lăsă capul pe masă, ochii îi erau închiși, ani crezut că adormise. Cînd am terminat cîntecul, a deschis ochii și rn-a fixat cu o privire calmă și mîhnită.

— Mai cîntă. îmi place tare mult muzica asta. Ai mult suflet în tine.

Am început iarăși să cînt. Propria-mi voce mi se părea străină și căznită.

Timpul se scurgea – ceasornicul arăta deja ora două și jumătate din noapte... Coșmarul dura de peste două ore.

„Ce se va întîmpla dacă nervii mei vor ceda ?” m-am întrebat.

Deasupra, în cabinet, răbdarea părea că se epuizase. Zgomotele care ajungeau pînă jos deveneau tot mai puternice. Mă temeam că prietenii mei, pierzîndu-și cu totul răbdarea, vor coborî.

— De ce e atîta zgomot ? m-a întrebat Rasputin.

— Cred că oaspeții încep să plece, i-am răspuns. Mă duc să văd.

Sus, marele duce Dirnitrii Pavlovici, Purișkevici și locotenentul Suhotin mă întîmpinară cu revolverele în mîini. Erau calmi, însă foarte palizi. întrebările veniră imediat :

— Ce e ? Cum e ? Gata ? S-a terminat ?

— Otrava n-a acționat, le-am răspuns.

Au rămas încremeniți de uimire.

— Nu se poate, a exclamat marele duce. Doar doza a fost enormă. A luat-o toată ?

— Toată.

Am discutat în grabă și am hotărât să coborim cu toții, să ne aruncăm asupra lui Rasputin și să-l sugrumăm. Eram deja pe scară, pășind cu prudență, când mi-am dat scama căi în felul acesta puteam strica totul : apariția inopinată a unor străini l-ar face pe Rasputin să se dumirească și nu se știe cum s-ar sfârși, în acest caz, acțiunea noastră. Nu trebuia să uităm că aveam de-a face cu un om neobișnuit.

Ne-am întors în cabinet și acolo le-am expus punctul meu de vedere. Mi-a trebuit multă clocință pentru a-i îndupleca să mă lase să termin singur cu Rasputin. Nu acceptau deoarece se temeau pentru mine.

Am luat revolverul de la marele duce și am coborât.

Rasputin stătea la masă, în locul în care îl lăsasem. Capul îi atârna într-o parte, răsufla greu.

M-am apropiat tiptil și m-am așezat alături. El n-a acordat întoarcerii mele nici o atenție. După câteva minute de tăcere tensionată și-a ridicat capul și m-a privit. În ochii lui nu se putea citi nimic în afara unei expresii de sfârșeală năucă și stupidă.

— Nu vă simțiți bine ? l-am întrebat.

— Da. Capul mi-e greu și mă arde .ceva în burtă.

Mai dă -mi un păhărel. O să-mi facă bine.

l-am turnat madera. A golit paharul dintr-o înghițitură și s-a înviorat, Am schimbat câteva cuvinte. Era conștient, raționa normal. în ipoi cu totul și cu toii. ;) surprinzător, mi-a propus să mergem la țigani, Am refuzat pretextând că era foarte târziu.

— N-are importanță. Smt obișnuiți. Cnoodată mă așteaptă toată noaptea. Cmd sînt ținut la Țarskoa Sedo pentru treburi importante ori cu vreo discuție despre Dumnezeu.... De-aeolo mă duc direct la ei, cu mașina. Trupul cere, pesemne, și el să se odihnească. Adevăr grăiesc ? Cugetul eu Dumnezeu, trupul cu oamenii. - Așa stau lucrurile, a conchis Rasputin făcîndu-mi semnificativ cu ochiul.

în momentul acela mă așteptam la orice de la cl. în nici un caz, însă, la astfel ele vorbe. Puteam, oare, să-mi închipui că mă va invita la țigani după ce înghițise o doză imensă din cea mai ucigătoare otravă și îi așteptam sfârșitul dintr-o clipă în alta ? Mă uimea, totodată, faptul că Rasputin, care intuia totul nu era acum cît de cît conștient de apropiatul său sl'îrșit. Cum de n-a observat, eu ochii lui atît de pătrunzători, că eu strîngcam în mina ținută la spate revolverul care peste o clipă va îi îndreptat spre cl ?

Reflectând la toate acestea, mi-am întors privirea, inexplicabil, spre crucifixul de cristal. M-am ridicat și m-am apropiat de scrizul pe care se afla.

— De ce zăbovești așa de mult acolo ? m-a întrebat

Rasputin.

— îmi place crucifixul acesta. E foarte frumos, i-ani spus.

— Da, e un lucru frumos. De bună seamă și scump. Te-a costat mult ?

Se apropie de mine și, fără să aștepte răspunsul, continuă :

— După mine, tot dulapul e mai frumos.

A deschis din nou scrinul cu labirint și a început să-i examineze interiorul.

— Grigorii Efimovici, mai bine ați privi crucifixul și v-ați închina înaintea .lui.

Rasputin m-a privit surprins, aproape speriat. în ochii lui am observat o expresie nouă, necunoscută : un amestec de blîndețe și umilință.

„Doamne, dă-mi putere, să termin cu el !” m-am rugat și cu o mișcare înceată am scos revolverul de la spate.

Rasputin stătea, ca și mai înainte, în fața mea, nemîșcat, cu capul înclinat spre dreapta și cu ochii ațintiți spre crucifix.

„Unde să trag ? rn-am întrebat. în tîmplă sau în inimă ?”

Un fulger mi-a străbătut mintea. Am tras.

Rasputin â scos un urlet sălbatic, ca de fiară și s-a prăbușit cu fața în sus, pe blana de urs. în aceeași secundă am auzit zgomot pe scară. Erau prietenii mei, care se grăbeau să-mi vină în ajutor. în alergare, au atins întrerupătorul electric, aflat la intrarea încăperii

de la subsol și din această cauză m-am trezit deodată în întuneric. Cineva s-a izbit de mine și a țipat înfuriat. Nu mă mișcăm din locul în care mă aflam de teamă ca nu cumva, pe întuneric, să dau peste cadavru, în cele din urmă lumina s-a aprins și am năvălit cu toții spre Rasputin.

Acesta stătea întins pe spate, cu ochii închiși. Fața și mâinile îi erau cuprinse de convulsii. Pe cămașa albă se vedea o pată roșie, nu prea mare. Rana părea mică și sângera puțin. L-am cercetat aplecându-ne asupra-i. Prietenii mei voiau să tragă în el, însă teama că vor lăsa prea multe urme de sânge i-a oprit.

După câteva minute, Rasputin a înțepenit. L-am studiat rana. Glonteile îi străpunsese inima. Nu existau dubii în acest sens. Era mort.

Marele duce și Purișkevici au mutat cadavrul de pe blana de urs pe pardoseala de piatră. Am stins apoi lumina, am încuiat ușa și am urcat în cabinet. Starea noastră de spirit era euforică. Aveam certitudinea că evenimentul petrecut în noaptea aceea va salva țara de la rușine și de la picire.

"†

Potrivit planului nostru, marele duce Dimitrii Pavloviéi, locotenentul Suhotin și doctorul Lazovert aveau; în continuare, următoarele îndatoriri : în primul rând să însceneze plecarea lui Rasputin din casa mea, viu și nevătămat. Aceasta pentru

înlăturarea oricărei sus-

7 - uoartca lui Rasputin

pici uni în eventualitatea în care poliția secretă îl urmărise cîinci venise la mine. în acest scop, Suhotin trebuia să-l „interpreteze” pe Rasputin punîndu-și șuba și căciula lui și, împreună cu marele duce și cu doctorul, să se îndrepte, în automobilul deschis al lui Purișkevici, spre strada Gorohovaia. în al doilea rînd, era necesar ca lucrurile lui Rasputin să fie duse la gara Varșovia și arse în trenul sanitar al lui Purișkevici. Tot la gară trebuia să fie lăsat și automobilul. De la gară urmau să ajungă cu trăsura la palatul marelui duce, să ia de acolo automobilul acoperit al acestuia și să se întoarcă pe Moika. în fine, trebuia ca leșul lui Rasputin să fie transportat, cu automobilul acoperit, pe insula Petrovski. Doctorul, care juca rolul șoferului, avea obligația să meargă cît mai repede și să încurce urmele.

Pe Moika am rămas doar eu și Purișkevici. în cabinetul meu, așteptînd întoarcerea celor plecați, am discutat mult și am visat la viitor... Eram convinși că o dată cu dispariția lui Rasputin se va deschide o eră nouă și că oamenii aflați în apropierea puterii, eliberați de tutela acestui geniu al răului, se vor uni și vor acționa energic.

Puteam noi să ne imaginăm atunci că acești oameni vor avea o atitudine atît de iresponsabilă față de evenimentul petrecut și față de propriile lor obligații ? Nici un moment nu ne-am gîndit că setea de onoruri și de putere, goana după privilegii, lașitatea și slugărnicia le vor atrofia, celor mai mulți dintre ei, sentimentele de dragoste și credință față de patrie.

După moartea lui Rasputin, celor care dețineau puterea li s-au deschis posibilități extraordinare. Totuși, nici unul n-a vrut sau n-a fost capabil să profite de momentul favorabil ivit.

Nu voi aminti aici numele acelor oameni. Cândva, istoria va aprecia cum se cuvine atitudinea lor...

În noaptea aceea, încărcată de emoții și de încercări terifiante, noi nu eram dispuși să facem supoziții sumbre. Gîndeam doar că săvîrșisem un act patriotic.

În timp ce discutam cu Purișkevici am simțit, pe neașteptate, o neliniște confuză și o dorință irezistibilă de a mă duce în camera de la subsol, unde zăcea cadavrul lui Rasputin. M-am ridicat iute, am coborît scările și am descuiat ușa. Rasputin se afla pe dușumea, lângă masă, unde îl lăsasem. L-am atins și am constatat că era cald. I-am luat pulsul. Nu se simțea deloc. Neîndoielnic, murise. Din rană se scurgeau pe plăcile de granit picături mici de sînge. Fără să știu de ce, l-am apucat de mîini și l-am scuturat violent. S-a ridicat puțin, apoi s-a aplecat într-o parte și a căzut la loc. Tocmai voiam să ies, cînd am observat cu stupoare un tremur'uşor al pleoapei stingi. M-am apropiat din nou și i-am examinat fața : era cuprinsă de convulsii din ce în ce mai intense. Brusc, ochiul lui stîng s-a deschis. După o clipă, pleoapa dreaptă începu să tremure abia perceptibil, apoi se ridică și ambii ochi, teribilii ochi ai lui Rasputin ,acum verzi, ca de șarpe, mă fixară cu o răutate diabolică, inimaginabilă. Stăteam în picioare, incapabil să fac un pas, aveam sentimentul

că trăiesc un vis urât. Neverosimilul nu s-a oprit, însă, aici. Cu o mișcare scurtă și furibundă, Rasputin s-a ridicat. Din gură i se prelingeau balele. Arăta îngrozitor. Răcnetele lui sălbatice au umplut camera, iar degetele rășchirate și tremurătoare s-au înfipt în umărul meu și încercau să-mi cuprindă gâtul. Ochii lui aveau o căutătură piezișă și ieșiseră, parcă, din orbite.

Înviatul din morți, Rasputin, repeta, cu vocea răgușită, numele meu și mă strîngea cu o forță fantastică, întocmai ca o menghină de fier. A urmat o încăierare de coșmar. În trupul lui muribund, otrăvit și împușcat, exista o dorință atît de cumplită de a-și răzbuna moartea, încît chiar și acum îmi amintesc clipele acelea cu o spaimă enormă, imposibil de înfățișat în cuvinte. Atunci am înțeles mai limpede și mai profund ce reprezenta, de fapt, Rasputin : în fața mea se afla însuși diavolul, care luase înfățișarea acestui mujic și mă ținea atît de strîns, îneît credeam că n-o să-mi mai dea drumul niciodată.

M-am eliberat, totuși, cu o ultimă sforțare, aproape supraomenească. Rasputin s-a prăbușit horcăind. Ținea în mînă unul din epoleții mei, smuls în timpul încăierării. L-am privit. Zăcea chircit și țeapăn. Curînd începu să miște din nou. Am alergat într-un suflet sus, spre cabinet, pentru a-l chema pe Purișkevici în ajutor. Eu eram neînarmat deoarece înapoiasem revolverul marelui duce.

Urcînd scările strigam din răputeri :

— Veniți repede, cu revolverul. Trageți în el. E încă viu...

Purișkevici a ieșit în fugă, alertat de strigătul meu

disperat. Ne-am ciocnit pe scară, lingă ușa cabinetului. Vestea că Rasputin încă trăiește l-a uimit. În timp ce el își scotea revolverul din toc, am auzit în spatele meu zgomote. Era, desigur, Rasputin. Am intrat repede în cabinet și am luat de pe masă bastonul de cauciuc, pe care mi-l dăduse Maklakov „pentru orice eventualitate”.

Rasputin urca scara. În patru labe, horcăind și urîind ca o fiară rănită. Dintr-o ultimă săritură ajunsese la ușa care dădea în curte. Știam că aceasta era încuiată, iar cheia se afla la cei care plecaseră să schimbe automobilul. Am văzut, însă, îngrozit, că ușa se deschide larg și Rasputin dispare în întunericul de afară. Purișkevici porni în urmărirea lui. Două împușcături răsunară una după alta, tulburînd, cu ecoul lor, liniștea nopții.

Gîndul că putea să ne scape mă înspăimînta. Am ieșit pe scara principală și am luat-o la fugă pe cheiul Moikăi, nădăjduind că, în cazul în care Purișkevici nu-l nimerise, îl voi opri pe Rasputin la poartă.

Curtea avea trei porți și numai cea din mijloc nu era încuiată. Prin gardul de zăbrele, care înconjură curtea, am observat că tocmai spre poarta aceasta îl împingea instinctul pe Rasputin. Răsună a treia împușcătură, apoi a patra... Rasputin se clătină și căzu pe un troian de zăpadă. Purișkevici s-a apropiat de el alergînd. A rămas acolo cîteva secunde, după care, convins, probabil, că de data asta era mort de-a binelea, s-a îndreptat spre casă. L-am strigat, dar nu m-a auzit.

Am intrat și eu în curte, după ce în prealabil mă asiguraseram că străzile erau pustii și că împușcăturile nu alarmaseră pe nimeni. Rasputin nu mai dădea nici un semn de viață. Pe tâmpla lui stingă se căsca o rană oribilă. Ulterior am aflat că i-o făcuse Purișkevici, cu cizma. În vreme ce-l cercetam, am auzit oameni aler- gînd. Se apropiau din nouă direcții : dinspre casă - doi servitori, iar dinspre stradă sergentul de serviciu. Toți trei fuseseră alarmați de împușcături.

L-am oprit pe sergentul care venea în fugă și, vorbindu-i, m-am întors intenționat cu fața spre troianul de zăpadă. În felul acesta îl obligam să stea cu spatele spre locul în care zăcea Rasputin.

— Luminăția voastră, a spus el după ce m-a recunoscut. S-au auzit niște împușcături. S-a întîmplat ceva ? .

— Nimic serios. O poveste stupidă. Am avut o petrecere, iar unul dintre invitați a băut cam mult și s-a apucat să tragă cu pistolul, sperînd oamenii fără rost. Dacă te întreabă cineva ce s-a întîmplat aici, răs- punde-i că totul e în ordine.

Spunîndu-i acestea l-am condus pînă la poartă, după care m-am întors la locul în care se afla cadavrul. Servitorii mei erau deja acolo. Purișkevici le-a poruncit să aducă leșul în casă.

Rasputin zăcea ghemuit, ca și mai înainte, dai' poziția lui era alta.

„Dumnezeule, e încă viu”, mi-a trecut fulgerător prin minte și m-a cuprins iarăși groaza la gîndul că va sări în picioare și va încerca să mă sugrume. Am pornit cu pași repezi spre casă. Purișkevici nu era în car binet. L-am strigat, însă n-am primit nici un

răspuns. Vocea răgușită a lui Rasputin, rostindu-mi numele mă obseda. Am trecut în toaletă, să beau o gură de apă. În cabinet a intrat în fugă Purișkevici.

— Aici sînteți ? V-am căutat peste tot, a exclamat el.

Privirea mi se tulburase, aveam senzația că voi cădea dintr-o clipă în alta. Am revenit în cabinet sprijinit de Purișkevici. Imediat a intrat valetul și mi-a raportat că vrea să mă vadă din nou sergentul de stradă. Pătrunsese, de astă dată, pe intrarea principală. Sergentul ne-a comunicat că împușcăturile fuseseră auzite la secția de poliție și i se cereau explicații detaliate. Cele pe care le dăduse telefonic erau insuficiente. Acum voia amănunte.

Purișkevici l-a lăsat să spună ceea ce avea de spus, apoi s-a apucat să-i vorbească pe un ton exaltat :

— Ai auzit de Rasputin ? El e cel care ne-a nenorocit țara și pe frații tăi, soldații... El ne-a vîndut nemților... Ai înțeles ?

Sergentul îl asculta uimit, neînțelegînd ce vrea, de fapt, de la el.

— Știi cine stă de vorbă cu tine ? insista Purișkevici. Eu sînt Vladimir Purișkevici, membru al Dumei de Stat. Împușcăturile pe care le-ai auzit l-au ucis tocmai pe acest Rasputin, iar dacă îți iubești patria, trebuie să taci.

Îi urmăream perorația stupefiat, conștient că era imposibil să-l opresc. Intervenția lui fusese rapidă și surprinzătoare și vorbea, neîndoielnic, fără să-și dea seama ce spune, surescită, încă, de cele întâmplăte.

— Ați făcut un lucru bun. Eu voi tăcea, l-a asigurat sergentul. Dar dacă mă pun să jur, spun tot ce știu. N-o să am încotro.

Fața lui arăta că discuția îl tulburase profund. Ieși.

Purișkevici plecă grăbit după el.

Am rămas doar cu valetul, care mi-a comunicat că Rasputin a fost adus în casă și depus pe palierul de jos al scării. Mă simțeam rău, capul mi se învîrtea, abia puteam să mă mișc. M-am ridicat cu mare dificultate, am luat inconștient bastonul și am ieșit.

Rasputin era întins pe palierul inferior. Lustra de deasupra proiecta asupra sa o lumină intensă, care făcea să i se distingă, pînă la cele mai mici amănunte, fața vînată, desfigurată de lovituri. Rănile numeroase sîngerau abundent. Tabloul acesta însîngerat m-a îngrozit. Îmi venea să închid ochii, să nu mai văd nimic sau să fug undeva departe, să uit totul, dar o forță tulbure, în fața căreia nu puteam rezista, mă atrăgea spre cadavrul lui Rasputin.

Capul continua să mă doară gata-gata să-mi plesnească, gîndurile mi se învălmășeau. Ura și furia mă sufocau, eram cuprins de o stare pe care nici acum nu pot să mi-o explic. M-am năpustit asupra cadavrului și am început să-l lovesc exasperat și sălbatic, cu bastonul de cauciuc, unde se nimerea. În clipele acelea am călcat în picioare toate legile divine și lumești, pe care le cunoșteam.

Mai tîrziu, Purișkevici mi-a mărturisit că spectacolul a fost atît de grotesc, îneît nu-l va uita niciodată. A încercat să mă oprească, însă n-a izbutit. În cele din urmă puterile m-au părăsit cu totul și am leșinat. În această ipostază m-au găsit marele duce Dimitrii Pavlovici, locotenentul Suhotin și doctorul Lazovert, cînd s-au întors cu automobilul închis să ia cadavrul lui Rasputin. Purișkevici le-a povestit ce se întîmplase, iar ei au hotărît că e preferabil să nu mă deranjeze. Au

înfăşurat apoi leşul în postav, l-au pus în maşină şi au plecat spre insula Petrovski. Ajunşi acolo, l-au aruncat de pe pod, în Ne va.

* * *

M-am trezit după un somn adine, ca după o boală grea. A fost ca şi cum aş fi ieşit în mijlocul naturii liniştite şi aş fi respirat, cu toată fiinţa, aerul purificat de o furtună năpraznică. Puterea şi limpezimea minţii au revenit, treptat, la locul lor. împreună cu valetul am spălat urmele de sîhge care puteau să desconspire complotul. Cînd totul a fost curăţat şi pus la punct, am ieşit în curte pentru celelalte măsuri de precauţie.

Era necesar să ofer o explicaţie' plauzibilă împuşcăturilor, drept care am decis să sacrific unul dintre cîinii curţii. Planul era simplu : plecînd, oaspeţii au văzut clinele, iar unul, fiind cu chef, îl împuşcase. înarmat cu un revolver, valetul meu a mers în curtea interioară, unde era legat, cu lanţ, cîinele, l-a dus în magazie şi l-a împuşcat. L-am tîrît apoi prin curte, tocmai pe unde trecuse Basputin, pentru a îngreuna analiza sîngelui. Acestea fiind făcute, am aruncat leşul pe troianul de zăpadă, chiar în locul în care zăcuse, cu puţin timp în urmă, „stareţul”. în sfîrşit, pentru a zădărnici căutările cîinilor poliţişti, am turnat can peste petele de sînge care se vedeau pe zăpadă.

U>mole „faptei” fiind şterse, i-am chemat pe toţi mar::;. ii şi le-am explicat semnificaţia celor petrecute.

M-au ascultat în tăcere și după chipurile lor mi-am dat scama că c-rau hotărîți să păstreze cu strictețe secretul.

Se făcuse deja ziuă, cînd am ieșit din casă și m-am îndreptat spre palatul marelui duce Alecsandr Mihailovici. În camera pe care o aveam rezervată aici, l-am găsit, pe fratele soției, prințul Feodor Aleksandrovici, Nu dormise toată noaptea, așteptîndu-mă.

— în sfîrșit ; Slavă Domnului ! Cum e ?

— Rasputin o mort, i-am răspuns. Inșă nu-ți pot. povesti acum nimic. Sînt frînt de oboseală.

Intuiam că în ziua următoare se vor ivi tot felul de complicații și neplăceri și că pentru a le înfrunta trebuia să fiu în plenitudinea forțelor. De aceea, m-am culcat și am dormit tun.

Ar * iAr

M-am trezit pe la 10. Aveam ochii încă lipiți de somn cînd am fost înștiințat că dorea să mă vadă generalul Grigoriev, comandantul secției de poliție „Kazan”¹ din Petersburg. M-am îmbrăcat repede și am intrat în camera în care mă aștepta.

— Vizita dumneavoastră este determinată de împușcăturile din curtea casei mele ? l-am întrebat.

— Da. Am venit pentru a afla de la dumneavoastră personal amănunte referitoare la această chestiune. V-a vizitat aseară Rasputin ?

— Rasputin ? Nu m-a vizitat niciodată.

— Împușcăturile auzite în curtea dumneavoastră ar putea avea legătură cu dispariția lui și guvernatorul orașului mi-a ordonat să aflu în cel mai scurt timp ce s-a întîmplat aici în noaptea trecută.

Ideea de a stabili o relație între împușcăturile de

pe Moika și dispariția lui Rasputin promitea mari complicații. înainte de a răspunde trebuia să cîntăresc bine totul, să reflectez și să aleg cu grijă fiecare cuvînt.

— De unde aveți aceste informații ? l-am întrebat.

Generalul mi-a relatat că dimineață, foarte devreme, venise la el comisarul de poliție însoțit de sergentul care fusese de serviciu în preajma casei mele. Sergentul a declarat că în timpul nopții, pe la ora trei, a auzit cîteva împușcături. A inspectat sectorul, însă peste tot era liniște, iar portarii dormeau la locurile lor. La un moment dat l-a strigat cineva și i-a spus : „Du-te repede. Te caută prințul.” Sergentul s-a conformat. A fost condus într-o cameră, unde m-a văzut pe mine și pe încă un domn, care l-a întrebat: „Mă cunoști ?” „Nu. Deloc”, i-a răspuns sergentul. „De Purișkevici ai auzit ?” „La ordin”. „Dacă-ți iubești patria, jură că nu vei spune nimic. Rasputin e mort.” După aceasta, sergentul a fost lăsat să plece la treaba lui, însă i s-a făcut teamă și s-a hotărît să raporteze superiorilor tot ce știa.

Ascultam atent și făceam eforturi ca fizionomia mea să exprime o mirare sinceră, convingătoare.

Cînd generalul Grigoriev și-a încheiat relatarea, am exclamat :

— E pur și simplu o poveste neverosimilă. Și e stupid că din cauza acestui sergent, care n-a înțeles ce i s-a spus, să se ivească mari neplăceri. Am să vă povestesc detaliat ce s-a întîmplat, de fapt, Aseară am invitat cîteva prieteni și cunoscuți. Printre ei se

aflau marele duce Dimitrii Pavlovici, Purișkevici și câțiva ofițeri. S-a băut cam mult vin și toți erau foarte bine dispuși. Când oaspeții au început să plece, am auzit, spre surprinderea mea, două împușcături. Firește, am ieșit, și am constatat că unul dintre ei împușcase cârnelc care umbla slobod prin curte. Temîndu-mă că împușcăturile vor atrage atenția poliției, am trimis după sergent, să-i explic cine și în ce a tras. Între timp oaspeții plecaseră. Rămăsese doar Purișkevici. Când a apărut sergentul, Purișkevici s-a apropiat de el și a început să-i spună repede ceva. Am observat că sergentul se fîstîcise. Nu știu ce a vorbit, dar din relatarea dumneavoastră presupun că Purișkevici, fiind cherchelit, cum v-am mai spus, l-a comparat pe Rasputin cu câințele ucis și și-a exprimat regretul că n-a fost ucis „starețul”, ci cîinele. Evident, sergentul nu l-a înțeles. Numai așa pot să-mi explic confuzia lui. Sper că totul se va lămuri curînd, iar dacă este adevărat că Rasputin a dispărut, faptul nu' are absolut nici o legătură cu împușcăturile din curtea casei mele.

— Desigur. Pentru mine lucrurile sînt cît se poate de limpezi. Spuneți-mi, totuși, prințe, cine a mai fost la dumneavoastră, în afară de marele duce Dimtirii Pavlovici și de Purișkevici ?

— Nu vă pot răspunde la această întrebare. Ceea ce s-a întîmplat este o bagatelă, însă ca poate lua o întorsătură serioasă, iar prietenii mei sînt oameni cu familie ?i cu servici. Nu vreau să sufere pe nedrept.

— Vă sînt foarte recunoscător, prințe, pentru in-

formații, a spus generalul. Mă duc chiar acum la guvernator să-i comunic ceea ce am aflat de la dumneavoastră. Cuvintele dumneavoastră au adus lumină asupra celor întâmplate și vă feresc de orice fel de neplăceri.

L-am rugat pe generalul Grigoriev să-i transmită guvernatorului că aş vrea să-l întâlnesc și că aștept să-mi comunice la ce oră poate să mă primească.

La scurt timp după plecarea generalului am fost chemat la telefon. Mă căuta M.G.

— Ce i-ați făcut lui Grigorii Efimovici ? m-a întrebat.

— Lui Grigorii Efimovici ? Ciudată întrebare.

— Cum ? N-a fost ieri la dumneavoastră ? Atunci unde o fi ? Pentru Dumnezeu, treceți pe la mine imediat. Sînt într-o stare deplorabilă.

Discuția pe care am s-o am cu M.G. se anunța extrem de dificilă. îmi era prietenă sinceră, avea încredere în mine, nu punea la îndoială nici unul dintre cuvintele pe care le rosteam. Ce îi voi spune acum ? Cum o voi privi în ochi cînd mă va întreba : „Ce i-ați făcut lui Grigorii Efimovici ?”

Mă simțeam, însă, obligat să răspund invitației și peste o jumătate de oră intram în salonul familiei G.

În casă se simțea deruta, fețele tuturor erau transfigurate, ochii plîși. Cum m-a văzut, M. G. s-a repezit spre mine și m-a întrebat profund îngrijorată :

— Pentru Dumnezeu, unde este Grigorii Efimovici ? Ce i-ați făcut ? Se spune că a fost ucis la dumneavoastră și că chiar dumneavoastră sînteți ucigașul.

Am încercat să o calmez povestindu-i, cu lux de

amănunte, „istoria” nopții precedente, în varianta pe care eu însumi o inventasem.

— Ah, ce grozăvie ! împărăteasa și Ania sînt convinse că a fost ucis la dumneavoastră și de către dumneavoastră.

— Telefonați chiar acum la Țarskoe și rugați-o pe împărăteasă să mă primească. Îi voi explica totul. Faceți asta cît mai repede, am insistat eu.

M.G. a telefonat imediat, iar de la Țarskoe Selo i s-a răspuns că împărăteasa mă așteaptă. M-am ridicat. Voiam să ajung cît mai repede la Țarskoe. M.G. s-a apropiat de mine. Alături de mîhnirea pricinuită de dispariția lui Rasnutin, pe fața ei își făcea acum lăcrășoasă îngrijorarea :

— Să nu vă duceți la Țarskoe ! Să nu vă duceți, m-am implorat. Sînt sigură că vi se va întîmpla ceva... Nu voi crede că sînteți nevinovat. Acolo toți sînt într-o dispoziție îngrozitoare. Și pe mine sînt supărați. Spun că sînt trădătoare. Nu trebuia să telefonez. De ce v-am ascultat ? Am comis o gravă eroare. Ah, Dumnezeu, ce-am făcut ? 1

Temerile lui M.G., întreaga ei atitudine față de mine relevau un atașament atît de sincer și de profund, în cît a trebuit să depun mari eforturi pentru a nu recunoaște, pe loc, totul. Am regretat mult că am mințit-o atunci pe buna și atît de naiva M. G. M-am consolatat doar gîndul că am fost silit să o fac, altă soluție nu exista.

— Dumnezeu să vă aibă în pază. Mă voi ruga pentru dumneavoastră, mi-a șoptit M. G., privindu-mă cu

sfială și făcîndu-și semnul crucii.

Tocmai voiam să ies, cînd sună telefonul. La celălalt capăt al firului era Vîrubova. Anunța că împărăteasa nu se simte bine și nu putea primi. Dorea să-i trimit în scris ceea ce știam despre dispariția lui Rasputin.

— Slavă Domnului ! Sînt fericită că nu vă veți duce acolo ! a exclamat M. G.

Mi-am luat rămas bun, am ieșit în stradă și după cîteva pași am întîlnit un coleg de la corpul de gardă. Cînd m-a văzut, a venit spre mine în fugă. Era tulburat.

— Felix, știi noutatea ? Rasputin e mort.

— Nu se poate. Cine l-a ucis ?

— Se spune că la țigani. Nu se știe, deocamdată cine.

— Să-i mulțumim Domnului. Numai de-ar fi adevărat.

El și-a văzut mai departe de drum satisfăcut că am fost primul căruia i-a transmis vestea senzațională, iar eu m-am întors la palatul socrului meu, să aștept răspunsul guvernatorului.

Răspunsul deja sosise : generalul Balk mă aștepta.

În clădirea guvernatorului era o forfotă de nedescris. Generalul se afla în cabinet, la masa de lucru. Părea îngrijorat.

I-am comunicat că am venit special pentru a limpezi confuzia provocată de vorbele lui Purișkevici. Mă grăbeam să fac aceasta deoarece în seara aceleiași zile urma să plec în concediu, în Crimeea, unde mă aștepta

familia. Nu puteam rămîne, deci, la Petersburg pentru interogatorii ori pentru alte formalități.

Guvernatorul m-a asigurat că mărturiile oferite de mine generalului Grigoriev sînt suficiente și nu se întrevăd nici un fel de dificultăți în legătură cu plecarea mea în Crimeea. Se simțea însă dator să mă prevină că împărăteasa însăși îi poruncise să întreprindă o percheziție în casa mea de pe Moika, drept urmare a împușcăturilor suspecte din timpul nopții și a zvonurilor referitoare la implicarea mea în dispariția lui Rasputin.

— Soția mea este nepoata suveranului, i-am spus, iar persoanele din familia imperială și locuințele lor sînt inviolabile. Nici o măsură nu poate fi luată împotriva lor fără porunca expresă a împăratului.

Guvernatorul a trebuit să admită și a dat imediat dispoziții, prin telefon, în vederea anulării percheziției. O povară enormă a căzut atunci de pe umerii mei. Îmi era teamă că în cursul nopții, făcînd ordine în casă, ne scăpaseră unele urme compromițătoare. De aceea nu puteam accepta cu nici un preț percheziția pînă nu verificam totul, cu maximă atenție. Înlăturînd astfel orice amănunt capabil să sugereze ceea ce se întîmplase.

M-am întors acasă mulțumit că reușisem să amîn percheziția. Temerile mele s-au dovedit întemeiate. Controlînd camera de la subsol, în lumina zilei, am găsit cîteva pete cafenii. Mi-am chemat valetul și am curățat din nou întreaga locuință. Totul a fost pus la punct într-un timp destul de scurt. Doar în curte, lingă poartă, se mai vedeau pete mari de sînge. Înlăturarea

lor era imposibilă deoarece sîngele pătrunsese adînc în plăcile de piatră. Existența acestor pete putea fi explicată prin faptul că tîrîsem cîinele pe treptele de la intrare.

„Dar dacă percheziția va fi, totuși, efectuată și voi-lua sînge pentru analiză ? m-am întrebat. Atunci lucrurile puteau căpăta o turnură serioasă.”

Urmele de sînge trebuiau ascunse într-un fel sau altul. în acest scop am întins peste ele o vopsea uleioasă, de culoarea pietrei, după care am acoperit treptele cu un strat gros de zăpadă. Ceea ce era de făcut fusese făcut și organele de anchetă puteau fi orientate pe o pistă falsă.

Pe la ora unu, m-am dus să iau prînzul la- marele duce Dimitrii Pavlovici. El mi-a povestit, fără să insiste prea mult asupra detaliilor, cum transportaseră cadavrul lui Rasputin. Cînd s-au întors pe Moika, în automobilul acoperit, m-au găsit în starea de inconștiență, despre care am amintit deja. Marele duce a avut ideea să rămînă cîtva timp cu toții, lîngă mine, pentru a mă ajuta să-mi revin. Nu era însă vreme de pierdut – se apropiau zorii. Au înfășurat cadavrul în

8 - Moartea Iul Rasputin

postav, l-au legat strâns cu sfoară și l-au urcat în automobil. Marele duce a trecut la volan, alături de el s-a așezat Suhotin, iar în spate - Purișkevici, doctorul Lazovert și valetul meu. Lângă podul Petropavlovsk au tras pe dreapta. Nu prea departe se profila ghereta santinelei. Marele duce a oprit motorul și a stins farurile. (Nu voia să atragă atenția santinelei). Erau cu toții atât de tulburați și de nervoși, îneît au aruncat cadavrul în copcă fără să-i lege o greutate care să-l tragă la fund, iar odată cu cadavrul au aruncat și șuba și pîslarii lui Rasputin. (îmbrăcămîntea acestuia nu fusese arsă, cum se prevăzuse inițial). Colac peste pupăză, motorul se defectase. Noroc că marele duce l-a reparat repede, a întors automobilul chiar pe lîngă ghereta în care continua să doarmă santinela și a pornit-o spre casă. În încheierea relatării sale, marele duce și-a exprimat opinia că la ora aceea, șuvoiul Nevoi transportase deja leșul în apele mării.

La rîndul meu, i-am povestit peripețiile și discuțiile din cursul dimineții.

După amiază a trecut pe la noi locotenentul Suhotin. L-am rugat să-l caute pe Purișkevici și să-l aducă la palat. Seara el pleca pe front, eu trenul său sanitar, eu în Crimeea, iar a doua zi marele duce trebuia să fie la cartierul general. Era necesar, deci, să ne reunim pentru a stabili cum să acționăm în cazul în care unul dintre noi va fi interogat, reținut sau arestat.

Eu aveam foarte puțin timp și, în consecință, m-am hotărîi să-i scriu imediat împărătesei. După ce am ter

minat scrisoarea, i-am citit-o marelui duce. El a acceptat-o. Nu transcriu aici conținutul acestei scrisori deoarece nu doresc să repet explicațiile date generalului Grigoricv. Voi menționa doar că era foarte concisă".și avea caracterul unui memoriu. Și marele duce voia să-i scrie împărătesei, însă sosirea lui Purișkeviei. și a lui Suhotin l-a împiedicat să-și realizeze intenția.

La această întâlnire am convenit că, în caz de nevoie, vom declara ceea ce declarasem eu generalului Grigoricv, lui M. G., guvernatorului orașului și împărătesei, în scrisoarea pe care i-o trimisesem. Orice s-ar fi întâmplat, orice probe s-ar fi găsit împotriva noastră, trebuia să ne menținem declarațiile.

Prin fapta noastră săvârșisem primul pas. Coi car? știau ce se întâmplă în țară aveau datoria să lupte fățiș pentru eliminarea mentalităților rasputiniste.

Noi eram obligați să rămânem în umbră.

Acestea fiind stabilite, ne-am despărțit.

Eu m-am întors acasă pe Moika. Eram nerăbdător să aflu dacă intervenise ceva nou. Aici mi s-a comunicat că în timpul zilei fuseseră interogați toți oamenii din casă. Aceste interogatorii m-au pus pe gânduri. Mă temeam că voi fi reținut eu tot felul de formalități și nu voi ajunge, de sărbători, în Crimcca. De aceea m-am hotărât să-l vizitez pe Makarov, ministrul justiției și să aflu astfel în ce stadiu se găseau cercetările.

Ca și la guvernatorul orașului, la minister atmosfera era încărcată de emoție. în cabinetul ministrului se afla un procuror care intrase cu puțin

înaintea mea.

Procurorul m-a privit cu o curiozitate nedisimulată.

Îl vedeam pentru întâia oară pe ministrul de justiție. Mi-a făcut, chiar din prima clipă, o bună impresie. Era un bătrînel uscățiv, cu părul și barba ca zăpada, figura plăcută și vocea melodioasă. I-am explicat pentru ce venisem și la rugămintea lui am repetat, cu amănuntele de rigoare, povestea știută. Cînd am ajuns la discuția lui Purișkevici cu sergentul, Makarov m-a oprit.

— Îl cunosc bine pe Vladimir Mitrofanovici și știu că nu bea niciodată. Dacă nu mă înșel, este chiar membru al Ligii abstinenților.

— Vă asigur că de data aceasta s-a trădat pe sine, dacă e membru al Ligii abstinenților, cum spuneți, i-am replicat eu. N-a putut să refuze vinul întrucît sărbătoream inaugurarea locuinței și toți l-am rugat să bea cu noi. Însă din cauză că nu era obișnuit cu băutura, cîteva pătărele l-au amețit.

După ce mi-am încheiat explicațiile, l-am întrebat dacă slujitorii mei vor fi feriți de interogatorii și de cine știe ce alte neplăceri. Îngrijorarea lor se datora, de bună seamă, și faptului că eu plecam, chiar în seara acelei zile, în Crimcea.

Ministrul m-a încredințat că, după toate probabilitățile, organele de anchetă se vor limita la interogatoriile deja făcute. În plus, mi-a promis că nu va permite nici un fel de percheziție în casa mea și că nu va lua în seamă zvonurile și clevetilele care circulau prin oraș. La întrebarea dacă pot părăsi Petersburgul, mi-a răspuns afirmativ și, conducîndu-mă afabil spre ușă, și-

a exprimat regretul că din pricina unei confuzii aveam atâtea griji și necazuri.

De la ministerul de justiție m-am dus la unchiul meu Rodzianko, președintele Dumei de Stat. Atît el cit și soția sa cunoșteau intenția noastră de a-l lichida pe Rasputin și așteptau, nerăbdători, amănunte. I-am găsit în salon. Erau foarte tulburați și discutau cu voce tare. Mătușa mea s-a apropiat de mine cu ochii în lacrimi, m-a îmbrățișat și m-a blagoslovit, iar Mihail Vladimirovici și-a exprimat, cu vocea-i tunătoare, deplina lui aprobare. Sinceritatea și afecțiunea lor mi-au fost ca un balsam. Singur și departe de ai mei, trăiam clipe chinuitoare, iar atitudinea lor cu adevărat părintească m-a calmat și m-a îmbărbătat. Nu puteam rămîne mult timp la ei întrucît trenul pleca la ora 9 seara și nu aveam nimic împachetat. După ce le-am relatat, pe scurt, împrejurările uciderii lui Rasputin, ini-am luat rămas bun și am plecat.

— Acum noi ne vom retrage și-i vom lăsa pe alții să acționeze, le-am spus. Dea Domnul ca uniți, ei să poată acționa asupra suveranului și să-l facă să înțeleagă situația reală cît nu este încă prea tîrziu. Un moment mai prielnic decît acesta nu ne putem imagina.

De la Rodzianko m-am dus la socrul meu, marele duce Aleksandr Mihailovici.

În vestibul, portarul mi-a adus la cunoștință că doamna căreia îi fixasem o întîlnire, la ora 7, mă aștepta. Nu fixasem nici o întîlnire și nu așteptam nici o doamnă. Vizita aceasta inopinată mi s-a părut bizară, drept care l-am rugat pe portar să-mi descrie în-

fățișarea ei. Am aflat astfel că era îmbrăcată în negru, iar fața nu i se distingea deoarece era ascunsă sub un voal. Presimțind că ceva nu e în ordine, am intrat în dormitor și de acolo am cercetat-o pe misterioasa vizitatoare, prin ușa întredeschisă. Mare mi-a fost uimirea când am descoperit în ea pe una dintre admiratoarele înfocate ale lui Rasputin. Am chemat portarul și i-am dat dispoziție să-i comunice nechematei vizitatoare că mă voi întoarce acasă abia seara, foarte târziu. Mi-am împachetat apoi lucrurile și m-am dus să servesc masa.

Pe scară, ureînd spre sufragerie, l-am întâlnit pe ofițerul englez Oswald Reiner, un prieten al meu. Știa totul și se temea pentru mine. L-am asigurat că, deocamdată, nu are de ce să-și facă griji.

La masă au participat cei trei frați mai mari ai soției mele care plecau împreună cu mine în Crimcea, englezul Stewart, mentorul lor, S.D. Evreinova, domnișoara de onoare a marei ducese Ksenia Aleksandrovna, Reiner și alte câteva persoane. În afară de prințul Feodor Aleksandrovici și de Reiner, nici unul dintre cei prezenți nu era la curent cu complotul nostru. Toți erau impresionați de dispariția misterioasă a lui Rasputin și colportau zvonurile cele mai fanteziste, care circulau prin oraș. Unii nu credeau în moartea „starețului” și afirmău că trăiește și că tot ce se discută e doar o născocire. Alții, menționînd „surse demne de încredere” și chiar martori oculari, susțineau că Rasputin a fost ucis în timpul unui chef, la țigani. În sfîrșit, cîțiva afirmău răspicat că Rasputin fusese ucis în casa mea

și că eu sînt unul dintre autorii asasinatului. Cei rmai puțin creduli considerau că nu e plauzibil ca eu însumi să fi participat direct la omor, dar erau încredințați că știam absolut totul. În consecința, îmi puneau tot felul de întrebări și mă priveau cu ochi iscoditori, în speranța că vor citi pe fața mea ceea ce nu voiam să le mărturisesc. Eu, însă, eram calm și mă bucuram ca toți ceilalți de eveniment, ceea ce făcea ca suspiciunile lor să se risipească treptat.

Cît timp a durat masa, telefonul a sunat fără conținere deoarece, în oraș, dispariția lui Rasputin *eru* legată, după cum spuneam, de numele meu. Telefonau rude, cunoscuți, membri ai Dumei de Stat, reprezentanți și directori al unor întreprinderi. Aceștia din urmă declarau că muncitorii lor erau liotârîți să mă ocrotească. Le răspundeam tuturor că zvonurile referitoare la participarea mea la uciderea Lui Rasputin sînt false și că sînt complet străin de această chestiune.

Pîna la plecarea trenului mai rămăsese doar o jumătate de oră. Am spus la revedere celor prezenți și am pornit, cu automobilul, spre gară. Alături de mine se aflau frații soției mele, prinții Andrei, Feodor și Nichita, precum și Stewart și Reiner. Apropiindu-ne de gară am observat că pe treptele de la intrare erau foarte mulți polițiști. Faptul m a surprins. „Nu cumva a fost emis ordinul arestare m-am gîndit. Am coborît din automobil și am început să urcăm scările. Cînd am ajuns în dreptul colonelului de poliție, acesta s-a apropiat de mine și, cu o voce extrem de emoționată a rostit ceva imposibil de înțeles»

— N-ați putea vorbi ceva mai clar și mai tare, domnule colonel ? i-am spus. Așa nu înțeleg nimic.

Și-a revenit puțin și a zis cu glas tare :

— Din ordinul înălțimii sale, vi se interzice plecarea din Petersburg. Trebuie să vă întoarceți la palatul marelui duce Aleksandr Mihailovici și să rămâneți acolo pînă la noi dispoziții.

— Regret foarte mult, însă lucrul acesta nu-mi convine deloc, i-am spus și întorcîndu-mă spre însoțitorii mei le-am repetat înalta poruncă.

Arestarea mea i-a impresionat profund. Prinții Andrei și Feodor au decis că vor rămîne cu mine. Prințul Nichita urma să plece, totuși, însoțit de mentorul său. I-am condus pe cei care plecau. Polițiștii ne-au însoțit pas cu pas, ca și cum s-ar fi temut că voi urca în tren și voi pleca și eu. Cortegiul nostru constituia un spectacol insolit. Din această pricină, trecătorii aflați pe peron se opreau și ne priveau cu vădită curiozitate. Am intrat în vagon, să discut cu prințul Nichita. Polițiștii s-au impacientat. I-am calmat, spunîndu-le că nu intenționez să dispar. Voiam doar să-mi iau rămas bun de la cei care plecau. Trenul s-a pus în mișcare, iar noi ne-am întors la automobil.

„E straniu să te simți arestat, gîndeam pe drumul spre casă. Ce se va întîmpla acum cu mine ?”

Cei de acasă au fost uimiți de întoarcerea noastră și nu se puteau dumiri ce voia să însemne aceasta.

Întîmplările zilei mă obosiseră peste măsură și ajuns în camera care îmi era rezervată m-am întins să mă odihnesc. La rugămintea mea au rămas cu mine prințul Feodor și Reiner. Amîndoi erau neliniștiți de

ceea ce va urma. în timp ce discutam, în cameră a intrat prințul Andrei și ne-a anunțat sosirea marelui duce Nikolai Mihailovici.

Vizita acestuia, la o oră atît de tîrzie, nu mă încînta. Venise, desigur, să afle chiar de la mine cum stăteau lucrurile, însă eu eram obosit, voiam să dorm, nu aveam chef de vorbă.

Marele duce Nikolai Mihailovici reunea în caracterul său contradicții surprinzătoare. Istoric apreciat, om cu o vastă cultură și cu gîndire independentă, el adopta uneori în discuții un ton exagerat de glumeț și de volubil și obișnuia să flecărească îndelung despre ceea ce s-ar fi convenit să tacă. Avea concepții liberale și era conștient de pericolul pe care îl reprezenta Rasputin pentru Rusia. Criticase cu asprime stările negative din societate, fapt pentru care fusese surghiunit o vreme la moșia sa Grușevka, din gubernia Herson.

Abia închiseseră ușa prințul Feodor și Reiner, că a și intrat în cameră marele duce Nikolai Mihailovici.

— Hai, povestește, ce boacănă ai făcut ? mi s-a adresat el imediat.

Mi-am confecționat la repezeală o mină mirată și l-am întrebat :

— Și dumneata crezi balivernele acelea ? Totul nu-i decît o eroare, o confuzie în care nu am nici un amestec.

— Asta s-o spui altora, nu mie. Știu totul. Chiar și numele doamnelor care au fost la petrecerea dc pe Moika. (>

Aceste ultime cuvinte îmi arătau că nu știa, de fapt, nimic. Se prefăcea că este bine informat pentru a mă prinde mai ușor, l-am povestit și lui cunoscuta istorie despre petrecere, fără să omit, evident, clinele împușcat.

Credeam că povestea mea i-a părut verosimilă. La plecare mi-a zîmbit, totuși, cu neîncredere și vizibil indispus că nu aflase nimic. După plecarea lui au revenit în cameră prinții Feodor și Andrei și Reiner. Le-am spus că a doua zi dimineață mă voi muta la palatul Serghievski al marelui duce Dimitrii Pavloviéi, pentru a fi împreună pînă la clarificarea situației. Am stabilit apoi ce, anume trebuiau să răspundă în cazul în care vor fi interogați. Mi-au făgăduit că vor proceda întocmai, după care au ieșit. Multă vreme n-am putut să dorm. Întîmplările din noaptea precedentă se succedau obsesiv prin fața ochilor mei, gîndurile mă asaltau fără contenire.

* * *

A doua zi, dimineața, m-am mutat la palatul Serghievscki. Marele duce Dimitri Pavloviéi a fost foarte mirat cînd m-a văzut. Știa că plecasem în Crimeea. L-am anunțat că fusesem arestat și că hotărîsem să mă mut la el ca urmare a împrejurărilor complicate și a posibilității unor represalii împotriva noastră. I-am spus, de asemenea, cu cine mă întîlnisem și ce discutasem. La rîndul său, marele duce mi-a descris în amănunt cum își petrecuse ziua precedentă. Între altele mi-a spus că seara fusese la Teatrul Mihailovski, dar plecase repede întrucît cineva l-a prevenit că publicul intenționa să-l ovaționeze. Întors acasă, a aflat că la

Țarskoe Selo era considerat unul dintre participații la uciderea lui Rasputin. I-a telefonat imediat împărătesei, rugînd-o să-l primească, însă ea a refuzat categoric.

Am mai stat cîtva timp de vorbă, apoi am trecut în camera mea, am trimis după ziare și m-am apucat să le citesc pentru a afla ecourile stîrnite de evenimentul petrecut. N-am găsit nimic în afară de un anunț, lapidar : „în noaptea de 16 spre 17 decembrie a fost, ucis starețul Rasputin.”

În jurul orei 13, în timp ce serveam masa, a telefonat generalul aghiotant Maksimovici, comandantul marelui cartier general și l-a anunțat pe marele duce că este arestat din ordinul împărătesei și că i se interzice să părăsească palatul. Totodată, generalul i-a promis că va veni curînd pentru a-i oferi explicații suplimentare.

— Felix, sînt arestat din dispoziția împărătesei, mi-a spus dezolat marele duce. Ea nu are, însă, nici un drept în acest sens. Numai suveranul poate, ordona să fiu arestat.

În timp ce discutam această chestiune, a sosit generalul Maksimovici. A fost condus în cabinet, iar cînd marele duce a intrat acolo, generalul l-a întîmpinat cu următoarele cuvinte :

— Maiestatea sa roagă pe alteța voastră să nu părăsească palatul.

— Asta ce vrea să însemne ? Arestarea mea ?

— Nu, nu e vorba de arestare. Maiestatea sa insistă doar ca dumneavoastră să nu părăsiți palatul.

Marele duce i-a replicat cu asprime :

— Sînt încredințat că aveți ordin să mă arestați. Comunicați, vă rog, suveranei că mă supun voinței sale.

L-a salutat apoi pe general și a ieșit din cabinet, în cursul zilei, marele duce a fost vizitat, pe rînd, de membrii casei imperiale, care se aflau la Petersburg. Erau cu toții indignați de arestarea acestuia și de abuzul de putere al împărătesei, care poruncise să fie frustrat de libertate un membru al familiei suveranului doar pe baza presupunerii că ar fi participat la uciderea lui Rasputin.

În aceeași zi, marele duce a primit o telegramă de la marea ducesă Elizaveta Feodorovna, din Moscova, în care numele meu era asociat cu dispariția „starețului”. Cunoscînd relațiile mele prietenești cu marele duce și neimaginîndu-și că și el participase la complot, marea ducesă îl ruga să-mi transmită că se roagă pentru mine și că binecuvîntează fapta mea îndrăzneată.

Această telegramă ne-a discreditat enorm. Protopopov o interceptase, trimisese o copie împărătesei, iar ea a conchis că la complot participase și marea ducesă Elizaveta Feodorovna.

Telefonul suna fără întrerupere. Cel mai insistent era marele duce Nikolai Mihailovici, care ne comunica vești dintre cele mai neverosimile. Mai mult încă, a trecut de cîteva ori pe la noi, pretinzînd că știe totul, că ne este chiar complice și sperînd că ne vom deconspira într-un fel sau altul. Nesatisfăcut de discuțiile telefonice și de vizitele repetate, el spera să afle cîte ceva căutînd cadavrul lui Rasputin.

în acest scop își îmbrăca șuba, își ridica gulerul pentru a nu fi recunoscut și hoinărea cu o birjă prin insule, doar, doar va da peste vreo urmă.

Cu prilejul uneia dintre vizite ne-a înștiințat că împărăteasa era convinsă de vinovăția noastră și considera că trebuie să fim împușcați imediat. Noroc că mulți dintre cei care se aflau în anturajul ei o împiedicau să ia o asemenea decizie. Chiar și Protopopov o sfătuisese să aștepte întoarcerea suveranului de la cartierul general. I se expediase deja o telegramă și era așteptat să sosească dintr-o clipă în alta.

În ziua în care marele duce Nikolai Mihailovici ne-a înștiințat despre acestea, M.G. mi-a transmis o veste la fel de alarmantă : se pregătea un atentat împotriva noastră și ne sfătuia să luăm măsuri de precauție. Cunoștea faptul întrucât asistase, în locuința lui Rasputin, la jurământul de răzbunare făcut de 20 dintre cei mai înfocați discipoli ai acestuia.

A fost o zi foarte obositoare și ne-am bucurat când ultimii vizitatori au părăsit palatul.

Rămași singuri, am putut să discutăm din nou pe îndelete, ne-am împărtășit unul altuia opiniile. Nu-l văzusem niciodată pînă atunci pe marele duce Dimitrii Pavloviéi atît de franc și de cordial. Întîmplările oribile prin care trecuse lăsaseră urme adînci în sufletul lui sensibil, iar cu eram fericit că mă aflam lîngă el în momentele acelea grele și luam asupra-mi o parte din singurătatea și din grijile care îl hărțuiau.

* ★ w

Zi doua zi, pe 19 decembrie, suveranul a sosit la Țarskoe Selo.

Cei care se aflau în apropierea sa au mărturisit că vestea morgii lui Rasputin i-a prilejuit o bucurie imensă, cum nu mai trăise de la începutul războiului. Era evident că el însuși credea că prin dispariția „starețului” vor cădea cătușele pe care le purta și de care altfel nu avea puterea să se elibereze. Dar, abia ajuns la Țarskoe Selo, dispoziția lui sufletească s-a schimbat brusc, el căzînd din nou și total sub influența celor din preajmă.

Ca și mai înainte, în oraș circulau sumedenie de 'zvonuri. Ele constituiau hrana zilnică a întregii societăți, de sus pînă jos, erau crezute și provocau neliniște.

Vestea apropiatei noastre execuții ajunsese la muncitorii mr,;-”er uzine și ctîrnise o intensă agitație. În

adunările lor ci au ho tari t să ne răpească și să ne ascundă la loc sigur.

Deși ne aflam în stare de arest și, oficial, doar membrii familiei aveau permisiunea să ne viziteze, mulți dintre prieteni și cunoscuți izbuteau să se strecoare pînă la noi. Veneau, de asemenea, ofițeri din regimente și ne asigurau că unitățile lor erau gata Să ne apere cu îndîrjire. Se găseau încă sub puternica impresie a evenimentului petrecut și-i propuneau marelui duce planuri hotărîte de acțiune, pe care, acesta, desigur, nu ie putea accepta.

Înainte de prînz și-a făcut apariția marele duce Ni- kolai Mihailoviei și ne-a anunțat că leșul lui Raspulin fusese găsit într-o copcă, lingă podul Petrovski.

Seara ne-a vizitat din nou generalul Maksirnoviei. Aducea știrea că marele duce era arestat din ordinul suveranului.

Pe la trei noaptea am fost treziți și anunțați că în palat se aflau persoane suspecte, care pătrunseseră pe ușa din spate. Susțineau că fuseseră trimise să păzească palatul. Nu aveau, însă nici un act doveditor, drept care le-am evacuat imediat și am instalat la toate intrările slujitori de- ai noștri.

În ziua de 20, la ceai, s-au adunat iarăși aproape toți membrii familiei imperiale. S-a discutat, firește, despre arestarea marelui duce, considerată, în unanimitate, drept un eveniment de primă importanță în viața statului. Nimeni nu se gîndca

că existau probleme

mult mai serioase, că de hotărârile pe care le lua suveranul în acele zile depindeau soarta țării și deznodământul războiului, care nu putea fi victorios fără unitatea desăvârșită dintre puterea supremă și popor.

O parte din zi ne-am petrecut-o în compania generalului Laiming, fostul mentor al marelui duce Dimitrii Pavlovici. El ne-a povestit împrejurările în care a fost găsit și scos din Neva cadavrul lui Rasputin.

Pentru anchetarea „cazului Rasputin” fusese desemnat colonelul Glohaciov, șeful secției pază. Acesta i-a comunicat procurorului curții de apel din Petersburg că în urma cercetărilor efectuate a fost găsit pe podul Petrovski un „pîslar nr. 11, de culoare neagră, cu pete de sînge proaspăt.” Pîslarul a fost dus la locuința lui Rasputin, iar oamenii casei l-au recunoscut. Pe lîngă aceasta, se constatare că zăpada de pe pod era bătătorită de cizme și de pneuri de automobil. Astfel, conchidea colonelul Glohaciov, firul care putea elucida asasinatul nu trebuia căutat pe Moika, la numărul 94, ci pe podul Petrovski, în capătul celălalt al orașului, în urma acestui raport, cercetările au avut ca obiect podul Petrovski. La ele au participat înalți reprezentanți ai cercurilor judiciare și administrative. E suficient să menționez funcțiile pe care le dețineau pentru a înțelege ce importanță avea Rasputin și ce „catastrofă” reprezenta moartea lui atît pentru guvern, cît și pentru suverani. După cum glăsuiește raportul, la cercetarea podului au luat parte „demnitari superiori

din Ministerul de Justiție, în frunte cu ministrul, procurorul curții de apel, adjunctul procurorului, anchetatorul judiciar pentru cazuri deosebit de grave și reprezentantul Ministerului de interne...”

Toți acești înalți demnitari au depus o râvnă imensă pentru rezolvarea cazului pe care îl investigau. Au fost interogați santinela de pe pod, paznicii de la berăria din apropiere, paznicii Asociației teatrale imperiale a ar-tiștilor pensionari... Interogatoriile n-au dus la nici un rezultat. Au cercetat din nou podul și au găsit încă o probă a asasinatului : bucăți de rogojină cu urme de sânge. Atenția le-a fost atrasă de faptul că pe o mică porțiune a balustradei zăpada fusese curățată, ceea ce sugera că acolo stătuse un obiect oarecare. Această constatare le-a întărit anchetatorilor ideea că asasinatul s-a produs pe podul Petrovski, un loc izolat, la periferia orașului și nu pe Moika.

Existau și alte motive care i-au determinat pe anchetatori să susțină o astfel de supoziție : în timpul transportului - considerau ei - cadavrul ar fi trebuit să lase urme de sânge pe străzi. În oraș nu se găsisese, însă, nici o picătură, deși fusese cercetat cu minuțiozitate. Al doilea motiv era legat de pîslarul găsit pe pod : era greu de presupus că înainte de a fi transportat de la locul crimei leșul fusese îmbrăcat cu atîta meticulozitate. Îneît n-au fost omiși nici pîslarii înalți, de iarnă.

Anchetatorii își imaginaseră, probabil,

următorul scenariu : Rasputin fusese ucis pe pod, trupul lui stătuse cîțva timp pe balustradă, apoi a fost aruncat în copca aflată exact în dreptul locului în care se găsiseră bucățiie de rogojină pătate do sânge, iar zăpada do pe balustradă lipsea.

Au fost chemați grabnic cîiiva scafandri. Timp de două ore și jumătate aceștia au explorat adîncurile fluviului fără nici un rezultat. După părerea lor, torentul Nevoi, deosebit de iute în acel loc, dusesse cadavrul, pe sub gheață, departe de podul Petrovski. Gerurile puternice i-au obligat pe anchetatori să suspende cercetările. Podul a fost încercuit și lingă balustradă – instalată o santinelă.

Unul dintre gardienii poliției fluviale a observat, cu toiul întâmplător, la marginea unui ochi de apă, mîneca unei șube de castor, prinsă în gheață. Gardianul l-a anunțat pe comandantul poliției fluviale, iar acesta a ordonat să fie tăiată gheața în locul respectiv. După numai un sfert de oră, din apă a fost scos cadavrul lui Rasputin, care zăcuse în albia fluviului, la aproximativ 30 de stînji de podul Petrovski. Era învelit într-im strat de gheață atît de gros, îneît nu i se distingeau trăsăturile feței. Abia după ce cămașa de gheață a fost înlăturată anchetatorii au putut să vadă chipul desfigurat al lui Rasputin : capul spart în cîteva locuri, părul smuls ici-colo (probabil, în cădere se lovise de marginea dură a copcii), barba, încă înghețată, lipită de îmbrăcăminte, un ochi vînat, pe obraji și pe piept cheaguri de sînge... Mîinile și picioarele îi erau legate cu

sfoară. Degetele, mîinii drepte încremeniseră strîns în pumn.

- Anchetatorii au întocmit obşnuitul proces-verbal, după care cadavrul a fost dus într-o magazie de lemn, de pe mal, şi acoperit cu o rogojină.

între timp sosiseră la faţa locului ministrul de interne Protopopov, comandantul districtului militar Petersburg, şeful secţiei de pază şi al Ț i demnitari din administrația oraşului. Procuratura a primit dispoziție să alcătuiască un raport detalilat, în care să descrie aspectul exterior al cadavrului şi împrejurările în care a fost descoperit. Procurorul adjunct Galkin, căruia îi revenea această misiune, şi-a mutat provizoriu biroul într-o casă particulară din apropierea podului.

Însoțite de înalȚ.ii demnitari prezenți, organele de anchetă s-au îndreptat, pe la ora 11, spre magazia de lemn şi au început examinarea minuțioasă a cadavrului.

Răposatul a fost dezbrăcat. Pe trup i s-au descoperit două răni provocate de o armă de foc : una în regiunea pieptului, în dreptul inimii, alta în gît. Medicii au considerat ambele răni mortale.

Chemată la locul în care se afla cadavrul, servitoarea lui Rasputin şi-a recunoscut numaidecît stăpînul, domiciliat în strada Gorohovaia nr. 64 pînă în noaptea de 16 decembrie, cînd dispăruse fără urmă.

La ora 12, lingă trupul lui Rasputin au fost

acceptate cele două fiice ale sale și sublocotenentul Paphadze, logodnicul uneia dintre ele. Fiicele au cerut ca trupul neînsuflețit să fie transportat la locuința lor, dar autoritățile s-au opus.

Vestea că trupul lui Rasputin a fost găsit s-a răspândit cu repeziciune în oraș și curînd, spre podul Petrovski a început un adevărat pelerinaj de trăsuri și automobile. Din dispoziția autorităților, nimeni n-a avut acces în magazia în care zăcea cadavrul.

Apoi răposatul a fost fotografiat de două ori - îmbrăcat și dezbrăcat - și așezat într-un sicriu din lemn de brad.

Sforile de la mîini și de la picioare, șuba de castor și alte obiecte au fost împachetate, sigilate și anexate dosarului, drept probe materiale.-

După-amiază, Rasputin a fost dus la azilul de bă-trîni „Cesmenski”, pentru autopsie. Însă cu mult timp înainte, întreaga zonă fusese înconjurată de un puternic detașament de polițiști, călări și pedestri.

Autopsia a durat pînă la 1 noaptea, s-a desfășurat în prezența aceluiași înalți demnitari și a fost efectuată de unul dintre profesorii Oficiului judiciar al Academiei militare de medicină, asistat de cîțiva medici ai poliției. Cu acest prilej, pe lîngă cele două răni provocate de gloanțe, pe trup i-au fost descoperite numeroase vînatăi, iar în stomac o masă vîscoasă de culoare cenușie. Analiza acesteia nu s-a mai făcut deoarece împărăteasa a dat dispoziție ca autopsia să fie oprită. Nu se cunosc celelalte ordine ale împărătesei. Se știe, însă, că în jurul

orei 2 noaptea, generalul Grigoriev a

solicitat să-i fie trimis la azil un automobil. Cam la aceeași oră, în camera mortuară a fost adus un alt sicriu, de stejar. Trupul lui Rasputin a fost depus în el și expediat, cu automobilul, într-o direcție necunoscută.

Spre uimirea marelui duce Dimitrii Pavlovici și a mea, pe 21 decembrie, scara, în palatul Serghievski a apărut un grup de soldați. Ni s-a explicat că era o gardă trimisă de autoritățile militare, din ordinul primului ministru, care aflate că discipolii lui Rasputin pregăteau un atentat împotriva noastră.

Concomitent cu această gardă, a încercat să pătrundă în palat o „pază” de o cu totul altă factură. La generalul Laiming, care locuia cu noi, la Serghievski, s-a prezentat un agent de la secția de pază, trimis, chipurile, de ministrul de interne Protopopov. Agentul i-a raportat că ministrul deținea informații potrivit cărora viața marelui duce Dimitrii Pavlovici se afla în pericol și din această cauză ordonase agenților săi să păzească palatul.

Auzind aceasta, marele duce a afirmat că nu are nevoie de protecția lui Protopopov și l-a rugat pe generalul Laiming să ceară agenților respectivi documentele care puteau confirma că sînt trimiși, într-adevăr, de Ministerul de interne. Nu posedau

astfel de documente, drept care au fost imediat scoși din palat. Faptul nu i-a împiedicat să ne păzească de afară și să observe cine intra sau ieșea din palat.

Nemulțumiți doar cu urmărirea din exterior, adopții lui Rasputin au făcut noi tentative de a ajunge la noi. La primul etaj al palatului, legat de încăperile de jos printr-o scară în spirală (marele duce ocupa parterul), fusese amenajată o infirmerie ruso-engleză. Sub pretextul vizitării răniților au început să urce acolo indivizi dubioși, din clica lui Rasputin. Sora principală a infirmeriei, lady Sibel Grey, ne-a sfătuit să blocăm circulația pe scară și să instalăm o santinelă, ceea ce am și făcut.

Trăiam ca într-o cetate asediată și din acest motiv aveam impresia că urmărim evenimentele de foarte departe. Citeam ziarele, ascultam relatările și conversațiile celor care ne vizitau. Fiecare își expunea opiniile și aprecierile personale despre ceea ce se întâmpla. Adesea observam la ei teama de orice inițiativă curajoasă, tendința de a aștepta pasivi ziua de mâine. Oameni care aveau posibilitatea de a acționa se retrăgeau timorați, deschizând astfel calea forțelor oarbe ale destinului, ca și cum doar ele trebuiau să decidă soarta țării. Chiar și cei care își slujeau patria cu loialitate confereau acestei îndatoriri limite înguste, de serviciu, în cadrul ministerelor ori departamentelor de care aparțineau. În râvna lor mioapă și servilă ei nu erau conștienți de importanța momentului, nu se încumetau să-și depășească limitele precis stabilite ale atribuțiilor curente. Își exprimau devotamentul față de țară prin supunerea totală și prin dorința de a-i fi pe plac și se temeau că se vor compromite grav dacă prin atitudinea lor vor încerca o cât de mică opoziție.

Fatalist convins, definitiv încredințat de inutilitatea luptei împotriva destinului, împăratul Nicolae al II-lea era torturat, spre sfârșitul domniei, nu numai de eșecurile sale politice, ci și de atmosfera maladiivă care îl înconjură. Pentru a-i trezi suveranului spiritul de inițiativă și voința de a acționa era necesar ca forțe puternice și bine organizate să se opună cercului vicios care se afla mereu în preajma sa.

Cine să alcătuiască, însă, aceste forțe puternice și bine organizate ? Unde se aflau, oare, oamenii aceia capabili să renunțe, să uite, chiar, interesele și calculele lor personale ?

Anii scurși sub influența lui Rasputin. încurcați de intrigi subterane, contaminaseră grav cercurile sus-puse, sădiseră în conștiințe neîncrederea, otrăviseră cu scepticism și suspiciune chiar și pe cei mai curați și mai buni. Unii se temeau să ia hotărâri importante, iar alții nu mai credeau în nimic sau, pur și simplu, refuzau să se mai gândească la ceva...

După ce ne petreceam vizitatorii rămâneam numai cu marele duce, rememoram ceea ce auzisem în cursul ' zilei - discuții, zvonuri, fapte - și ne împărtășeam

reciproc impresiile. Concluziile la care ajungeam erau dintre cele mai triste. Constatam cu stupefație că speranțele care ne întăriseră hotărârea de a-l ucide pe Rasputin și ne dăduseră puterea de a traversa noaptea de coșmar din 16 spre 17 decembrie, se spulberau una câte una.

Citeam în memorie, pagină după pagină, ca într-o carte, tot ce trăisem în ultima vreme : cunoștința cu Rasputin, ideea de a-l ucide întărindu-se treptat, jocul chinuitor de-a „prietenia” cu un om atît de respingător, minciuna la care am fost silit să apelez și încordarea nervoasă, aproape inumană, căreia a trebuit să-i fac față pentru a suporta pînă la capăt rolul pe care singur mi-l asumasem.

Cită naivitate juvenilă exista în mine și în noi toți, dacă eram capabili să credem că vom putea stîrpi răul printr-o singură lovitură !

Ni se păruse că Rasputin era o banală excrescență a cărei extirpare avea darul de a readuce normalitatea la locul ei și nu voiam să credem că „starețul” reprezenta, de fapt, o tumoare malignă, cu rădăcinile înfipite adînc în toate straturile societății și care – iată ! – își continua acțiunea distructivă chiar și după ce fuseseră luate măsuri extreme. Dar și mai trist ar fi dacă am considera că apariția lui Rasputin n-a fost o înțîmplare nefericită, ci rezultatul firesc al procesului de descompunere a societății noastre.

Fapt este că în zilele în care eram arestați în palatul Serghevski am înțeles cît de greu e să întorci mersul istoriei, chiar în condițiile existenței celor mai sincere năzuințe și a celor mai fierbinți disponibilități pentru sacrificiu.

Cu toate acestea, noi și atunci continuam să sperăm că în cele din urmă binele va învinge.

La fel gîndea țara întreagă. Un autentic avînt patriotic se simțea pretutindeni. Ziarele publicau articole

entuziaste, care considerau dispariția lui Rasputin „eradicarea răului ce a năpăstuit Rusia.” Se putea lesne observa că – măcar în acest caz – vocea presei oglindea cu fidelitate opinia generală. Din nefericire, această superbă libertate a presei a fost de scurtă durată. După numai trei zile, printr-o dispoziție specială, tuturor ziarelor li s-a interzis să mai publice vreun cuvânt despre Rasputin. Opinia publică a continuat, totuși, să se exprime folosind alte mijloace.

Străzile Petcrsburgului aveau un aspect sărbătoresc. Trecătorii se opreau unii pe alții fericiți, se salutau și se felicitau chiar dacă atunci se vedeau pentru prima oară. Lângă palatul marelui duce Dimitrii Pavloviéi și lângă locuința mea de pe Moika, oamenii în- genuncheau și își făceau cruce. În bisericile din întregul oraș s-au ținut slujbe de mulțumire, în teatre publicul cânta cu înflăcărare imnul național, în casele particulare, la întrunirile ofițerești, în restaurante se toasta în sănătatea noastră. În pofida măsurilor severe prin care autoritățile voiau să ne izoleze complet de lumea exterioară, primeam sute de scrisori și mesaje emoționante. Ni se scria de pe front, din orașe și sate, din fabrici și uzine, ne scriau oameni simpli și organizații obștești.

Primeam, însă, și scrisori în care admiratorii lui Rasputin jurau să răzbune asasinarea acestuia și ne amenințau cu moartea.

Marea ducesă Maria Pavlovna Jr., care venise din Pskov, unde se afla statul major al frontului de nord.

nc-a spus că moartea lui Rasputin a provocat, în armată, un imens entuziasm și a reînviat speranța că împăratul va zdrobi clica de șarlatani și va chema în anturajul său oameni loiali și devotați.

În una din zilele acelea m-a chemat la el A. F. Trepov, președintele Consiliului de miniștri. Îmi pusesem mari speranțe în această întâlnire, dar ca mi-a provocat o adâncă deziluzie. Mă chemase din porunca suveranului, care voia să afle cu orice preț cine l-a ucis pe Rasputin.

A. F. Trepov m-a întâmpinat cu multă amabilitate, a menționat că-mi cunoaște foarte bine părinții și m-a rugat să nu văd în el o persoanei oficială, ci un vechi prieten al familiei mele.

— M-ați chemat din ordinul împăratului ? l-am întrebat.

El a dat afirmativ din cap.

— Prin urmare tot ce vă voi spune va fi comunicat maiestății sale ?

— Bineînțeles. Nu pot să-mi mint suveranul.

— Să presupunem că l-aș fi ucis pe Rasputin. Considerați că în aceste condiții voi recunoaște ? Sau că voi dezvălui numele celor vinovați, dacă le-aș cunoaște ? Transmiteți, vă rog, maiestății sale că persoanele care l-au lichidat pe Rasputin au avut un singur scop - să salveze tronul și țara de la pieire. Permiteți-mi să vă întreb, la rândul meu : e posibil ca autoritățile să-și piardă timpul căutând ucigașii lui Rasputin, acum când fiecare minut este prețios și ne aflăm, cu certitudine, în fața ultimei șanse de a salva situația ? Cunoașteți, sper, ce mare importanță acordă întreaga Rusie lichidării lui Rasputin.

dării acestui escroc notoriu și ce entuziasm a trezit pretutindeni evenimentul. Guvernul alcătuit sub influența lui P.asputin este total dezorientat, iar în ceea ce-l privește pe suveran, eu sînt convins că în adîncul sufletului se bucură de cele petrecute și așteaptă să-l ajutăm.

Primul ministru m-a ascultat cu atenție și mirare.

— Spuneți-mi, prințe - mi s-a adresat el deodată - de unde aveți atîta prezență de spirit și atîta pricepere de a vă stăpîni ?

Nu j-am răspuns nimic. Nici el n-a mai rostit nici un cuvînt.

**

Situația marelui duce Dimitrii Pavloviéi și a mea rămînea în continuare, neclară. La Țarskoe Solo aveau loc consfătuiri interminabile privitoare la ceea ce urma să se întîmple cu noi.

La 21 decembrie s-a întors la Petersburg marele duce Alexandr Mihailovici, tatăl soției mele. Părăsise Kievul, unde se afla în calitate de comandant al unităților ruse de aviație, deoarece auzise despre pericolul care ne amenința. A venit imediat la palatul Serghi- evski, după care s-a dus la Țarskoe Selo, cu intenția de a înlătura primejdia ce plana asupra noastră.

În urma întrevederii lui cu suveranul, a fost emis ordinul ca marele duce Dimitrii Pavloviéi să plece ne- înlîrziat în Persia și să se pună la dispoziția comandantului de armată, generalul Baratov. Ca însoțitori i-au fost stabiliți fostul său mentor,

generalul Laiming și contele Kutaisov, ofițer în garda țarului.

Pe la 11 seara s-a înfățișat guvernatorul orașului și i-a comunicat că va pleca chiar în noaptea aceea, la ora 2.

În ceea ce mă privește, s-a hotărât să fiu surghiunit la moșia mea Rakitnoe, din gubernia Kursk. Trenul meu pleca la 12 noaptea. Drept însoțitori mi-au fost desemnați căpitanul Zencikov, profesor la corpul de gardă și Ignatiev, comandantul adjunct al secției de supraveghere. Ambii primiseră, de la Protopopov personal, dispoziția de a mă ține, pînă la destinație, într-o izolare totală.

M-am despărțit greu de marele duce. Prin ceea ce trăisem și gîndisem împreună, cele cîteva zile de arest valorau cîteva ani. Cîte vise urziserăm și cîte speranțe am înmormîntat amîndoi! Soarta ne silea acum să ne despărțim și nu știam cînd ne vom reîntîlni și în ce împrejurări.

La ora unsprezece și jumătate a venit marele duce Aleksandr Mihailbici și m-a dus la gară.

Peronul era înțesat de polițiști, trecătorii ocazionali nu aveau voie să se apropie. La despărțire, socrul meu mi-a șoptit că a doua zi va pleca și el din Petersburg și că mă va ajunge pe drum.

Am urcat în vagon cu un sentiment apăsător... în gară a răsunat al treilea semnal, locomotiva a fluierat

strident, peronul a plutit o vreme ușor, pe lingă tren, apoi a dispărut. Curînd nu s-a mai zărit nici Petersburgul.

Dincolo de geam noaptea de iarnă era compactă, cîmpia dormea sub zăpadă.

Eram singur cu gîndurile care mă copleșeau, acompaniate de zgomotul monoton al roților, singur în vagonul care mă ducea prin noaptea pustie...

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCA
Lector : ANGELA MARTIN
Tehnoredactor : FLORICA PREDA

Dun de t'par : 1 Xil 1391
Coli de tipar : 9
Aparut : 1991

Tiparul executat sub comanda nr.
10 «15
Rejîu Autonomă a Imprimeriilor
Imprimeria „CORESI” Bucureşti
România

prințul
IUSÛPOV

< ISBN 973-23-
0354-9

TOTAL 133+
lei 29.L